

Dadawa Kedeysiyaa: Erro Dadabinyaa Ku Illey 6

(Kamanna, Tiranya Bhone, Tok Tok, Nanimmo, Tiranya
Kesuny Ko Yello)

Timirtiya Bhederali Ko Dimokirasiya Itobiya
Timirtiya Ministeruny

Dabub Bere Bereseb Kili
Timirtin Biro

Dadawa Kedeysiyaa: Erro Dadabinyaa Ku Illey 6

(Kamanna, Tiranya Bhone, Tok Tok, Nanimmo, Tiranya
Kesuny Ko Yello)

Zuga bhdheea tugo ko ga ella toyee

Ato hawasi hayele yesus
Ato matebe Alemayo
Teriya kee imeti Makelsh giday
Ato ali Imeti
Ato Danyashow Melese
Teriya kee Nesaneti Ayun
Ato Mulugeta Gabissa
Teriya kee Imetu Yoditi Mekete
Ato Messon Tebera
Ato Debere Abudesasa
Ato Abera Mari

Zuga kdheea a-

Kitea Siralugu
Barlusaa Olekurabhatto

Zuga marakea a -

Gergerea Siralugu
Barlusaa Bireghe

Timirtiya Bhedherali Ko Dimokirasiya Itobiya
Timirtiya Ministeruny

Dabub Bere Bereseb Kili
Timirtin Biro

Eterisana Zuga Eniyea Ngadadabta

Na zuga eniyea na kemesea ngadadabta a zuga ku nana, ga zuga gadheyea birinya (finance) bakiya alemuny, yuniseb (uncef) zuga bhea kea lga errony ko zuga yunibersitiya iho Adhisaba kotebegiye ko ngaya eney magistiya kilila debubiye, ko zuga mera ngani sara keliyongoo elungo ngaya eney na kemeseo ngadadabtaye ketersanung dhogoy.

© Timirtiya Bhedherali Ko Dimokirasiya Itobiya

Timrtiya Ministeruny

Dadawa Wurtune Bergunya 2010

Timirtiya Bhedherali Ko Dimokirasiya Itobiya

Timrtiya Ministeruny

ISBN: 978-99944-2-864-9

Bhea Kobhoniseonea

Bhea Kogodhanea	vi
Dadabinyaa 1: Kamnanya	vii
Dadabinyaa 2: Tiranya Bhone	27
Dadabinyaa 3: Loga Kemesso Tok Tok	61
Dadabinyaa 4: Nanimmo.....	97
Dadabinyaa 5: Tiranya Kitiranya Keso	119
Dadabinyaa 6: Yello	141

Bhea Kogodhana

Nga dadabita edhemisi erro kolea Kamannanya. Na anna kolea timirtiya arkugiya iriyaa errou shirar, na yokonea kamannanye yogesen hira madhinenaye na yakanee ko ghinany ko Bhea gayaa lga yokono kamanaw hetta ko zugo, keginya na gayaa. Na hunde kamannanya ngani koyokteseyo maye koyogesen kamanna bhea ku sabba na esedhey

Dadawa Kedeysiyaa: Erro

Dadabinyaa 1: Kamnanya

Bhea Kobhoniseonea

Bhea Kogodhanea	x
Kamanna kutur 1: Erinya yokono sara genye	1
Kamanna kutur 2: Yokono baa na.....	1
Kamanna kutur 3: Erroa bhea rehi onyayo.....	2
Kamanna kutur 4: kamannaa kulgulenuny.....	3
kamanna kutur 5: Bardhidhi ko Ngajonne.....	4
Kamanna kutur 6: Tiranynya gamagana	4
kammanna kutur 7: Lokikoa keginyanyaa dusuny	5
kammanna kutur 8: Teriya kee ngadami ko chagiya genye.....	6
kammanna kutur 9: Keginyaa dori ko hoyo.....	7
kammanna kutur 10: Doraa Barghillao timirtiny.....	8
kammanna kutur 11: Ahaa hongea ko ga ngahongeyayo.....	9
kammanna kutur 12: Ahaa honyea mutan	10
kammanna kutur 13: Tiranya Ngajone	11
kammanna kutur 14: Madhaa akimuny	12
kammanna kutur 15: Tena dhakka hozzo	13
kammanna kutur 16: Bardhidhi yello hulda.....	14
kammanna kutur 17: Bidheli jone.....	15
kammanna kutur 18: Dadabinyaa kitiranynyea.....	15
kammanna kutur 19: Ngajonea onynyo re	16
kammanna kutur 20: Nganyureyaa Ngajone	17
kammanna kutur 21: Teriya kee Ngadami ko chagiya genynye.....	18
kammanna kutur 22: Ngakoy ko bekanynya.....	19
kammanna kutur 23: Zingoa kemeso tiyy tiyy	20
kammanna kutur 24: Madha	21
kammanna kutur 25: Kena gewa.....	22
kammanna kutur 26: Sobee dalleye nunde.....	23
kammanna kutur 27: Oyo toye	23
kammanna kutur 28: Maradhogiya demna	24
kammanna kutur 29: Koya chinyo golonya.....	25

Bhea Kogodhana

Nga dadabita edhemisi erro kolea Kamannanya. Na anna kolea timirtiya arkugiya iriyaa errou shirar, na yokonea kamannanye yogesen hira madhinenaye na yakanee ko ghinany ko Bhea gayea luga yokono kamanaw hetta ko zugo, keginya na gayea. Na hunde kamannanya ngani koyokteseyo maya koyogesen kamanna bhea ku sabba na esedheyo. Na wurto hunde kee koyoktesee kamannaye maya koyogesen haale shee. Na hunde kee koyoktesee erro kamannaye maya ga kamanna kaga aggeu gore . Na hunde kamanna koyoktesee n ate ushaye kighin luggaa shikaa kamanagiye toye. Na hunde lo kamanaye heo nganda dha bere shigiyeye yokoneyo. Na mea erro bansane kamananyaye ku nganga na aynde ale a nana dhulde. Na ngadadabta toye ibh kinanyaa kemezinenea ko luga kamadhey.

Arku 1

Kamanna kutur 1: Erinya yokono sara genye

H.m erro ngakalda kishirar kammannaa eriya yoko sara genye

Anye keleony ghiyende na baba keli ghiydena mama keli ghiyende Na bhesa nayo kanno sizzi na ga maya a ramman kona keli ghiyende kona keliye ghiyende na ninonye zugu hunde shigeye na keyeli nuraya chak holana kamari dhaga nga.

Ghinanyaa kemezinena

1. ghiyende jone ko shogone keli eneng?
2. Na gonyega isong?
3. Na yel ong? Na mar ong?
4. Na gonye a isong? Na keli eneng?

H. m

Erro wa arrto ngaerita yokono lga genyeye a basi so dha? Na anaa shikto ko igge yokto sara gu nga nga

Arko 2

Kamanna kutur 2: Yokono baa na

H.m erro ngakalda kishirar kammannaa eriya yokono ora ne

Anye keleony ghiyendena kabhagi orre kee ghiyende na balla nayo kitiranyeo anna bo challa ihe. Na gewanayo lo kena ku manga bobibeeo na hunde dhaki susoye kitiranya riyo bay hung. Na doraa nayo a lanyjoy na gheru ko bhur bhuri a ken.

Ghinanyaa kamezinenea

1. ghiyende wane keli eneng?
2. Na doraan ne a wng?
3. Na yel wng? Na mar wng?
4. doraan ne bhur bhur ko gheru a wng?

H. m

Erro wa arrto ngaerita yokono wra neye a basi so dha? Na ana shikto ko igge yokto wra nu ko dorinyoa gu hunde a wng? Na keme wnwngwye?

Arko 3

Kamanna kutur 3: Erroa bhaa rehi onyayo

H.m erro ngakalda kishirar kammannaa erroa bhaa rehi onyayo.

ghiyende a bekayananu kedhemisineno doraan kedeysiyaa erro kari. Na nong bhoroyo bhoroyo hunde bansana ungeye churana sabba ko kaware samuniyo na hunde am tilaye tugso umukana ma, na amm rimmboy nanigiya gene a ga bo holi tiy tiyna chaw mutan nga ibho dhul. Na bekanyaa genye yelle gore. Na kali kon hira madhii madhu erro lga kebhegea rehi onyayo na eleha ghiyande re na nong hini te holi. Na seu erro “Hunde seno rehiya gu keteyu challiye tonyde jaja huna ngaerita kee ghiyendena mutan ngaibhongu.

Ghinanyaa kamezinenea

1. ghiyenderaa nene ke holi bhak wnwngw?
2. Na h.m hunde yok naye seu eneng?
3. Na yel wng? Na mar wng?
4. Na ngaerrta ahaye bhege re onyayoye a wng?

H. m

Erro wa arrto ngaerita hunde senno ngakiwong mutande maya bhakko rēhiya gu onyayo nga ngana churro kaware ko mumi , girōngi, na ammo rimboy y

Arko 4

Kamanna kutur 4: kamannaa kugulenuny

H.m erro ngakalda kishirar kammannaa kugulenuny.

Dha bere lōkugulende ku ramman kona idhibeni kona a kana. Na naa kana bhak katanay naa idhibenno bhak ɔr dhee . Na kali kona nganda wa bhak ɔr dheeye ogu katamayo na kōgony shōgōnea ngaha na hunde kōye oo itinynde ko naa katamany na sēsē “A na kuni minang? Anye bōo kerenyō na garu so? Na dēldē gore na dhiganu dorigiye na abhanyisiu. Na barō aru gochin, turumbela, ganggo zugo bhololo na chura bar bar na ngani ngaunguso. Na bhoroyō shaw naa katamany ban a dhuyēsē lalēn kēna kamma na hunde kuneye naa ku kōmōni iwashē na seu, “Anye ko bhee kabhagē katamay hunde kabha ɔrdhee a chall” Na yagēsē naa bay na sēsē, Shigiyo nga kabhagē katamayte bhēa nanu bhaseni ngayo inye ngoonu bhagē ɔrr dheye challi ngayo. Na nōng shōlla korto na aynde kanē dhandaliye. Na shōsē liwa kamayo na itonu na ogu ɔra nēnē.

Ghinanyaa kēmēzinēnēa

1. Na kugulaa bhakē ɔr dhee katamayo orr ɔng?
2. Na nganda katamanynde ɔr dheeyō ɔr ɔng?
3. Na nganda katamanynde hunde iton lalēnde senēsēnēnēng?
4. Na naa katamayny lalēn iton ɔnōngōnō?

H. m

Erro wa arrto kali kali nga kello dheynenō sōnggo maya shōlla kodokonoyō na aynde ale kan zugoye.

Arko 5

kamanna kutur 5: Bardhidhi ko Ngajɔnɛ

Erro ngakalda kishirar kamannaa “Bardhidhi koNgajɔnɛ” Na ngakamannaya Madhagi bɔɔ kishiko kamannaa iho kuruta ku 5 Na kɔtɔrɛ sɛgen ga kishigitɔ.ko lɔga ɛlla kamanagiye toye hunde sennɛ ɛnɛngge a ngagiya ɛl karaneye.

- “Bardhidhi ko Ngajɔnɛ” Na kotoysɛn kamanna sɛgen na kagatayo
- Kighin lɔkte yok kamanayɛ na katagatɔ.
- Na elɛɛ zukte ɛl kamanagiye toyeye Bardhidhi, Ngajɔnɛ, Bardhidhi shɔɔɔnɛ, Na maganɛ tiranyɛn bɔɔ tiranyɛa Kura.
- Na wurto erroye ngani kitiranya toye maganɛ titany

H. m

Erro kako kala tiranyuny ahaa ɛdɛnɛy, ahaa bhesinɛyɔ jagarɛ bhiginɛyɔ.Na ngakaraginɛo.

Arko 6

Kamanna kutur 6: Tiranyɛna gamagana

Erro ngakalda kishirar kamannaa Bardhidhi ko Ngajɔnɛ Na ngakamannaya anna bɔɔ kishiko kammannaa iho kutura ku 5 Na kɔtɔrɛ sɛgen ga kishigitɔ.ko lɔga ɛlla kamanagiye toye hunde sennɛ ɛnɛngge a ngagiya ɛl karaneye.

- Bardhidhi ko Ngajɔnɛ Na kotoysɛn kammanna sɛgen na kagatayo
- Kighin lɔkte yok kammannayɛ na katagatɔ.
- Na elɛɛ zukte ɛl kammannagiye toyeye Bardhidhi, Ngajɔnɛ, Bardhidhi shɔɔɔnɛ, Na maganɛ tiranyɛn bɔɔ tiranyɛa Kura.
- Na wurto erroye ngani kitiranyɛna toye maganɛ titany

Arko 7

kammanna kutur 7: Lokikoa keginjanya dusuny

Erro ngakalda kishirar Lokikoa keginjanya dusuny Na ngakeginnyaonu a ngatuny, loya ko yoy.

Dha bere kingi ngakeginyaya ku sizzite bhake bhee dhone na kali kona ago dussō shamanimo Na hunaa hea dusoye koo lembē ko dunu gōrō na ejigiye na hunaa resa na nigeyaye na senno kuseye, ngatuny daga go na seu ga “Ngazukta meā kege wa erra kese eneng anye meā keni ku dhōng bhichang bhee kesene ngangaye, a bhee kanē hira boye na tanda kanē komoruye.

Na gaa mera ara wuy na se, “Aay wa tōlō ōng seu ngangaye? huna bare kodoko go ōrō bare keseno eneng hunde kōgōn kegeye kumulutō ngayo. Na wa tōlō ōng bhōdhau bhee ku ngangaye? “Yee agge any kawaktoni na inye tō bhichang dhawa ani hirre gersi. Na hunaa keginya senēa ngangaye wurto tōlōhu. Na nōng seu, “Yee wa kedēwa dha bare anaa kemēziya hoyā kuseni wurto ngani ngakōtōrēo.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Keginyaye he shamanimo agiyong? Na bhikke ore?
2. Na koo edee ore hunde kekennyande segende?
3. Na koo daga ore?

Bhea Madhagii Lōgō

Na hunde lō lōga nga kishiginēneyoye nganga hung nga kōdhōto maya kumukinya na kemēzi na kegenndō. Segende maya ko zuga zugony kengersineyo.

Arko 8

kammanna kutur 8: Teriya kee ngadami ko chagiya genye

Erro ngakalda kishirar kamannaa Teriya kee ngadami ko chagiya genye Na ngakammannaa toye lo ahaa kowoyaa.

Dha bere lo terite kee Ngadami na bhak Regheea na kun Tulge bheea ngone yella. Na hunaa iho bheea ngonne na kajea liwaye, wagu Negisso ara nene jagariyo. Na hunaa kooye Ture kedheyo bhigu kamao na bhirro. Na awusu goro racha chak. Na hunaa wusoye turrumbela kee ngasuzzi ko na shilu bheea teriny jaa na hunaa shillo ngangaye ghinu hira kulinena na seu, “Teri ogo ori” Na teri seu, “Ogo Regheagiye so!” Na hira kulinena seu, “Yee kundo ogo kari ni so!” Na ago. Na hunaa dokea sholngoye teri bhona na dagu ba. Na seese hira kulinena “Ogo shae anye dori nanu nganda!” Na koo oro yogese teroa ku chagiya genye na seese, “Kuguni na kibhirson ganggugiyee na eanay turumbelo na a nganda kuguni keche chekte dhaa turrumbe a galite chali ker.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Nga terita ko yelagiyeye keli eng? Na bhirsono ori?
2. Na hunaa bhirsono goroye inde ghin na se, teri ogo oriye a neng?
3. Na teri nong yakana ore?
4. Na hunaa dokea sholngoye yakte ko hira kulinena na seese eneng?
5. Na koo hunaa doko orrte zuga ku chagi seese eneng?

Bheea Madhagii Logo

Na h. m madhu erro na senesen, “Arrto erro Woshina bere sabune ko na meane dhone ngaa no.

Arko 9

kammanna kutur 9: Keginyaa dori ko hoya

Erro ngakalda kishirar kammannaa Keginyaa dori Na ngakammannaya toye lo keginyaa kiwoo ko ga ella dorigiye.

Dha bere lo terite kee Mimi na bhak Tubung na kali kona ghinu hira madhinena na seese, “Ahaa kesuny kiwoo hetta ko beo ko gena gena a song? Na eriyaa kee Mimi seu, agge kolommo nganyur, rassa, harteya ko beo song. Na kighini bhooy a isong? A ngagalda bhooy chi so! ko erroa ge Nganyur ko hoya ramma, rassa, harteyaye ku wush, ko beo hayna ko rassi sizzi. Yee! Dhaa ani basini! Na hira madhinena kuyey siiliya lamma kegenya na dhales erro na kataga keginyaa dori ko ga dusuny Na toyee keginyaa dori siiliyo Na hira madhinena seu, Dhaa anno basi basi keginya wa takto bhooy kumulong. Na ga kighinong ngagalda erroa ge galachen keli eneng dha?

- Eriya nganyuuruny keli enengo, Muchilit
- Na rasonry keli buchilla
- Na hartey keli wurinchilla
- Na mederruny keli gilgil
- Na biny keli tija

Na mea erro ahaa kiwoo a challi kojane shasey na maya kiropi shae dhogoy.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. H. m Mimi ghin na senesen eneng?
2. Na keginyanye el dora Mimichoye a isong?
3. Na h,m hunde ott kega siilinyanynde dhalesen song?
4. Na hira madhinena erro senesen eneng?
5. H. m ghin erro na ngakeginyaa erroa ge keli eneng ko eneng?

Bhaa Madhagii Laga

Na h. m madhu erro na senesen, “Erro shikte ngakeginyaa chali gore go”Gena bhekiyyo gena kama uru, gena eaniye ahaa lagoo, gena agga kamma na maya kebhek shee.

Arko 10

kammanna kutur 10: Doraa Barghillao timirtiny

Erro ngakalda kishirar kamannaa eiya kee Barghilla Na ngakammannaya toye lo eriya dha bere anya kuwaninyana erimo.

Dha bere lo erite kee Barghilla na oyonyaa genye a 6. Na bhoroyo bhoroyo bhonsesen rataa ne bho na ligin bay na guny erro hunde he doraa dadabunynda. Na kali kona sabba seu dhcaa na konnong hini tehena timirti na koo ghinu jone. Mama lo ong ko anye ngakogoyo doraa dadabunynde? Na hunaa jone shikko ngangaye bhorroyo ngaru chaa doraa dadabuny na assa gullsa doraa dadabuny na dhaleseri hunde hin timirtiye. Na gullsa seu, yee gere! Dhaa ani basi ngaya hinesen eriya nunu timirtite. Na dhiganu doraa kogodhea sara na togodhu sara. Na yaga uru. Na gullsa doraa dadabuny muga zuga madhea erro na esedhe laga ngaerita kee Barghillaye. Na mezi na lamiyese ahite woye ko bhee tiranye na jyyese na Barghilla edhemisee hunde lalugenynde.

Ghinanyaa laga kotoyeo

1. Barghilla wo eneng
2. Barghilla hunde orr erroa hea doraa dadabunynde nong esedh eneng?
3. Barghilla jone ko gullsa doraa dadabuny mezee lak giyong?
4. Na zuga doraa dadabuny Barghilla eya onononga?

Bhaa Madhagii Laga

Erro hunde lo erroye heo Barghillaye matese timirti na ko yok kedhemisiyyo. Abhee ahaa kowoyea ko ga kedhemisinenea ko alley elye.

Arko 11

kammanna kutur 11: Ahaa hōngēa ko ga ngahōngēayo

Erro ngakalda kishirar kammanna Ahaa hōngēa ko ga ngahōngēayo Na ngakamannaya toyē lō hira madhi ko erroa botēa dōraa dadabuny bhokonnō .Na ga kishirarato

Dha bere erro gena sēnēsēn hira madhinēna bhoroyō hoyā na boyo doriyoa timirtiny hana doriyoa timirtiny bhokonnō na kōgōnyō ba. Na hunaa shikkēa ngangayē erro hinisi tē hōli Na bhoroyō hoyā dōraa timirtny na ago Na hunaa hēayē . Na erro tōyē kawarē na argi ahaa bo mēra kēnō, bēna ahaa ghendonēa zugu kasay Na hinisi tē hōli dhogoyē na eri kona ghinnē na seu, “Ngaahaya bu kuguny bhooy ngangayē keli eng?” Na h.m agalde gayo keleō ahaa lōmma basey ko ga basey ninggenayē ni . Na a gaminya raman ga lōmma basey a kēginya , ahaa kimmo, ko shōa ga basey ningēna sēgen a bēna, ma, kasay, ba ko su Na madhēsē erro lōgō na sēsēsē na ngaahaya lōmmē basey tē a challi gore na maya kōshōm shōmbō. Na wurto eri kona muga bēna koo kēnō kawarē gena na kitiranyndē ko lalugē.

Ghinanyaa lōga kotoyēo

1. Na nga erroya hunaa dhiyēa ko h.m ye, argi ōng?
2. H.m ghin erro ahaa lōmma basey ko ga basey ningēna keli ēnēng ko ēnēng?
3. Na kena kimmo kamauyē ore?
4. Na eriya kee lalugē gōraa boyēa honyē ōng? Ke ore?
5. Na ngaahaaya lō baseyyē bheē kihinēyē a ore dha?
6. Na nga ahaaya basey ninggēyē anda keme ēnēng?

Bhēa Madhagii Lōgō

Erro orroyō hunde orro ahaa lōmma base ahan gu oo ahaa basy ninggenayē achalli kengaya ajēyyē basetē na maya kamauttō.

Arko 12

kammanna kutur 12: Ahaa honyea mutan

Erro ngakalda kishirar kamannaa ahaa honyea mutan Na ngakammannaya toye Madhagi ahaa honyea mutannyoga hunde bhee bhakke ninggeye. Na ga kishiraratɔ hande ku zurgaye ko hande ku terenaye , doriyoo maradhanggan ahaa lo aha na bhekke ahaa honyea mutanyoga na meɔ hunde zurgay kusuraneseɓ ba nganga hungge yɔk bheɔ ne a challi dhogoy. Na meɔ hunde erro seɓɓ ngaonyeo na ame amise nganga hungge ale he na ilagaseyo. Na kali kona Batu ko Ngatur ago doraɔ Bargoo na hunaa tunukeɔ doriye lo tilena dha bare kojo ngoonu na ɔngɔna kallting na Ngatur ibhu girɔng ko tugɔ!. Na Bartu seu, kidirto ni so na bhiikta bhaloga na dirto dori rang na te hɔli. Na hunde dirreɓeye kirɔnggo koo belbelya banseyɔ na yɔk se, “Any kabanaye gena ningge!” Na gena se “Ngakalda kidirto na koɗɗɔyo kali kona hung.” Na wurtɔ Bartu ko Ngatur tɔ ɔrr toye na madha zugo na kamauya ba shee na zugo taga hana kengeɔ mutan

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Doraɔ Bargoo kirɔnggo ko belbelya mer ke ɔng?
2. Na ahaa honyea mutan kengichinne he eneng?
3. Na kirɔnggo ko belbelya hunaa dirreɔ Bartu ko ngaturte bana keɔng?

Bheɔ Madhagii Logo

Erro orroyɔ hunde hunde senno dhɔngɔ zurgay oo diri baye seɓɓ tonyndo samuniyo hunde samuni ninggeye tonydo burɔ. hunde kony ngangaye kirɔnggo ngaellɛyyeo.

Arko 13

kammanna kutur 13: Tiranya Ngajɔnɛ

Erro ngakalda kishirar kammannaa eriya kee Ngajɔnɛ Na ngakammannaa toye Madhagi eriya yello tirany. Na ga kishirarato!

Dha bere lo erite kee Ngajɔnɛ na hin Kura dhaga ko ngesin goore na zuga madhiyɛa tɔrre na sennɛ “Ngaerita a basi ale irichɛyɔ. Na kali kona ngeu na koo dhagu ba goore na jagariya setɛnuny bhiige na girɔngichinne ko tugɔ nyawa hoyɛ na rɛ kumulɔng siloyɛ. Na ilagau molo na chudhe na te rɛsi na tiranya taa yello dhɔyɛ. Na kebi haale haale na bau na wagesɛ bheɛ taa nɛnɛ na tɔɔdhay Kura tirany ke anna.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Nga kammannaa shikoye yok lɔk geong?
2. Nga erita kee Ngajɔnɛ gee tɔrɛye a geong?
3. Na Ngajɔnɛ ungge mɛri Kura tirany dhɔyɛ ore?
4. Na rɛ tande bhiginɛ goreye a taninong?
5. Na hunde ɛdemmo ngakitiranyiye ale keme ɔng?

Bheɛ Madhagii Lɔɔ

H.m sɛnɛn erro arto hunde senno tiranyate, tiranya shɛɛ.kako jagarɛ ko sɛnɔ bhiginɛyɔ.

Arko 14

kammanna kutur 14: Madhaa akimuny

Erro ngakalda kishirar kamannaa eriya kee Ngakoy Na ngakammannaya toye Madhagi eriya torro ziwu. Na ga kishiraratɔ!

Dha bere lo erite kee Ngakoy na wokono dora timirtiny na hunaa tiranya dorigiyeye jɔa bililiya chinyo godhe lamma ziwu na seu, “A ɔng dha ga katartɔ na hunaa torroye tɛa bhe chinyi na usu ziwɔ kɛngɔ hɔy hɔy Na jɔnɛ ko na aru hunde bu dhergi buurr bilili lo siyɔye. Na seu Haalee! eriya nanu am ɔɔng? Ke dha iru zibu na ngeye akimmɔ na maragu akimmɔ na seu, “Ngazibuya lay hung wa ajɛo ke ɔng? hunde ngani kamaragatoye” Na jɔnɛ seu, “Ngakajɛoyo so dhumana bhichang! Na madhɛɛ akimmɔ lɔgɔ na sɛɛɛ, Hunde lamma ziwunyaye ojigi bhee erro ngaibhanɛoye tok ngaojo.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Ngakoye hunaa wokono dora timirtinynde mesu ɔng?
2. Na ziwuaa jɔana mesu ɛɛng?
3. Na jɔnɛ kɔye ke ɔng dora akimuny?
4. Na Ngakoy hunaa jɔana bililiyaa lamma ziwuye maya anda wa me ɛɛng?

Bhɛa Madhagii Lɔgɔ

H.m senɛsn erro arto hunde senno jɔya bilinyaa lamma zibunyaye ngabhuko matto hunde Ngakoysiye na rɛsoyɔ a gɛrsi.

Arko 15

kammanna kutur 15: Tena dhakka hozzo

Erro ngakalda kishirar kamannaa tena dhakka hozzo ku sizzi. Na ngakammannaya toye madhdhagi tena dhakka hozzo ku sizzi. Na ga kishirarato!

Dha bere lo tende ku sizzi ku bhuguy dhak hozzo. Na bhee elɛye ba a su lanyjoy ningge. Na lanyjoy i ko tando nganga. Na kidho lo koye na dhaa koye ngoonu bhak kinyangngo na ogu naa ko chinyo na hunde ko ngangaye, aru kinyangngo na seu, “A! Na koyea nanu wɛɛ ɔɔng?” Na sɛɛɛ tɔngɔ kaminy mɛa? Na tɔngɔ seu, “Ay anye nga amanyi kani chiny bhayak inde kunde bhea nanu a ko bu. Yee ogoni! Na hunaa kɔye, gɔyne kun dhogoy na keseyɛɛ, “Erresi kɛɔng koyea nanu? Ngakusenyoɔye! Na tɔngaa ginani seu, “Anye ngaamanyi bhayak goonaa nanu bo dhogoy a ngandonu kun wurtoɔye!” Na naa bo hunde kunde sɛɛɛ kinyangngo, “Koyea nanu dho kɛɔng? Kaminy mɛa?” Na nɔng seu, “Hunde seni usonynde, ga iwony kerreɛ se!” Na hunaa ibhbho ngangaye, kɔgɔdho na ere. Na yɔk erre na usigi lanyjoy.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Na teno a isɔng? Na a inong ko inong?
2. Na koye toye bhak ɔɔng?
3. Tende senɛsn kinyangɔ errete a isɔng? Na bhee senɛsn ngatenda ku ramande errete a ore dha hunde marakoye?

Bhea Madhagii Lɔgɔ

H.m senɛsn erro arto dha! Erro hunde kee kago bhokonnɔye maya ba ga kamarak sabbo na kɛheɔ Ngakadakta lɔkte gersi.

kammanna kutur 16: Bardhidhi yello hulda

Erro ngakalda kishirar kammannaa “Eriya kee **Bardhidhi yello hulda**” Na ngakammannaya toyee madhdhagiy **ko ahaa gawa**. Na ga kishirarato!

Dha bere kali kona lo erite kee Bardhidhi na yel hulda na bhorroyo bhorroyo eresen ma ko chinna kari. Na segen lo huldaa bo mera gena hulnea ke holi hung, reghea hung, bhuley hung. Na ngaerita dha bere yel huldaa reghea ko ga galonya goore. Na kali kona mudhugu na munyuu goore dhogoy. Na tamaru bhea senno keresee keno ma re. Na ghinu shagone na seese, “Wa useny onong Dhidhi kena ga ma ngani ngaresenoye wa lol onong?” Na onong eri seu, “Kumunyusi huldaya nanu taa keyeli goore. Na seese shagone, “Te hung ngamunyusi ale hulnono segen!”. Na eri shigu gaa shagone na hunde koye, dhaa hulo ga bo challa segen na delu dhogoy.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Ngaahaya el gewagiye kochomme tilaa Bardhidhiye a giyong ko giyong?
2. Na ngahuldaya yel Bardhidhiye shaw shaw shile ore?
3. Na ngahuldaa yel Bardhidhiye a enenengi?
4. Na bhee munyuse Bardhidhi gooreye a ore?
5. Na shagone madhu na seese, eneng?

Bhea Madhagii Logo

H.m senesn erro arto dha! Erro hunde keme ahi kona na hinisi ngakegedhoye ale ko na chald.

Arko 16

kammanna kutur 17: Bidheli jɔnɛ

Erro ngakalda kishirar kammannaa Bidheliinyany. Na ngakammannaya toye dhadhagi Bidheliya. Na ga kishirarato!

Dha bere kali kona lo terite kee A. Na lo erroye ku illey na eyinyaa ge a dhɔne bhoy na ga jɔnɛ song. Bhee gaye jɔneye, gee ku wush lɔmme milikitinya kullubhenne gɔra setenuny. Na ngaerroya sara ge kona keli B, bh, ch, D. Na gaa ku raman segen milikitinyaa ge el kangiten na sara ge kona keli Dh ko Ee. Na jɔnɛ ngamilikitinyaa ga goore. Na chɔɔ ngaerroya kona hunde se keseyeye, munyu goore a erroa yello dhogoni.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Na kammannagiye toye bidhelite keli bidheli jɔneye a inong?
2. Na bidheliyaa kee A erroa genye ga eneng?
3. Na ngaerroya kullubhenne lɔmme milikitinya setende a neng ko neng?
4. Na ngaerroya kullubhenne lɔmme milikitinya kangitende a neng ko neng?

Bhea Madhagii Lɔgɔ

H.m senɛsn Erro bidheliya kee A ko erroa genynye bhooy maya kagayɔ.

Arko 17

kammanna kutur 18: Dadabinyaa kitiranynyea

Erro ngakalda kishirar kammannaa “Dadabinyaa kitiranynyea” Na ngakammannaya toye madhagiy lɔga keghendonɛa nyagari dadabinyaye. Na ga kishirarato!

Dha bere kali kona lo erite kee Ngakoy. Na lo erite kee Bulluku na edhemisine doraa kedhemisiyɛa erroa chicho kari. Na yel ahaa keghendo dadabinyaa kerrecha dhogoy na

erroa ku bekanya hinne goore. Na ghende nyagarinya dadabinyaa kerrechana. Na ujuk tummo na woyeyo. Na Ngakoy ko bekanyaa genye hinne goore bhea senne ketelde kari na kartay gala keghendo. Na ghendone nyagarinya dadabinyaa kerrechana

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Erite yel tirany gooreye ku bekaya Ngakoysiye keli eneng ?
2. Na tiranynde tiranye Ngakoysoye keli eneng?
3. Na nga galita tiranye Ngakoysoye keghendonu wnwngw?

Bhea Madhagii Logo

H.m senesn erro Ngakoyso ko Bullukoo tiy tiy tiranynye ngatiranynda na ko igge messo gal gena dadabinyaa kerrechana na tiranynde hunde neyte!

Arko 19

kammanna kutur 19: Ngajonea onnyo re

Erro ngakalda kishirar kammannaa “Ngajonea onnyo re”. Na ngakammannaya toye madhdhagiy bhea konynyaa rehi. Na ga kishiraratw!

Dha bere kali kona lo erite kee Ngajone. Na jone keli Ngadami. Na kali kali hunde ko doraa timirtinynde, ajje jone tila ko ma na logondw. Na jone kali kali madhasen logo na senesen, “Hunde seni u tilaye, ga sabbw tony senw na useyo. Na wurtw hunde te ushaye, tonnyo segen. Hunde ngakamineoye, kilagasw oo kodhdhani bhalalw. Na hunaa Ngajone shikko lga jone na senno kusseye, onnyono senw na amineyo. Na ma maa damiseyo. Na hunde usse na te ushaye, onnyono senw bhooy segen na umukana chw wugw na dhummana kedhema nene na ojesen kamma toye na ogu wnw ni!

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Ngajɔnɛ ahite ajje jɔnɛ na kɔyɛ doraɔ timirtinynde a ɔng?
2. Na Ngajɔnɛ hunde se ku tilaye, ga sabbo me ɔng?
3. Na jɔnɛ madh na senɛsen ɛnɛng?
4. Na ahaye gannɛ ko rɛhiya gayte a ɔng?

Bhɛa Madhagii Lɔgɔ

H.m senɛsn erro arto dha rɛhiya ga gannɛ ko tila ko ma! Na maya ko agge kamine hunde Ngajɔnɛye na kɛbhɛk rɛhiya ga.

Arko 21

kammanna kutur 20: Nganyureyaa Ngajɔnɛ

Erro ngakalda kishirar kammanna “Nganyureyaa Ngajɔnɛ” Na ngakammannaya toye madhagiy Nganyureyaa dhakka hozzo. Na ga kishirarato!

Dha bere kali kona lo nganyuurte hoyɔ ku sizzi. Na dhɔyu erro dorigiye na lamiu amise dussɔ Na tɛu dhuul na erro dheya hozzo. Na bhɛge ganggu heo kugoyɔ heo kugoyɔ dhak ngani ngakunno. Na erro katta jɔnɛ na chugulu yelloyte se,

Ala mamaye
woso dheyay hozzo!
ani inynye chi soo!
inde kɛbhinde
mamaye keyeliny goore so!
ayugo ke tiiri!

Na erro chugulu ngayelloyta diir na jɔnɛ ngani ngakunno na bhonda bho na jɔya maye chichi echine ratagiye na hunde gunynyeye, heo miraya na dhɔnɛ seu, “Kɔngɔsen mɛa na kon taganyɛ na sɛɛɛɛ, “Huna boɔ mama kanynyey” Na nɔng seu, “Kamari kɔngɔsendɔ” Na ngɔyɛɛ dhe dhe. Na hunaa ngɔsɛna na guynɛna na arra wuyte, shigu jɔnɛ na ngea

na obhoniseo. Na madhu na seese, “Huna borrtō kamadhungo ker ngashikonyo! Yee, ngagiya wa shikonyuye nō ngagalda.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Nganyuureta ku sizziye bho bhonsane ke ɔng?
2. Na hunaa jōne kōa bhōye yōk chugulu yelloyte kee neng?
3. Na naa lōga jōne shee ngashiko a inong?
4. Na ngagiya edhetan jōne ahaa tiranyeyaye edhetan ke ɔng?

Bhea Madhagii Lōgō

H.m senesn erro arto hunde kishirar lōga zuga ga sheeye, lōga gersa kabaso go!

Arko 22

kammanna kutur 21: Teriya kee Ngadami ko chagiya genynye

Erro ngakalda kishirar kammanna “Teriya kee Ngadami ko chagiya genynye” Na ngakammannaya toye madhdhagiy Bhea keyelnenea ko chagiya ga. Na ga kishirarato!

Dha bere lo terite kee Ngadami na bhakke ko chagiya genynye gee ku hayna ɔrre kee Hartiga. Na hunde ok bunaye, eli chagiya genynye na mayne ratagiya kari. Ko yōk ngagenu hunde se kagate elēyō na matte ngadamita. Na kali kali hunde orneye issa ngadhōteō. Na dhage erroa ge kali bhea eisa hung ngailagaseayo. Na hunde lo hirre ilagase gunynye kari. Na oyonyaa bere bhagea ngoonu a meri na lok gena ngani kadaktao.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Ora Ngadamicho keli eneng?
2. Na Ngadami ko chagiya genynye itinyanyane kali kali?
3. Na Ngadami chagiya genynye a isong?
4. Na Oyonyaa Ngadamicho bhagea ko chagiya genynye a isong?
5. Na Ngadami bhee ele ko chagiya genynye ga bo hinisi hōlaye a ore?

Bhəa Madhagii Ləgə

H.m senəsn erro arto hunde kabhak ko zugo oo bəkanyaa ga kariye chali goore dhogoy.!

Arko 23

kammanna kutur 22: Ngakoy ko bəkanyanya

Erro ngakalda kishirar kammannaa “Bəkanynyaa Ngakoysi” Na ngakammannaya toyə madhdhagiy Bhəa keyelnənəa ko chagiya ga. Na ga kishirarato!

Dha bere lo erite kee Ngakoy na dha bere gəwaa nē lo kəna kimmo gee ku sizzi. Na dha tiyy tiyy ɛrəsən jənə ko shəgənə ma ko ba. Na agga bo challa. Na kali kona madhtesə jənə ko shəgənə ləgə na seyəsə, “Kənə ma ko ba kərəsən ngadamitao!” Na Ngakoy hunaa shikko ləga jənə ko shəgənəye, konnəng ɛrəsə kənə ma ko ba na shuroy kəbəyə səgen Na keyello kənə goore. Na kali kona Ngakoy bəkanynyaa genynye hoyə na tiranynya kənə sugummichinne ngoonu na lalugə iwashi kənə na se, “Na ngakənda bu chali ngangayə a gee ku nənəng?” Na Ngakoy səsə, “Agga kərəsəno ma ko ba na aynde shilə na chali ngangayə Na ko igge mesigi ngangə na ngagiya kee kənəye, ɛaniyə ləga bo mərə, bhokonnə kəgədhə dori, ketəy ke rijən, kemme ke ziwunynya. Na ghinu səgen shikto dha. Na erro se “Ee wa kishikto ko agge ale kemeso ngangə.”

Ghinanyaa ləga kotoyoo

1. Ngakoy kəna ɛlla dori bhuguyə me ɛnəng?
2. Na hunaa ɛleo bəkanyaa genynyeyə səsə ɛnəng?
3. Na Ngakoy hunaa ghinnəa bəkanynyaa genynye kənəye madhəsə ɛnəng?

Bhəa Madhagii Ləgə

H.m senəsn erro shikto ko igge maya kənə irogito hunde Ngakoysi ko bəkanynyaa genynyeyə. Na kənə chalə ba na ɛaniyə ləga bo mərə shikto dha erro

Arko 24

kammanna kutur 23: Zinggoa kemeso tiyy tiyy

Erro ngakalda kishirar kamannaa “Zinggoa kemeso Tiiy tiyy” Na ngakamannaya toye Madhagi **Bhaa keno katakte bhorre, kali.** jhany ko bara Na ga kishirarat?

Dha bere kali kona Bardhidhi ko Ngakoy botε doraα timirtiny εdhemisinεne erroo bho konno bhee kee Tulge. Na hunde he ngaye dokone erro bhaα εdhemisinεneα bay. Na hunaa ginaniye dhaα hira madhinεna εdhemisi erro bhorre, kali. jhany ko bar. Na hunaa Ngakoy ko Bardhidhi shikeα ngaloktaye tεhεne gore. Na tεriyaa εdhemiseo erro seu, Hunde bansano ungeye churro kaware, na ammo tila na heo doraα timirtiny ko bhee εdhemisinεneo so dha? Na ngakaldonu keleo kali. Na kodhane kaliyo ko bhee bho lalne keleo jhany. Na bhe keleo barte a hunde zugo wokone zinggo ko hunde erro wokone dadawoye. Na hunde zugo ago ungeye ngandonu te jhayno ni! Na eriyaa keno Bardhidhi dhongu siyo na ghino hira madhi Na bar ko kali kaga εneng? Bar ko kali bhaα kagaye Baro bho a korro na tumo korr munyunya ko tagi bhorroyo bho a holi na tumo korr su. Na aynde kagaye bar ko kaliye shigu dha!

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Na ngakamanna shikoye yok lakgeong?
2. Na erroye botε doraα timirtiny bhokonoye εneng ko εneng?
3. Na hunde he chwo doraα εdhemisinεneα tunuke dori inong?
4. Na bhoroyo bhoroyo keme ong?
5. Na bhoroyo ko kaliyo korr ong?
6. Na bar ineneng?
7. Na jhayno tummo korr ong?

Bhaa Madhagii Logo

H.m senesn erro shikto! Bar ko kali maya ko igge gaoyo ko ahaα kagayεa barko kali.

Arko 25

kammanna kutur 24: Madha

Erro ngakalda kishirar kamannaa “ **LōgaMadha** mama” Na ngakamannaya toye Madhagi **lōga ko hunga anaa ngakitiranyeyayo** Na ga kishirarato!

Dha berekali kona lo erite kee Ngajōne na eginayo na zugo yelle kumulōng ke ngaya hunde kekte ngairanoye.

Na jōneyel gore, Na kali kali madhesen lōga. Na senesen eriya nanu shigiyo hunde zugo senaginye ga wonya iwagany keta oo karuhonyndo oo karaga kalite tamarro. Segen rehi hana kulubo zugo bhooy ngakodholesenno na hunde lo hirre sekibeny way na mari na se kibeny gidhingoye , yogese ju ko shōgōnu oo hira madhungu sōng. Rehi hana kulubo a ga korro juguu ko akimmō sōng.

Na kali kona Bardhidhi oyne ko kekōmōni bhea Ngajōneo na bhoroyo dhagese Ngajōne kali na sese Sedhey ga wo karuhony bhuguy nga. Na hunde Ngajōne kun na kaaru bhuguyte kadha lōga bere madhesena jōne na tamaru se ale nga kowolok jōne.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Na Ngajōne tamaru ōng?
2. Na Ngajōne dha bere jōne madhesen ore?
3. Na Ngajōne se ke ōng ale wologony mama?

Bhea Madhagii Lōga

H.m senesn erro shikto! Rehi hana kulubo zugo bhooy ngakodholesenno. Na orremama china ga koo akimetu hunde kilagase sōng.

Arko 26

kammanna kutur 25: Kena gewa

Erro ngakalda kishirar kammannaa “Kena gewa” Na ngakammannaya toye madhagiy bhea kamauya kena gewaNa ga kishirarato!

Dha bere kali kona Bekanyaa Bardhidhi keleo Chagi ko Ngoyo dha taa kali kali hony Na tiranye bhea Bardhidhi Na kali kona Chagi ko Ngaoyo hoyany Kura lay hung na hunaa dokea rataye dhobu kura na ogu gewagiye. Na wologu goyne na sese, “Ngaerroya tiranyo ke ong hunde dakto chinna gewagiye ngoonu ngaayo bhea ku gewa. Ago tiranyo balo so!” Na Bardhidhi tengere goyne na ngeu gewagiye na iwa kura na hunde kune kuraye aru jone na sese, “Heo ore?” Na yok “Hunaa kowoloktiyo sekee kodoko chinna gewagiye Na jone seu, “Chinna a onong anda yokogonyo? Na eri seu, “Ee so! Chinna ngakeliyo, shitta, kossa, barabara okonndo. Na jone seu, “Yee! dhaa gayoni anye wa keni imagiyo. Agalde keleo ahaa gewayena gena agga kuduko guyo na nga geenu a liwa goora, gosso, ko gena gena na hunde a meriye keheye gawugiye na katalnengyo. shigu dha!

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Chagi ko Ngaoyo rataa Bardhidheo he ke ong?
2. Na ngaerroya kowolok na kesenesen eneng?
3. Na ahaaye el gewaa Bardhidheoye a ong ko ong?
4. Na gewagiye china gee merte a geong ko geong?
5. Na egise giyong?
6. Na kena gewa bhee kameye a ore?
7. Na bhee kaganyung kee ngadaga ahaaye a ore?

Bhea Madhagii Logo

H.m senesn erro Arrto! Ahaa gewa hunde kambe rehiya ga el shee na maya kamautu.

Arko 27

kammanna kutur 26: Sobɛɛ dalleye nunde

Erro ngakalda kishirar kammannaa “Ghurghurtimoa buga” Na ngakammannaya toyɛ madhdhagiy **lɔga kitogɛa rɛhi**. Na ga kishirarato!

Dha bere kali kona buga ko gharatey hɛ dussa kɛginyany na lamɛɛ amissɛ diir na ngani nagajɔanɛo na to na kargariyo na hunde se kette haleye buga dhagu hozzo na ɛsɛdhu lɔgo kɛngɔ na kus gharate bɛkayaa nɛnɛ rɛ. Na seu, “Nga ngayɛ dhakany hozzoɛ amissɛ ngayo nganda rɛ. Na dha ale bhɛa keni kusɛ katabhan ɛnɛng dha? Seu, : Buga” Na buga seu, Ay kee kijimɛsɛn doraa nɛnɛ na hunde kun na tudhungge kosɛn na kamagi dhogoy. Na hunde gharatey kun na tudhung na eliyɛ elinɛ bugaɔ na nɔng gharate seu, “Yɛɛ gɛrɛɛ! Dhaa galiyaa gina amujusi se kusonyndo.” Na jaru chuk.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Buga ba mak doraa nini ?
2. Na bhee keɛɛ gharateyte a ore?
3. Na hunde ngaelinɛ na kutunuk lay hung anda me ɔng?
4. Buga elinɛ ke ɔng hunde eli gharateyɔye?
5. Gharatey inde senɛsɛn sobɛsɛ dale nunynde ali nɛng? Na se ke ɔng?

Bhɛa Madhagii Lɔgo

H.m senɛsn erro Arrto! kalde dhɔnɛ dhɔnɛ maya kan ghur ghuri chi na kɛbhɛk rɛhiya ga.

Arko 28

kammanna kutur 27: Oyo toyɛ

Erro ngakalda kishirar kamannaa “Tagisinyaa oyo toyɛ” Na ngakamannaya toyɛ Madhagi **Tagisinyaa oyo**. Na ga kishirarato!

Dha bere kali kona erite kee Buluku ko inde kee buti tiranyɛɔra nɛ balɔ nab ho lalu na bharyiyɛ na eriyaa kee Buluku seu, Ka guya se karak hung so? Na nɔng Buti seu, Ay angaya bho anɛ kɔrrɔye kaso! Na Buluku seu, “Na kolee guyaanɛ buye a kole inong” Inggare ni! Ga narogonɔ kighini hira ɛdhemiseyy na bhasayɛ na ago doriyoo gɛ. Na bhorroyɔ hunaa itinyanɛna dora timirtinynde ghini hira madhinɛna. Na yagɛsɛ na sɛɛsɛ, “Kolee su awurnɛ goreye keli su kengɔ.” Kolee dhage gu gore keli asannday. Na asanndawɔ ba a laleni. Susɔ ba a awureni! Sɛɛsɛ nganga na te bo hinisi hɔla na tunugu dori.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Buluku ko Butu balɔ bay hung mesɛ ɔng ?
2. Na hunaa a sanɛa hira madhinɛnaye ghinnɛ lɔk geong?
3. Na nɔng h. m erro yagɛsɛ bhee ku ɛnɛng?
4. Na su kengɔ keli kole inong?
5. Na a sannday keli kole inong?

Bhɛa Madhagii Lɔga

H.m senɛsn erro Arrto! kolea a sanndany ko kolea susuny maya kagayɔ na kamaluk ruminyaa gɛ gɛ.

Arko 29

kammanna kutur 28: Maradhogiya dɛmna

Erro ngakalda kishirar kammanna “Maradhoginy” Na ngakamannaya toye madhagiy ɔgɔrchammo . Na ga kishirarato!

Dha bere lɔ ɛl ko jɔnɛ na amise yell goye na bhakɛ ko jɔnɛ bhɛa bo ahaa gewa dhinɛna dhik ngaahaanonu a muzuny, timitimi, hulda, bhaloga, hatara,ko ken genagena na hin nakusɔ. Na nɔng dha taa jɔla ajɛ kenɔ hana lallna na kus bhoroyɔ kaliyɔ ko jhaynɔ. Na kalikona sanyogiye tabɛsɛ jɔnɛ bhokona na kusu muzunya dhɔnɛ. Na maksanyogiye ulugunye na usu timitimiya gɔlɔnya gee ku ramman. Na robɔ usu huldaa bhulecho gee ku sizzi. Na hamusɔ usu bhaloga hana lallna gee ku wush. Na arbiyɔ usu hataraa chaga gee ku hayna.

Na h.m ghinu na ngamaradhogita a bhea nnda chawa?

Ngani kachayo dhul!

Na arkua chinyo usu muzu dhone, timitimi raman, huldaa bhulecho sizzi, bhalokte ku wush ko hataraa chaga gee ku hayna. Na ngamaradhogita use diir na kongɔ ebege huna Kura. Na banasey garu na ogeɛ keyɔsugum naturu na shigu jone na ko na dhonya bay bhea ihea na aynɛ ma. Na bou ko bhee unguɛ. Na arkua bo te ko challi. Na aynɛ jone bhaloga lallna oo hana ku lewa na dheya tuuy.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Mara dhogiya demna bhee tabesen jone bhokona na ulugunyne gu toyeye a ore ?
2. Maradhogiya demna ahite bhayak sanyogiy a ɔng? Na maksanyogiyɛ?
3. Maradhogiya demna arkua chinyo am ɔng?
4. Maradhogiya demna keyɔ sugumɔ ru ɔng?
5. Na koleye anɛ ko chaliye a kole inong? Na te chali eneng?

Bhea Madhagii Lɔga

H.m senɛsn erro Arrto! Maya ungnɔga arku gaoyɔ ko zinggoa senno mesigiye. Na segen nong bhea ku tilen usigiye na maya senagunye zuga gu song usigiye. Hunde ngani keseyagungoye ngaammo!

Arko 30

kammanna kutur 29: Koya chinyo gɔlonya

Erro ngakalda kishirar kammanna “Koyny” Na ngakammannaya toyɛ Madhagi Lɔga dugany . Na ga kishiraratɔ!

Dha bere kali kona ngakobitta dokono gossoye udhuynɛ gu takummɔ na gee dha bere ɛ kariye a rɔssɔ, nganyur, ko chɔwa. Na seɛɛɛ, “Anda ɛanany mugayɔ na kuduktɔ!Na chɔwa nganyur ko rɔssɔ yɔk tamaranyɛ. Na nong seu, “Lɔgɔningɛ ga guɔyɔ karak na kuduk ɛnɛ hung” Na hunaa duka na egiyaye eliu segen na ghinu anda sunɛɔ ɛnanyuyɔ? Na yɔk a rɔssɔ, nganyur, ko chɔwa se, “Agge kamarro!” Na koy seu, “Ga su kebhellɔ na kusuni ɛna hung!

Na suni. Na ghinu anda ngonyo enanyuwo? Na yok a rasso, nganyur, ko chowa tamara segen. Na koo aganyo ghinu segen. Na rasso, nganyur, ko chowa tamara segen. Na seu, Logo ninge kogi bhichang hung. Na hunaa akaa nate ushaye na te wa kolea amisenynde ghinu rasso, nganyur, ko chowa segen. Na seese, "Anda amiseyo enanyuwo? Na bhooy se, "Eeee so! A bhee wa kihinoe! Na nong koy seu, "Ay hirakeni keyanyo ngakihiniyo, hira nganikemeseyo nga ammo any kusso ko erroa ganyu ku sizzi hung!"

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Koyya chinnyo se ke ong ande guyo karak ? Na inde se guyo anda ngadagiye a neng?
2. Na bhee senε anda su kebhele dhaye a ore?
3. Na hunde ngakoytonu kete bekaya nu meso eneng?

Bhea Madhagii Logo

H.m senεsn erro hunde su bhele goore na guyo dhak gore segende a gersi. Na maya gaoyo!

Dadawa Kedeysiyaa: Erro

Dadabinyaa 2: Tiranya Bhone

Bhea Kobhoniseonea

Bhea Kogodhanaea	30
Tiranynya bhone kutur 1: Sara rahuny tune	31
Tiranynya bhone kutur 2: Tiranynya keginyayny	31
Tiranynya bhone kutur 3: idhara talyaa rahuny.....	32
Tiranynya bhone kutur 4: bhea kohonye keginyaa kiwoo jaa ko rena	33
Tiranynya bhone kutur 5: Tiranynya kuturinyyny	34
Tiranynya bhone kutur 6: Chagi chagi	35
Tiranynya bhone kutur 7: Loga senno sayma.....	36
Tiranynya bhone kutur 8: Tirany kelehenena keginya rehi.....	37
Tiranynya bhone kutur 9: Kare oo sanynyo ko maksanyo	37
Tiranynya bhone kutur 10: Kura ubullan.....	39
Tiranynya bhone kutur 11: Ngoro siyo	40
Tiranynya bhone kutur 12: Shirara gulsa.....	41
Tiranynya bhone kutur 13: Gora kelehenna	42
Tiranynya bhone kutur 14: iloli ninggen.....	43
Tiranynya bhone kutur 15: Kolitena ella esedho	44
Tiranynya bhone kutur 16: Tiranynya nuranyany	45
Tiranynya bhone kutur 17: Tiranynya girngany.....	46
Tiranynya bhone kutur 18: kuraa kirrichcho	47
Tiranynya bhone kutur 19: “Tiranynya kibhanaa ahi kuro”.....	48
Tiranynya bhone kutur 20: Bhea dhakeyy girngany.....	49
Tiranynya bhone kutur 21: bhea madhana jagariyo ko si.....	50
Tiranynya bhone kutur: 22 irriy	51
Tiranynya bhone kutur 23: Bhea kenyea loga edenina.....	52
Tiranynya bhone kutur 24: bhea kodonea ganggu.....	53
Tiranynya bhone kutur 25: ahaa edenenea ba.....	54
Tiranynya bhone kutur 26: Mauratinyaa ganggu turrumbeluny.....	55
Tiranynya bhone kutur 27: kobitanyu halagi	56
Tiranynya bhone kutur 28: Taktanyu.....	57
Tiranynya bhone kutur 29: Ziwu	57
Tiranynya bhone kutur 30: Loga kihilea rehi kali.....	58
Tiranynya bhone kutur31: Kolea gibiriny	60

Bhea Kogodhana

Erro kumulong maya edhemisee tirany goore. Na tiranyogta ga mera el toye ngaya bhoy. Na ngakereta tana uwagisona timirtiya bare arku song nga ano. Edhemisey choo ganggoa kedhemisinena ko bhea iriyaa rehiya ge na ana dhococosi ko bhea ana sese na sabbi oginena

Na h.m ga sabbo guny ba bhea tiranya eroa hunde a hollie na guny erro hunde dha hinne tirany gooreye. Na segen hunde lo erroye sholla bhoyoye idhoy ko lalugge na tirany ke dhone na koyok ke, teldi ko lalugge bhee dhone kari na koyok netibiya ne kammakto na a inde hiniya ge aholiye.

Na ngadadabta toye, lga kesenno kedhemisi ko nginanya elle Na ngaghinanyaa kemezineneye ko lga kammadhagiy bhoy a ngagiya el karaneye. Na maya hira madhinena anayo.

Arku 1

Tiranyanya bhone kutur 1: Sara rɛhunɔ tune

Erro shille teny lugayɔ chny chny na eri dhɔnɛ na shil kɛrghɛnɔ na hunde eli rɛ tonɔ sara genyeye, yɔk ngagiya merte dhɔlleyɔ na ibhɛyɔ. kako eli(nyabi,kawari, girɔng, nigiya, kayɔye..yɔk ibhɛyɔ na hunnde eli nyabi na eri kona ibh girɔngge, eriya ginani ɛdɛana bhono bhɔ yon a mese ngadamita ko bhee garsɛ tiranyɔ.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Tiranyanya hunde gunyoye I ɛnɛng? ke ore?
2. Na wa takto ɔng?
3. Na hunde kee kitiranyate, maya keme ɔng?
4. Na rɛhiya ga hana tune a nɛng ko nɛng?

Bhɛa Madhagii Lɔga

Na rɛhiya ga hana tune maya kɛghɛr shɛɛ na kagayɔ ko lɔkte yokogi hiriyɔye hunde se ɛnɛng ɛnɛnggr na kishirartɔ

Tiranyanya bhone kutur 2: Tiranyanya kɛginyayny

“Tiranyanya kɛginyayny” Erro tiranynye tiranya kɛginyayny na kɔbhbhɛ ngaganggoya ɛl karaneye.

1. H.m lamisen erro bhee anda tiranynye.
2. Erro kayɛ kɛngertɛ kimsinyoga 6 ko bhokona
3. Na kɛberta kɛginyaye hinneye gee ku sizzi inde heo **kobi, rɔsɔ, nganyur**
4. Na erro bhooy koyogɛsɛn kɛginyaa ginani kona hɛhɛyɔ. Na eriyaa ginani koyogɛsɛna kɛgɛ sara ɔtɔɔgisen lalen kona hɛhɛyɔ na ngandonu ɔtɔgisi ngadamita na ɔtɔgisɛɛ erro bhooy ngadamita.

5. Na h.m dhalesen erro shēe na madhesen na tiranyeyo.
 - Na erro bhooy hunde koyogesen kek kona saraye, ngayokonoo ulugunnyee lay.
 - H.m senesen erro na kutumudhu kaware.
 - Na erro he gōraa tiranynyaa haale na tumudhe kaware na rōkke huna keginyayny.
 - Na erro itinyanne rōgaya keginyayny hunde a kek inongge na itinyanne ko ena oo dhalle sene

Bha Madhagii Logo

- H.m yogesen erro na hunde itinyanneye, kōrogo huna keginyayny.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Tiranynya hunde gunnyoye i eneng? Ke ore?
2. Na wa takto ong?
3. Na hunde kitiranynde rōgaya keguny kaga eneng?
4. Na ngakeginyaa rōgaya ne bere kingi shikto?
5. Na hunde kee kitiranyate, maya keme ong?

Madha

- H.m madhesen erro logo na se, maya rōgaya keginyayny hunde rōkkeya kagayo.

Arko 2

Tiranynya bhone kutur 3: idhara talyaa rehuny

“Idhara talyaa rehuny” Erro kaye kitiranya lōga kidharaa rehi. Na kōwo ngagangoaya ei karaneye.

1. H.m ghin erro re tana tune kenena ngogiye na woko tuno, gora sabba sara jenyε hunde keli εnεngge, na dhollεyo hana hette ko(girong, nyabi, kawari, ko tugε.
2. H.m eleono erroye hinne tiranynde na hony gorra hollde na hunde kighin re tuno hande heo girong, nyabi, kawari, ko tugoye, dhollagito.Na ajinene ngadamita ko lalugge segen segen
3. H.m dhol re gora tune na yogesendo.
4. H.m senesen erro na kishili tuno bhooy na keli rehiya ge hana tune na kodholoto.Na erite shεe, ngaeliyo edeye,awus bay na kighin gena ngadamita ko bhee dhechinyane tiranyo na serεε hale.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Tiranynya hunde gunyoye i εnεng? Ke ore?
2. Na wa takto ong? Na ngochina ga tuno a nεng ko nεng?

Tiranynya bhone kutur 4: bhea kohonyε keginyaa kiwoo jaa ko rena

“Bhea kohonyε keginyaa kiwoo jaa ko rena” Erro kayε kitiranynya ngatiranynda keginyaynyde re. Na kooa ngaganggoya el karanya.

- Kayε erro kengetiyaa ke keginya ga ella rena ko ga ella jaa “keginyaa kiwoo ella rena ko jee” Na h.m senese erro na kitirania ngayiranynda keginyaynyde
- Kayε kerta keginyaa kiwoo gee ku hayna gee gayeye (ga hetta ko roso, nganyur, medere, tongo, ko bi.).
- H.m senesen eri kona na ga heo keli kek kona hunde eli εnεng na chuk εnεngge na eleono eri kona korok huna keguny.(mea kobi keli kut kut kut na kuchukte kesenesen kusha kusha)
- Kayε erro kengerte kimsinyoke kimsinyoke na kebarta keginyaaye beranye hinne yokuye na hunde emmer jaaye ko yok keteldi jaa hunde emmer renaye ko yok keteldi rena

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Tiranya hunde gunyoye I eneng? ke ore?
2. Na h.m. ghin erro na se, na inde rɔk huna kega iho jaaye oo iho renaye aneng? ga kɔrɔktɔ?

Bhɛa Madhagii Lɔgɔ

- H.m senɛsɛn erro kege hunde ɛmɛr jaa oo renaye kegayɔ.

Tiranyanya bhone kutur 5: Tiranyanya kuturinyyny

“Kimsiya kuturnyayny” Erro tiranyɛ ngatinynda rɛ na kɔbhɛ nga ganggoya ɛl karaneye.

- “Kuturinyaa ɛlla kimsinyoke” Na kitiranyanya ngatiranynda rɛ.
- H.m se, ga shili teny lugayɔ.
- Na erro isanɛ kengɔ ɛllo eneng? ɛllo eneng? Na andɛ kimsi bhuguy.
- Na hunde erro shikke kuturte keli bhɛa ngagiya kɔdhanɛ 1-9 ibhinɛ damite keɛɛ kuturte na ibhinɛ sɛnɔ na kimsi kona .
- Na erroye sɛnɔ ngani kibteoye oo mirsanɛye yɔk renɛ bay na sɛrɛɛ hale.
- Na wurtɔ keli kuturinya gena ngadmita Na kemeso kimsinyoga gena sɛgen.
- Na kitiranyanya sɛgen sɛgen.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Tirany hunde gunyoye i eneng? Ke ore?
2. Na wa takto ɔng?
3. Na hunde kee kɔmɔkte tiranyɔ maya keme ɔng?

Bhɛa Madhagii Lɔgɔ

- H.m senɛsɛn erro kɔdhanɛ ngakuturta 1-9 Na shirarro shɛɛ na lɔkte koyokogungge meso ketiri.

Arko 4

Tiranyanya bhone kutur 6: Chagi chagi

Kayerro ketε tenylugayɔ bhoy na kitiranyanya ngatiranynda kee chagi chagiye. Na h.m hunde senεsen chagi chagiye erro yɔk ngesε bhea εεa kimisinyoga gε gε lεtεtεm. Hunde h.m se bhiley bhuleyye εlla nε bay. Na hunde eli na gɔɔnyaye basane tunɔ. Na erite εdeanaye wok bhɔ. Na mese ngadamita ko bhee lushinεne tiranyɔ.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Tirany wa i εnεng? Ke ore?
2. Na hunde kese chagi chagiye keme ɔng? Na hunde kese bhuley bhuleye keme ɔng? Na hunde kese gɔɔnyi gɔɔnyiye keme ɔng?
3. Na tiranynyɔ toye wa takto ɔng?
4. Na bhea wa tiranynyeo meso ɔng?
5. Na bhee kishirara lɔga hirunynde shεεye a ore? Oo kekemesigi ɔng?

Bhea Madhagii Lɔgɔ

- H. m hunde kee kemesi lɔkgena shεεye maya lɔga hirruny keshi shεε.

Arko 5

Tiranyinya bhone kutur 7: Lōga senno sayma

“Lōga senno sayma” Erro tiranyinye ngatiranynda na kōobhe ngalōkta el karaneye

1. “Mēa kitirany tiranya yokogii sayma”
2. H. m εsedh erro teny lugayō na shirare lōkte yokono hiriyōye.
3. Na ngatiranynda saymaye “Meso lōkte wa senaguny neyaye” Oo yokogun neyaye sōng hundengani keseyagungoye ngamesoo. Na erite lōga sayma shēε ngashiraraoye na ahiyaa keno keme ngamesso oo naa keno ngamesi mese awus bay. Ko bhee ale sereε haale sēgen.

Ga mēa argito 1: Sayma senagung ibigi kaware, sabba, tang sennō, telda bay, bōrōyōtō ko gena genaye mesoyō

2: Hunde Sayma ngani keseagungo na shiko bhee kesenagung mesigi ngalōkta hungge, ngamesoo inde sayma nganikeseyo na medhedheye bhono bhō. Na hunde kole ngani iheye mese ngadamita sēgen.

4. Na erro kaye kishirara lōkte yokono sayma shēε. Na hunde na kemesigi lōgaa gina Hete ko sabba , nyabi, gawulo, Na mesengadamita dhuul na erroa εdeanea bhose bhose na gaa churrinya a gee mōgineye.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Tirany wa i εneng? Ke ore?
2. Na ngaerita mōginene ore? Na ngagiya kugenaye bhee ngamōgineneyo a ore?
3. Na tiranyō toye wa takto ōng?
4. Na hunde kee kōrōteye maya keme ōng?

Arko 7

Tiranyanya bhone kutur 8: Tirany kelēhenena keginya rehi

“Tirany kelēhenena keginya rehi” Erro tiranynye ngatiranynda na kōbhe ngalokta el karanye

- H.m yogesen erro dōlme hunde a kekete inengge ko woshina nene.
- Na erro elēhenesene dōlme rehiyage na woyeyo.
- Na erro el kimsinyoga ge ge ko rena bhechinyi na rōgine dōlmechen.
- Na hunde ngesane dōlmechende naa jimana sabbo a erite mōgineye.
- Na hunde hineye illobe tiranya keginya genuny.

Ghinanyaa lōga kotoyeo

1. Tirany wa i eneng? Ke ore?
2. Na tiranynye toye wa takto ong?
3. Na hunde kee kōrōteye maya keme ong?

Bhea Madhagii Lōgo

- Hunde kitirany kuraye kan dhandali na kihine ngoonu.

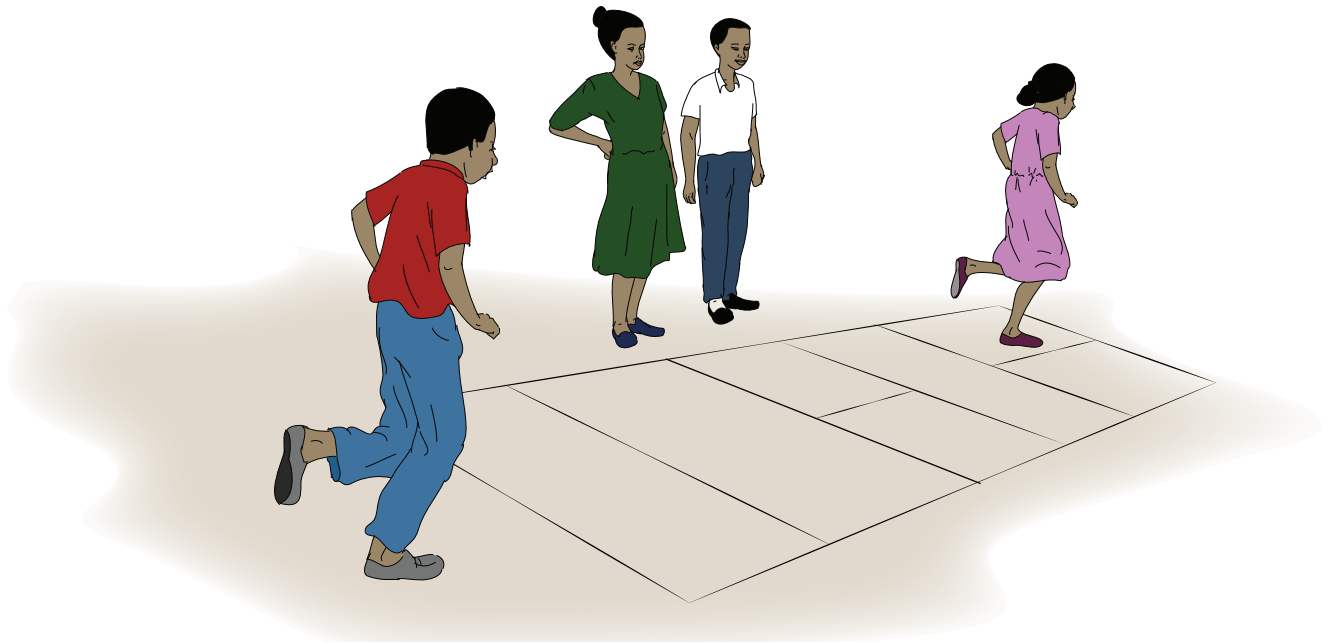
Arko 8

Tiranyanya bhone kutur 9: Kare oo sanyo ko maksanyo

H.m obhonisi erro bho Na kimsinyoke kimsinyoke na yogesen na kare bay gidhadhang na kōdhanē tirany na ujugese kare toye galde heo bēna sabbo sabbo na bōrōtto ko bhee ikange ngashorrya.

Na wurto ujuk bena sabbo sabbo na boro na wok wurto segen ko bhee uturronε. Na erite tirany ngatiranynda εde ninggende magineyo. Na ujuk bena na hanaa ginani adalishiye, dhɔt na sere eri konɔ.

1. Ghinanyaa lɔga kotoyeo
2. Tirany wa i εnεng? Ke ore?
3. Na tiranyndo toye wa takto ɔng?
4. Na hunde kee korɔteye maya keme ɔng?

Bhea Madhagii Lɔgo

- Hunde kitiranynde rehiyaga a dhandali na kihine ngoonu.

Arko 9

Tiranynya bhone kutur 10: Kura ubullan

“Kura ubullan” Erro tiranynye ngatiranynda na kaye kɔɔɔ nganggoya el karaneye.

1. H.m oy milikiti kona shorugiye dheeyɔ, na wurto oy kona sɛgen dheykono sɛgen.
2. H.m nger erro kimsinyoke 3-6
3. Na yogesɛn erro kimsinyoga ge na kecheriyo shirro gena dim na kɔrgɔɔ shorugiye girɔngɔ jaa.
4. Na kaye bhirechin ko kuren kimsinyoga bhoy.
5. Na h. m madhesɛn erro hunde Kura ko bhire tiranye kariye.
6. Na ngatiranynda bhee kihineye erro kɔɔkɔɔ Kura bhirechinne.
7. Na bhesa keno tirany kete usha a hunde erro tiranya bhooyte.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Tirany wa i ɛnɛng? Ke ore?
2. Na hunde kee kɔɔkɔɔye maya keme ɔng?
3. Na tirany wa a dhandali oo a bhaseni? Ke ore?
4. Bhee rɛhiya ga kekte dhɔɔɔsiye kihine ore?
5. Na hunde kee rɛhiya ga ke dhɔɔɔsiye maya keme ɔng?

Bhesa Madhagii Lɔgɔ

- Hunde kitiranynde rɛhiyaga a dhandali na kihine ngoonu.

Tiranynya bhone kutur 11: Ngwro siya

“Shirara gulsa” Na erro tiranynye ngatiranynda na kabhe ngaganggoya el karanye.

1. H.m nger erro kimisinyoga 6-10
2. Na yogesen na keteldi tenylugayɔ na kodho jagare na h.m senesen na kitinyana ko ga bekanyaa ge. Na ngatiranyda bhee kihineye kee kura kadhdha kerghenyoga ge
3. Na h.m senesen erro na korɔ senɔ sabbɔ na kelhendese siya ngwruny.
4. Na kura nong any kete teny lugayɔ kergheno chi.
5. Any kowɔ ngalokta na kemesigi tok tok
6. Kaye erro kitiranynya tiranynya kudhulisiyaa Kura jagare kerghenyoke
7. Kaye erro kishili bhee dhone na kudhulisi senɔ jagare na ketehye ko siya ngwruny.
8. Na erroa jagara ge dhulea kura maya kaga shee.
9. Na hunde kura dhulu jagara ge segende any kabhote wurtɔ na kogonyɔ wuru na koyoktogi tirany bhea ku hologun.
10. Na erroa Kura dhulo jagara ge any kodholda tirany kona segen

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Na ngatirany bhee rekung gooreye a ore?
2. Na hunde kura dhul jagara guye hiniya el eneng?
3. Na kura hunde senno nga kudhul jagara guye maya kengo eneng?

Bhea Madhagii Logo

- Hunde kitiranynde rehiyaga a dhandali na kihine ngoonu.

Arko 10

Tiranyanya bhone kutur 12: Shirara gulsa

“Shirara gulsa” Na erro tiranye ngatiranynda na kɔwɔ ngalɔkta el karaneye.

- Kaye erro kishili teny lugayɔ.
- Kaye erro keberta lalen kona na ke gullsa kejem sabbo na kodhɔlese laluge ngalɔkta el karaneye. Heo (tumo, bay, tundo, karane, bho, sabbo) Na kodhesen ngadamita
- Na erro gena orre lalen na mese damite dhɔlesende.
- Na erroye lalen shee ngashikeoye tiranyɔ bhonseyo.
- Na inde tirany na laluge bhonse bhooyte na shurinyaye mɔginayo.
- Kaye erro kitiranynya diir na kataga tanda tanda hunde kelienengge.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Na ngatiranynda bhee rekung gooreye a ore?
2. Na hunde kura dhul jagara guye hiniya el eneng?
3. Na kura hunde senno nga kudhul jagara guye maya kengo eneng?

Bhesa Madhagii Lɔgɔ

- Hunde kitiranynde rehiyaga a dhandali na kihine ngoonu.

Arko 12

Tiranyinya bhone kutur 13: Gōra kelehenna

“Gōra kelehenna” Na erro tiranyinye ngatiranynda na kōwō ngalōkta el karaneye.

1. Erro shiile balō toye na yagesene h.m kaware.
2. Na h.m ghin erro na katage gōra elea na senne nganda a kanyite nga a seten, nganda a sabbo nganda a wuru.
3. Any kōwō ngalōkta na kemesigi tok tok
 - H.m madhesen erro gōra keno kōtōye na senesen ago kanyiten, seten, tunc, karne na heyō
 - Inye hunde seni bhōdhe tankōnye yogese lalugu na ko yōk kōbhōte gōre yogesende.
 - Na hunde erro gōraa kelesena tagayeye dhōlese ko tannkōna na kemesigi na katagatō. (Ga bhōrō kannyite, seten, wurō, bhōdhe sabbo) na kemesigi na katagatō.

Ghinanyaa lōga kotoyee

1. Na gōraa kelogungu tiranyō ke bhaseni gao eneng?
2. Na aynde dōraa nu dadabuny hunde I gōrinongge yokogonyuyō?
3. Na tanda ko gōrra kee katakteye a ore?

Bheā Madhagii Lōgō

- Bhee kee katakte gōrra ko tandaye a bheā ke katakte bheā kabansanea na kadasinenea.

Arko 13

Tiranyanya bhone kutur 14: iloli ninggen

“Erro tiranynye tiranyanya ngaholileayɔ” Na erro tiranye ngatiranynda na kɔwɔ ngalɔkta el karanye.

1. Erro cherɛɛ shorroa bhea bansanea.
2. H.m nger erro kimsinyoga 3-6
3. H.m yogesɛn erro na kishili girɔngɔ.
4. Kaye erro kimainyoke dhɔnɛ dhɔnɛ ketɛldi ko rɛna 5-10 metir
5. Na h.m aje erro kena shabala dhɔnɛ.
6. Ga mesigi nga lɔkta el karanye na dhɔlda tok tok.
 - Erro kaye kiloliii kena shabala holil ninggen
 - Erro kaye kibta kena shabala na kojigi sabbiya ge koytɛsɛ Kura tundo na kilolito.
 - Kaye kibta Kura bhea ihea keya shabala tundo.
 - Eriya sabbune kaye kok na ketɛa bhea lalugɛyny kaanyiɔ na kawaga gɔa nɛnɛ sɛgen.
 - Na eriyaa ilolito Kura na ngoana kaye kɔtɔrɛ sɛgen.
 - Na eriyaa ilolitto Kura keya shabala kɔye Kura chɔɔ bhea kesenɛsɛna na hunde wokonoye, aje lalɛnkona .
7. Erro bhea elɛa bhooy hunde ilobo tirany dhɔnɛ dhɔnɛ na tɛhɛtɛyɛte, te usha ni.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Kura hunde kishilɛ holil ninggende, adhandali?
2. Na aha gena gee kiloli ngadamitɛe agiyong ko giyong?
3. Na ngaa kiloliye aha shɛɛ na kee ngakaraga baye kibhanɛ ɔng?

Bheə Madhagii Logo

- Bhee kee kihine ilolite a bheə kesenno kilde dib kenno ngakawakte seten ko kangiten tanda ko tanda.

Tiranyinya bhone kutur 15: Koliteena ella esedho

Erro tiranyine ngatiranyinda na koo ngalkta el karaneye.

1. H.m nger erro kimsinyoga 3-6.
2. Na aje eroo kisinyoke borsaanyaa lamma ahaa ko ga ella hong gee ku wush wush. Na oje korena metirinyaye ku 20.
3. Ga mesigi nga lalkta el karaneye na dholda tok tok.
 - Na erro kimsinyoke dhone dhone ngesa gora a eela borsaanyau.
 - Na dhummane ahaa ella toye na ojesene gee el hongge
 - Na ibhane ballo segen na ngesa na ishoreseneyo na shaw shaw
 - Na hunde H.m maragu zinggo na te ushaye, eri kona ko ibhana borsa ginani na ubono ahaa ba na ngesana ketiri bheə nene.
 - Na erriya kidhara ko na dhumana koliteyaa esedhinena na yagisen kimsinyogaa ge ge.
 - Na hunde tirany tchetiyeyte wokone kimsinyogaa ga.
 - gakatayo
4. Erro ngesa botsaya ko borsa ke tiri na ngera kenaa gina gaminyaa ge ge.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Na haya kenger ahaa koliteyenne na koo kesedhe bhee dhoneye a bhaseni oo, a dhandali?
2. Na ahaa mesineneo dora timirtiny bere ngerto na shee oyto oo ngani?
3. Na ale kingi ahaa dora timirtiny ketiri ngerro na ojoyo shee?

Bhea Madhagii Logo

- Bhee kee kihine ilolite a bhea kesenno kishilde dib kenno ngakawakte seten ko kangiten tanda ko tanda.

Arko 14

Tiranynya bhone kutur 16: Tiranynya nuranyany

“Tiranynya nuranyany” Erro tiranynye ngatiranynda na koowo ngalokta el karanye.

1. H.m nger erro kimsinyoga 3-6
2. H. m oy erro korrgoro na kaware gunye bal kerghen.
3. Na erroa ella nea sabbu nuranya. Na sabbune aje na golonya, Na wurtune aje na chak holla, na ku sizzi aje na bhulecho, na ku wush aje na chaga, Na ku hayna aje na bhuley golonga, na ku illey aje na reghe golonya.
4. Na kergheno oje kuraa chinyo godhe.
5. Erro tiranyne ngatiranynda na koowo ngalokta el karanye.
 - Na else nuranya na hunde else na golonyaye erro bhea shilea tenylugayo ngesa kanyiten ko seten ko bhee wogesene kimsinyoga ga.
 - Na hunde keli na golonyaye erro ibine sennu raman raman na hony kerghen na orre senu ke koye.
 - Na eri kona nges na dhul koye bay na ko na idhar kek kona.
 - Na eriya idhara aha kedhetan kek kona. ko bhee dhashinyane na kedhetane kimsikona na ahiya kedhetanea erro senana h.m kako aje netibi (10)

Ghinanyaa luga kotoyeo

- Hunde tiranynyo na ngirineno tanda ko tanydaye rehi hande wadheni elle? Ke ore?
- Na bere kingi ngadamita ngiriyao rehi tanda ko tandaye tiranydo?
- Na hunde senno tiranya ngadamita na ngiri rehi tanda ko tandaye annda meso ong?

Bhɛa Madhagii Lɔgɔ

- Nga tiranynda kowogɛ sɛtɛn ko kangitɛn tanda ko tandayɛ kee rɛhiya ga ketɛ dhɔrɔgɔsi.

Arko 15

Tiranynya bhone kutur 17: Tiranynya girngany

1. H.m kayɛ kɔdhɔlɛɛ erro bala bu bhɔa tiranyuny.
2. Na koyogɛɛ erro tiranya kuchuginɛnɛa
3. Na bɛranna erroyɛ hinne tiranya dhakey girngay gee ku 1-2
4. Ga mesigi nga lɔkta ɛl karaneyɛ na dhɔlda tok tok
 - Na eriya heo dhakka girngay kɔrrana lalugɛ na kachayɛɛ girngay. Na erroa ginani kɔgɔrrana yɔk heo jorre ngada wa dhak girnyate.
 - Na h.m dhɔlɛsɛn erro Kura na se, Ngakuraya anna kiyogiseoke zibua girnyany.
 - Na erroa girnyany ngadhakao hunde lɔmmɛ Kura na se kidhar dhaa dhaka girngayte girngay ngaibhbho. Ngangayɛ Kura kɔt ke ziwu
 - Na Kura bhɛa senno kujuktɛɛ lalugɛ diirr ngalɔmɛo maya ujugɛsɛnɛ lalugɛ shaw maya i sekondinya (5) sɔng.
 - Na eriyaa kura ngalɔmao na kidhara konnɔng ngangayɛ iwa girngay Na koo tɔrtɛ ko gaa Dhaka girngay na kɔrr talalugɛ.
5. Hunde kole ngani iheye mesɛ ngadamita ko erro gene sɛgɛn

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

- Hunaa tiranynyoyɛ mutan wa jorro ɛnɛng?
- Bere ziwu gɔyyto? Na gucho kɛ ɔng?
- Na ale kingi bhɛa senno ngakibhɛung girngay meso ɔng?

Bhea Madhagii Logo

- Ziwu kabasa ilagayende meri

Arko 16

Tiranyanya bhone kutur 18: kuraa kirrichcho

“Kuraa kirrichcho” Erro kaye kitiranyanya kuraa kirrichcho na keteye sese gawlo. Na erro berrinyanya kimsinyoga illey illey na lukane teny na kona shil kerngeno kona sarana kura na yagesen segesen. Na eriyaa kelelo sara, yakana Kura. Na eriyaa kura ngairrichchoo, awus bay na erite tirany diirr na kura ba nga odesennoye, ngandonu magineyo.

Ghinanyaa lga kotoyeo

- Hunaa tiranyoye hiniya gu wa hali? Ke ore?
- Na tiranyo toye wa takto ong?
- Na hunaa tiranyo ngatiranydaye, rehi hande dhadalde a ore?

Bhea Madhagii Logo

- Lokte keme sene kumunuk kumunukte a gee iricheye senoye.

Arko 17

Tiranynya bhone kutur 19: “Tiranynya kibhanea ahi kura”

“Tiranynya kibhanea ahi kura” kaye erro kitiranynya ngatiranynda na kirrite, rahi ge. na kawa ngagangoya el karaneye.

1. Kaye h.m kemeso bhee tiranynye errou
2. H.m yogesen erro na kitiranynya tiranynya kibhbhana rumma choo ku sharki na kulugunyo kisiya bhuguyne na bhea bo i gora bhone.
3. Na senesen ollorrana huna kurichinuny.
4. Ga mesigi ngalokta el karaneye na dholda tok tok
 - bhea kihinea a bhea kesenno kamytoy sharki hung
 - Na kaye erro bhea kesenno sharki ngakamaytoy lalugeu kibhirtoyto.
 - Na eriyaa sharkiya nene kehैया ko nong chayesen bhe,a eri konuny hung.
5. Na kimsite ibhana sharki diirte magineyo

Ghinanyaa lga kotoyoo

1. Tirany wa i eneng? Ke ore?
2. Na bhea bhegey sharkiya nunu ko bhea seni saray na lalunu rammanne bhegi eneng?
3. Na bhea rahiya gu senno kete ngarogosi maya mese ong?
4. Bhee rahiya ga kekte dharogosiye kihine ore?
5. Na ale kibngi rahiya gu bhea senno ke dharogosiye maya messo ong?

Bhea Madhagii Logo

- bhee ngatiranyndaye erro tiranynye na irriye rahiya ge.

Arko 19

Tiranyinya bhone kutur 20: Bhea dhakeyy girngany

Kaye erro kitiranyinya ngatiranyinda na kiyogisi lga dhakey girngay na kowa ngagangoya el karaneye.

1. Kaye h.m kenger erro 6-8 kimsinyoke na kishili teny lugayɔ
2. Na kingin erro lga dhadea girngay hunde mese ɔng ko ɔngge na koyoktoyo. kako a (a dheshi, korong a ngodri, sabba wadhendo, kargari..) Na yokoneyɔ
3. kaye erro gena heo kilaga girngay na keli milikitinya gena ke tirany.
4. Na erro ella kimsinyoke berane eri kona nakaje Kura
5. Ga mesigi nga lɔkta el karaneye na dholda tok tok
 - Kura kiyogisi ke girngay na eri hunde ujuk Kura tumɔye milikiti kona.
 - Na hunde Kura ujuk ngangaye erite eli milikiti nong dhoyneyɔ na giya merte yɔk bhasane rang. Na kura ujuke eri irri konɔ.
 - Na hunde irriyo Kura na te ushaye, seneɛ shildo na erro ga merera shille hanaa wa eɛa na eriyaa Dhaka girngay damsɛn lalugge haale na ibh kura Na hunde dhakke jagarre song. Na hunde eri ujuga kura na te ushaya ujo kuraɔ eli bidheliyaa kee (gu) hunde na ko ngani ngadhemanayore, ngabidhlita kee gu-ye koyeyɔ.
 - H.m marak erro hunaa tiranyea ngabidhlita kiyogisee girngayete eleyɔɔ
 - Na milikitite wurtuneye kalda ahiriyo.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. milikitite girngaynde ɔng?
2. Na bere kingi hunde hirkona dhak girngayte gao eneng?
3. Nah girngay ko ilagay kona hande eɛ bhi bbhiye aor?

Bhea Madhagii Lgo

- H.m madhesen erro na kataga hana kilagasea ko hande wadhenneye.

Arko 20

Tiranynya bhone kutur 21: bhea madhana jagariyo ko si

erro kaye kelehende jagare ko seno kasay na kamadha oo bulkayo nakargito. Na kobo nga ganggoya el karanye.

1. H. m oy kasay ko bhee lo bulkayte kok.
2. Na madhane jagarre ko sene na or hanaa dokka jagare oo madhanea sene. miliktinya.
3. Na hunde mesigi bhea wa dokka na te ushaye wurtu kighin erro hunde madhane na ale doka oreye.
4. Na wurtu kemesigi ngadamita wa oreye kowayo kowayo.
5. Na lok gena ahaa gene.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Tiranynya wa i eneng?
2. Na lga madhano a ong?
3. Na lga madhano delloyo? Ke ore?

Bhea Madhagii Lga

- H.m madhesen erro na kataga ngalokta kodoge jagare ba ko seno kibe ba na madhinyaye na katakteyo.

Arko 21

Tiranynya bhone kutur: 22 irriy

“Irriy ” kaye erro kitiranynya ngatiranynda na kiyogisi lga dhakey girngay na kowa ngagangoya el karaneye.

H.m obhonisi erro bho na ibhine raman raman na kaje galde heo bena na tiranyne gaminyaye ku sizzi. Na ngonu inde leminyaye kodhane dhogoy na kabh ngalokta ell karaneye.

- **Gamma sabune 1:** Eri kaja bende ku hayna na hunde kona ujuk tumoye siyo dhumane gaa ella bay ke tiry ke tiry ko bhee mukane ga ella bay bhooy. Na hunde bena ujuke shene ngairrichchoye dhot na tirany sere konno. Na ku gamaa ku raman na hunde kona ujuk tumoye siyo dhumane gaa ella bay ke tiry ke tiry ko bhee mukane ga ella bay bhooy. Na hunde bena ujuke shene ngairichoye dhot na tirany sere konno. Na ku gam 1.
- **Na gamaa ku 2:** tiranya damiyaa taa kitiranyea na kujuk bena tumo na seno kumukane gaa ella bay ke tiry ke tiry ko bhee mukane ga ella bay bhooy. Na hunde bena ujuke shene ngairichoye dhot na tirany sere konno.
- **Na gamaa ku 3:** Na ngatiranynda hunde ngani ujuk be dhone tumoye gaa lamma siyo udhu ban a naa ihe tummo hunde ngani koyoye mukana gaa ella bay ke tiiry ke tiiri. Na erite mogineye ainde wa ngatiranydokta ku sizzi tirany sheneye.

Ghinanyaa lga kotoyeo

1. Tirany yello dhogoy? Ke ore?
2. Na wa takto ong tiranyno?
3. Na bhea senno tiranynde maya meso ong ko ong?

Bhea Madhagii Logo

- Ngatiranynda kiriyaa ahaa seneye anna kesenno keteye sene senu ko kawarru. Na ngatiranynda anna kesenno kitiranynde erro ko bekanyaa ge kali kali.

Tiranyinya bhone kutur 23: Bheaa kenyea luga edenina

H.m yogese erro na kitiranya tiranya kebheaa rehi luga edeninyana gersa na katagato uhnde luga maya kebhek enengge na kooa ngagangoya el karaneye

1. eehenana metirinya 15 ghegerite ku ramman bay gidhadhang.
2. Ghegher kona anna bansanea kona anna lushinenea.
3. Erro kaye kengertiyaa kimsinyokte ku 4-6
4. Na yogesen erro na kishili shoorrugeye gironga.
5. Ngagiya el karaneye yoktese erro dib dib.
 - Na ngashroya ku rammande, a kidhona na taan abu.
 - Kimsi kona hunde errese kidhoye ngakidha ma
 - Ganggua ku bhichang dhogoy, kidho tando a bhalloga ko dadabinya.
 - Na ngangaye erro bhooy kidho tando errese kimsinyoga ge ge na hunde eriyaa kimsi konuny dagu maye, kimsiyaa eriya ne doko ma wokke wurtu bhoy na kodhane ke ana segen.
6. Kaye kimsinyokte ku ramman kogonday tirany kedhane.
7. Kimsite dhechane sabbaye, aggee magineye.

Ghinanyaa luga kotoyeo

1. Tirany wa i eneng? Ke ore?
2. Na tiranyyo toye wa takto ong?
3. Na hunde kee korokteye maya keme ong?

Bheaa Madhagii Luga

Hunde kerre kidhoye oo kerre ganggua turrumbelunynde, kerre edemo oo kitiranynde oo hunde kitiranynde.

Arko 23

Tiranyinya bhone kutur 24: bhea kodonea ganggu

Tiranynye tiranyinya kodonea ganggu na kɔbhbhe ngaganggoya el karaneye. Kibhigesen erro butinya na cherεε ba gidhadhang dib dib oo ba bhokona. Na chorro cherεε ke ramma. Na gunye siili.

1. Any kɔwɔ ngalɔkta na kemesigi tok tok
 - Kayε kecheriyo ganggo ke shorro ga erreεa zugu.
 - Na shorro gena agga kiyogiseo ke ganggu.
2. H.m ibhana erroye ku hayna gee hinne tiranyde na kuguli galde heo turumbeliya haragiye.
3. Kayε erro bhooy kishili ganggɔa turrumbeluny ahana kodhoo jagariyo.
4. Aje eri kona Kura ganggɔa kodhoo zugu. H.m se Ngatiranynda anna kemeso na heo anna dhere. Na yɔk erro ajinεε kura na tiranyε ngoonu rε nganggua kodhoo zugu.
5. Any kɔwɔ ngalɔkta na kemesigi tok tok
 - Na ngatiranynda bhee kihinεye a bhea keno katakte ganggu erre.
 - Hunde indaye kee katakte bhea ujugεa kura na ibhea.
 - Na ngakaldonu turrumbel ngaidhareo. Na bhokonno a bhea keno ngakidhayε ko turrumbel. Kala erro dhidhiyεa ko Kura.
6. Na hunde eri idhanε koturumbelde kako lɔkgena εdeneyɔ
7. Na kayε kitiranya dokikanyaye 5-15 diir na kɔtɔrte kuran gena ko turumbela damite hine erroye.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

1. Hunde idhari turumbelde mesi ɔng?
2. Bhee dhɔye ganggua turumbelu na dhɔa na jagarinynde a ore? Na kala dhageo ko bekaya nunu kali ale rεhiya gu ganggɔa turumbeluny bhεko εneng?

Bhɛa Madhagii Lɔɔ

- H. m senɛsɛn erro hunde kitirany ganggoa turrumblanynde dokiyɛɔ. Na maya ngamilikitinyaa chichi ɛl ganggoyeye maya kaga shɛɛ.

Tiranyinya bhone kutur 25: ahaa ɛdenɛnɛa ba

Erro kayɛ kkitiranya tiranya ahaa ɛdenɛnɛa ba. Na kɔɔɔ ngaganggoya ɛl karansye.

1. H.m ghin erro ahaaye ɛdenɛnɛ baye a ɔng?
2. H. m madhesɛn erro lɔga ahaa ɛdenɛnɛa ba na se, “Ahaye ɛdɛɛ baye a ngaahaaya ku zurgay kujuk gɛrɛng gɛrɛng bhee dhɔnɛ ngakumukoye.
3. H.m ibhana erroye ku 1-3 gahinɛa tirany na kiyogisi lɔga zurgayya ɛdɛyɛa ba.
4. Na erro gamɛra kayɛ kengertiyaa kimisinyoke 5-8.
5. Na hɛ balɔ na h.m ajɛ baldinyanya dhɔnɛ dhɔnɛ kimisinyoga gɛgɛ. Na bhɛa ɛlɛa kimisinyoke erro shilɛ baldinyaye bhuguyɔ.
6. Na h.m ajɛ erro kartoninya na mukane zurgay balɔ ngoonu rɛ.
7. Any kɔɔɔ ngalɔkta na kemesigi tok tok
 - Erro hɛ balɔ na iyogisɛɛ zurgazay uju bhokonno bhokonno.
 - Na erro gaa mɛra kɔbhinya wurto na mukane zurgayyaa gina na ojɛsɛnɛ baldi.
 - Na bhee garsɛ tiranyɔye a bhee zurgay kumuktɛsɛ baldi bhooy na te ushaye.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

- Na hunde ujuko zurgay ganggiye nganga hungge kengi senɛsɛno ɛnɛng?
- Na ngazurgayya kujuk ganggoye nganga hungge bhee kumukanɛye a ore?
- Na bhɛa keno kidirtɛ baa na na ke hɔli maya keme ɔng?

Bhɛa Madhagii Lɔɔ

- Hunde zurgay kujuk ngangahungge ɛdɛɛ ba. Na maya baa na ke hɔli kib shɛɛ

Arko 24

Tiranyabhonekudur26: Mauratinyaa gangguturrumbeluny

Erro kaye kitiranyanya tiranya mauratinyaa gangguye re. Na kataga bheakooa ngaganggoya el karanye.

1. H.m dhalesen erro bhea hola tiranyanea.
2. Any kooa ngalokta na kemesigi tok tok
 - Na h. m se ga eli mauratiya gonya, na bhulecho, ko na chaga.
 - Na gonya hunde walate senaginy shido
 - Na bhulecho senaginy to haale.
 - Na chaga senaginy ogo. Na h.m ghin erro hunde he ori oriye bhea senna ngakidhaye ko laluge.
 - H.m senesen erro hunde ngani gochin katawalatoye ngawoo shili letetem.
3. Na erro ellane bhe shinyi na ele nuranyaa ginani bhiy bhiy.

Ghinanyaa lga kotoye

1. Na bere kali kona hunde mauratiya waldeye haale toyo na shido na dono ong? Ke ore?
2. Na sabba mauratiya arto? Na orro ori?
3. Na ale wurtu hunde orro mauratiyaye rehiya gu bhekoyu?

Bhea Madhagii Lga

- H.m senesen erro hunde orro mauratiya ganggoa turrumblanynde gorye maya ngamilikitinya kaga shee.

Tiranynya bhone kutur 27: kɔbitanyu halagi

“kɔbitanyu halagi” Erro kayɛ kitiranynya tiranya kee kɔbitanyu halagi na katakte sena gɛ kangitɛn ko sɛtɛn. Na kataga bhɛa kɔwɔ ngaganggoya ɛl karanɛye.

1. H.m oy erro raman raman..
2. Na bhɛa annɛa raman raman dhɔnɛ ojine ke galsa.
3. Na wurto ajinɛnɛ sɛgɛn sɛgɛn
4. Na wurto h.m heo kɔrrana erro ke tirany na dhɔlɛsɛndɔ
 - Na hunde se ibigi girɔngiye isikanɛ ko rɛna. se ga eli mauratiya gɔlɔnya, na bhulecho, ko na chaga.
 - Na naa ku gullsa hunde se dhɔngɔ sɛnɔ tumɔye dhɔngɛyɔ hunde se ululusɛnɔ bayte ululeyɔ. Hunde sɛnɛsɛn nɛyaye mesɛyɔgɔlɔnya hunde walate senaginy shildɔ
 - Na hunde se dhɔyɔyɛye dhɔtɛ na mesɛ sɛnaa kugena sɛgɛn senaginy to haalɛ.
5. H. m sɛnɛsɛ eriyaa ku gullsa tɛa bheechinyi na sɛsɛ te usha. ngakidhayɛ ko lalugɛ.
6. H.m marak erro hunde gunyɛ lɔgaa gɛ mesɛa kɛngɔye.

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

- H.m ghin erro na se, hunaa lalugu shukiyɛa sɛnɔ tanda ko tanda igge ɛsɛdho ɔng?
- Na bere ahite mɛsso siyɔ sɛtɛn ko kangitɛnde a ɔng?
- Na bhɛa gayɛo zinggoa kemeso kangitɛn ko sɛtɛn gao giyong?

Arko 26

Tiranynya bhone kutur 28: Taktanyu

H.m obhonisi erro bho na oy raman raman na bhea ngagiya kona anna ghinno lalen Na konno “Taktanyu kani neng?”

Anye kani keyo kawari.

Na kobhollo chananyndo

Na kani kumuli

Na reho toye kolommi ma.

Na kani neng?

bhea ku malsi: a burtukani

Taktanyu kani neng?

Anye kani keya kasachanyi gewagiye

Na kani chagi na okonye zugu na amanyeyo

Na kawara ganyu kungunya barabaray

Na kani neng?

bhea ku malsi a shitta.

Arko 28

Tiranynya bhone kutur 29: Ziwu

Erro kaye kitiranynya tiranynya kalamiyaa zibu na kwo ngaganggoya el karaneye.

1. H.m nger erro kimsinyoke kimsinyoke 6-10
2. Na bhea elee kimsinyoke keteldi teny lugayo.
3. Na erro kimsinyogage berane erro dhone dhone na kete dokteraa oo akimeya.
4. Na kaje kuren.
5. Na elee milikitiya ilagaykonuny

6. Na lakte yokoginyeye kabesen shex.

- Kura kiyogisi ke zibua ilagany
- Na gaa ku gena a gailagasea.
- Na erroa ilagasea kodhdhe kamma.
- Na eriyaa ku akim ujugesen erro zibunya.
- Na gaa irrichea zibunya bansane tuno.
- Na gaa ngairricheayo ghilde kamma kamma. Na gaa ella kangiten ko seten yok kodhdhe kamma.

Ghinanyaa luga kotoyeo

- Na tiranynyo hunde Kura burguchonungge meso ong?
- Na bere lakgena daktao? Na ngalaktonu daga ore?
- Na hunde dokono lakgena na bhea ku hologun shaw ngani ngajjanoye meso ong?

Bhea Madhagii Logo

- Na h.m madhesen erro logo na sesesen huhde ilagasoye, ziwunyaa kajungu maya guchoyo na ngakedhoo ko lakte ginani yokogung akimoye maya shirarro shex.

Arko 29

Tiranynya bhone kutur 30: Luga kihilea rehi kali kali

“Luga kihilea rehi kali kali” Erro kaye kitiranynya ngatiranynda re na katakte bhea kagayea rehiya ga onyayo . Na kowo ngagangoya el karaneyeye

1. lbhane buti oo marker na sheree bhea bansanea.
2. Kenge erro kimsinyoga 4 - 6
3. Koyogesen erro na kesete shorua sabbune wurtu.
4. Na kimsinyoke dhone dhone bansane na isikane ko rena na cheree ba gaminyaye ku wush bay gidhadhang bhokona na iyogisee ke bhea konyneea

5. Na oje siilinyaa ahaa yelogyaa onya gee ku hayna.
6. Kaye erro koyokto ahaa kuhugea nigiya hetta ko rimboy sara ko hunde dha keme eneng enenge. Na h.m kamadhese ahaa kuhugea nigiya na kese nganda a rimboy na a galiya kuhugea nigiya.
7. Nga ahaaya dhɔlagiyɛ bhɛa kony nɛnɛa maya kojɛsɛn nuranyaa gɛ bhiy bhiy.
8. Na ngagiyael karanyɛ maya keme na korr tok tok.
 - Na hunde keme kega kee kelogi bhɛa onyanynde na keme na itok na hunde kese ibwa kektonuye kenge na kibhana dhogini. Heo kega konyɛa sɛnɔ samuniyɔ nuraya nɛnɛ I bhiy,
 - H. m ukurana bhokona kete bhɛa anda konyɛnɛa na erro hunde hɛ ngonuye na shiile na iyogisɛɛ bhɛa onyɛa sɛnɔ dokikanyaye chii muchugi.
 - Na erroa ginani wogɛsɛnɛ hanaa wagɛ na sɛrɛɛ genne na mesɛ ngadamita.
9. Hana konyo tok tok na korro
 - Rimmboy
 - Chɔrɛ kɔdhdha
 - Rɛ onynya
 - Tertera bhaya
 - Sɛnɔ onynya

Ghinanyaa lɔga kotoyeo

- Tiiy tiiy onynyo rɛhi han giyong?
- Na bhɛa ngalɔkta ɛl kɔrgɔrɔ tunɔye bhee kihinɛye a ore?
- Na rimboy ammo tiiy tiiy oo kalde dhɔnɛ dhɔnɛ?
- Na sɛnɔ onynyo kole inong?

Bhɛa Madhagii Lɔgɔ

- Hunde rɛhi kony shɛɛ shɛɛye mutan ngaibhecho.

Arko 32

Tiranynya bhone kutur31: Kolea gibiriny

H.m yogesen erro na kodhōlda ahaa taa kemeso kolea gibiriny ke tirany na kelēhenese na kitiranyatō na lakte taa keme ngakaldonuye keNgerē na kojigi bhi bhi hunde taa a ong ko ongge.

1. Erro kaye koyokto ruminayye malukke zugu kali kali kolea gibirinynde , yello ko gena gena.
2. Erro kaye koyokto zinggoye taa mese zugu doriyoo geyte na koyokkteese bekanyaa ge na kemeziyeyto.
3. Kaye erro kengerte kimsinyoke kimsinyoke 5 -6.
4. Na erro keteldi kimsinyoga ge na kebarta gibirite hinnone yokuye na kiyogisi ke tirany.

Dadawa Kedeysiyaa: Erro

Dadabinyaa 3: Laga Kemesso Tok Tok

Bhea Kobhoniseonea

Bhea Kɔɔɔdhanɛa	65
Lɔga kemesso tok tok kutur 1: Sara ga yoga.....	66
Lɔga kemesso tok tok kutur 2: 1-9 Toyɛɛ kuturinya	66
Lɔga kemesso tok tok kutur 3: 1-9 Toyɛɛ kuturinya	67
Lɔga kemesso tok tok kutur 4: 1-9 elɛ kuturinya tuga	67
Lɔga kemesso tok tok kutur 5: kutur ko gala kotoyeo.....	67
Lɔga kemesso tok tok kutur 6: Bhea kibhea baluy	68
Lɔga kemesso tok tok kutur 7: itinyanne kutur ko bolo	68
Lɔga kemesso tok tok kutur 8: messe kedhɔnɛ	68
Lɔga kemesso tok tok kutur 9: kɔɔdheyo kuturinyaa koyogɛsɛna.....	69
Lɔga kemesso tok tok kutur 10: Rɛhi ɛana.....	69
Lɔga kemesso tok tok kutur 11: dhɛɛkukurinya hana kutollo.....	70
Lɔga kemesso tok tok kutur 12: zugo ɛana ko inassi.....	70
Lɔga kemesso tok tok kutur 13: Ahaa kowoyɛa tɛyɛn	71
Lɔga kemesso tok tok kutur 14: Messesiilinya kuturinyaye rɛ	72
Lɔga kemesso tok tok kutur 15: Tamuninya ko birinya	73
Lɔga kemesso tok tok kutur 16: Zanginya ɛsɛdhinɛna.....	75
Lɔga kemesso tok tok kutur 17: Nuranyaa ɛlla bhiy bhiy	75
Lɔga kemesso tok tok kutur 18: yokonɛ ahaa gena sara ko shoyɛn.....	76
Lɔga kemesso tok tok kutur 19: ngerrɛ bidhelinya.....	76
Lɔga kemesso tok tok kutur 20: bhɛnɛmoa kɔwayɔ.....	77
Lɔga kemesso tok tok kutur 21: mesaa ahaa killongo	78
Lɔga kemesso tok tok kutur 22: Mesaa killobo	78
Lɔga kemesso tok tok kutur 23: Nuranya messa	78
Lɔga kemesso tok tok kutur 24: Rɔɔga aha mugany	79
Lɔga kemesso tok tok kutur 25: Kɛnɔ imamo na kirogito.....	79
Lɔga kemesso tok tok kutur 26: aha ɛlɛhɛn.....	80
Lɔga kemesso tok tok kutur 27: ngerrɛ lɔɔ na toyeyɔ	80
Lɔga kemesso tok tok kutur 28: messe lɔga kɔɔɔgiseo.....	81

Lɔga kemesso tok tok kutur 29: Elɛhɛnɛ ma ko ahaa dhɔrɔgɔssa	81
Lɔga kemesso tok tok kutur 30: rammatin komɔkɔnyndin	82
Lɔga kemesso tok tok kutur 31: itinyanɛ lɔk gena	83
Lɔga kemesso tok tok kutur 32: bhee ginaniye gayɛɔ	83
Lɔga kemesso tok tok kutur 33: ba gaana	84
Lɔga kemesso tok tok kutur 34: ahaa kɛlɛhɛnna dhidhingginɔ	84
Lɔga kemesso tok tok kutur 35: ahaa korrɔnɔna kemesso	85
Lɔga kemesso tok tok kutur 36: ahaa kojo ɛsɛdhɔ kɔwayɔ.....	85
Lɔga kemesso tok tok kutur 37: kɔdɛ bidhɛlɛnya,lɔgɔ ko ga kɔgiseo.....	86
Lɔga kemesso tok tok kutur 38: gayɛyɔ bhɛa ɛlɛa aha	87
Lɔga kemesso tok tok kutur 39: bhɛa bhɛgɛa rɛhi gaggoe turrumbeluny.	87
Lɔga kemesso tok tok kutur 40: bhɛa kɛngɛa rɛhi kɛgɛnyaa kɛngɛrɛssa.....	88
Lɔga kemesso tok tok kutur 41: bhɛa kɛngɛa rɛhi lɔga idhaniyɛa dari	88
Lɔga kemesso tok tok kutur 42: dadabɛnyaa lɔmma nuranya bhi bhi.....	88
Lɔga kemesso tok tok kutur 43: bhɛa kojɛa aha	89
Lɔga kemesso tok tok kutur 44: bhɛa ɛlɛa bhi bhi ko bhɛa anɛa dhɔnɛ	90
Lɔga kemesso tok tok kutur 46: lɔga ngakalda.....	92
Lɔga kemesso tok tok kutur 47: yokɔnɛ lɔga dokɔnɛa.....	92
Lɔga kemesso tok tok kutur 48: ungnga arku.....	93
Lɔga kemesso tok tok kutur 49: ulala kɛna gɛwa.....	93
Lɔga kemesso tok tok kutur 50: amɛɛ.....	94
Lɔga kemesso tok tok kutur 51: kumukana ahaa mɛɛa ɛrrɔu	95
Lɔga kemesso tok tok kutur 52: ahiya toyɛo ungo(kalandɛr).....	95
Lɔga kemesso tok tok kutur 53: lɔga maa kagaa kolea amɛɛɛny	96

Bhea Kogodhana

Nganyini a yaa kan edhemisiyaa erroo siilinya sabiya ge oo kimsinyoke na anna kemento bhi dhogoy. Na hunde kemesonoye, anna keno kartay erroo luga mesaa arkugiye na kiloboto. Na kee erroo karta lugo dadawa hira madhinena na kobo lakte dhalesen neyaye na kemesigito. Na hunde erroo lo lakte rekaye kea hira madhi. Na bhee kihineye kee katakte erroo nanimmoa ngeraa lugo na gayaa kuturinya, ko cheria siilinyany, na kodhaa na uhudhaa siilinya, na okanaa sena.

Arku 1

Loga kemesso tok tok kutur 1: Sara ga yoga

Erro kabhbhe ngalokta el karaneye na koyok yokone sara ge hunde ngasedheyta ke na yogesene laluge

1. Erro bansane bhyy bhyy na hony sabbo na yokone sara ge.
2. H.m iriy erro na koyokto kamannanyaa ge huna ghyende.
3. H.m hunde erroya yokone sara geye senesen giya el bayte igge shirarrte lay.
4. H.m na hunde te ushaye senesen gaa ella bay te koigge.

Kadhayo

- Erro hunde yokone sara ge dhung, sara zuga ge, ko ahiya yellea oo marreye arto.

Loga kemesso tok tok kutur 2: 1-9 Toyee kuturinya

Erro bhea senno keli ngakuturinyaa ku1-9 ye any kabbo ngaganggoya el karaneye

1. Nga kuturinyaa ku 1-9 keli dhone dhone gore.
2. Erro kaye keli kuturinyaa wa keleo na kidhoyta ke dhone na keli goore.
3. Erro hunde toy kuturinya segen sege na te ushaye, eleone erite hin toyee, na kun na toyonoyo
4. H.m nger erro kimsinyoga4-6 na toyeneyo

Lɔga kemesso tok tok kutur 3: 1-9 Toyɛ kuturinya

Erro bhea senno keli ngakuturinyaa ku1-9 ye any kɔbbɔ ngaganggoya ɛl karanye

1. bhea senno kotoy nga kuturinyaa ku 1-9 maya mukane ahaa kotoyeo hetta ko lotoronya tugi, terteraa ge ko gal gena.
2. H.m mukana ahaa gena na kotoy errou kɔwayɔ kɔwayɔ.
3. Erro hunde toyɛ kuturinya sɛgen sɛgen na te ushaye, eleone erite hin toyɛ, na kun na toyyonoyɔ
4. H.m nger erro kimsinyoga4-6 na toyɛnyɔ.

Lɔga kemesso tok tok kutur 4: 1-9 ɛl kuturinya tuga

Erro bhea senno keli ngakuturinyaa ku1-9 ye any kɔbbɔ ngaganggoya ɛl karanye

1. H.m ibbhana kardinyaa lɔmma ku 1-9.
2. H. m ibbhana kardinyaa lɔmma kuturinya na ilak bhee orre errou kumulɔnge.
3. Kayɛ h.m kayɛ eri kona keyɔ na hunde dhɔl kuturinyaaye giya kotoyɔ.
4. Erro kayɛ keli kuturinyaa wa keleo na kidhoyta ke dhɔne na keli goore
5. Erro hunde toyɛ kuturinya sɛgen sɛgen na te ushaye, eleone erite hin toyɛ, na kun na toyyonoyɔ

Arko 3

Lɔga kemesso tok tok kutur 5: kutur ko gala kotoyeo

Erro bhea senno keli ngakuturinyaa ku1-20 ye any kɔbbɔ ngaganggoya ɛl karanye

1. H.m oy erro kimsinyoga 4-6 na toyɛnyɔ.
2. H.m ibbhana kardinyaa lɔmma kuturinya 1- 20 ko mertina gala kotoye lotoronya tugi, bena ko gena gena na ajeyɔ
3. Na bhea ɛlea kimsinyoga gɛgɛ ibbhane gala kotoyeo itinyanne ko kuturte ginaye.

Loga kemesso tok tok kutur 6: Bhea kibhea baluy

H.m madhesen erro bhea kibhea baluy hunde eneng enengge na kagonda ngakuturinyaa ku1-20 na karakte nuray. Na kabbo ngagangoya el karanye

- H. m senesen erro kibhigi baluy
- H. m dhalesen erro baluy kagonda kuturinya 1-20 bilakboro. Na kuhudhuto.
- H.m senesen erro kuturinya bhea 1-20 tagonda shee ngahoyoye.

Loga kemesso tok tok kutur 7: itinyanne kutur ko bolo

Erro bhea kenno kadhaye ngakuturinyaa kagon ke bolo kodhane 1-20de ganggoya ge angagiya karane

- H.m kodhana kutur 1-20
- Na senesen erro ibhigi baluy shee
- Na ibhana kuturaa iho bilakboro kagodhana ke bolo bolo na dhalesen na itinyan ke kutur shee .
- Na ko yok erro ibhane kuturinyaa 1-20 kagodha ke bolo bolo na itinyaneyo

Arko 5

Loga kemesso tok tok kutur 8: messe kedhane

Erro el teny lugayo “Na berrane tiranynde hinnone yokuye na mezineneyo na berrane eri kona ke gullsa Na hunde yokono lok gena giya merte shirane rib. Na ganggoa kobhea ngalokta a ngagiya karane

- H. m nger erro 4-6 na el bay
- Na senesen erro na kebarta kona ke gullsa
- Na berane tiranyde hinone yokuye heo uluguny... na tiranye na ghindo hunde dhaa ngatiranynda hine oreya.
- Na senesen gaa mera igge shirarte rib

Laga kemesso tok tok kutur 9: kadhayo kuturinyaa koyogesena

H.m yogesen erro na kogonda kuturinyaa koyogesena tugɔ 1-20 segen segen . Na kɔbbɔ ngaganggoya el karanye

- H. m eleono eri kona na koo kogdha kuturte koyogesende bilakboro
- Na senesen erro na kibigi ballo shɛɛ
- Na 1-20 na hunde koyogesen tugɔye kadhanyɔ.

Laga kemesso tok tok kutur 10: Rɛhi ɛana

Erro el teny lugayɔ “Rɛhi ɛana ” Na yokone bhee kihine ɛanaye na mezinenyɔ. Na ganggoa kɔbea ngalɔkta a ngagiya karane

1. H. m ilak siiliya dhɔlagii zinggoa taa mesea errou heta ko bhea taa onyɛa senɔ, churea mumi, kogdha chɔrɛ, malugea ruminya, chibea chaha bilakboro.
2. Na senesen erro na kohoyay ahaa kedhemisinɛna **Heta** ko ashngguliti, keya chɔrruny, miraya, kega kidirɛa chaha ko gena gena.
3. Na madhesen erro na kataga bhee kihine ɛanate.
4. Na ganggoye enene errou kali kaliye a senɔ onya, rum maluk. bhea kubhuruysesena chaha, bhea heyɛa doraɔ jony, chɔrɛ kogdha ko gena gena. Na yogesen na ko yɔk katagato.
5. H.m senesen na kita ashngguliti na kiyogisi huna hiruny na kotonyo na kogonda chɔrɛ.
6. Hunde mesigi ngalɔkta bhooy n ate ushaye h. m kesesɛ dhaa anno basi tanggesɛ rɛhiya gu senɔ.

Arko 6

Loga kemesso tok tok kutur 11: dhεkuturinya hana kutollo

H. m senesen erro na kidhi kuturinya ahana ku tollo . Na ganggoa kabaa ngalokta a ngagiya karane

1. H. m kaye kodholese erro ketereanya hetta ko nganda I karaneye
2. Na erro dhεe ketereeny ngahanda ku tolloye kuturinya.
3. Na kidhi ko ketereenyinya kuturinya 1-20 segen segen

1		3		5
	7			10
11		13		15
		18		20

Arko 7

Loga kemesso tok tok kutur 12: zugo εana ko inassi

Kaye erro kameziyey loga hiruny hunde εanitε oo inaseyte.. Na kabba ngalokta a ngagiya karane

- H.m oy erro 4-6 kimsinyokr kimsinyoke .
- Na yogesen erro hunde hiri kengε chali na εani εeneng kengε gere na inasine εenengge bhea kengε geresinuny a dhomma, dhaga, zinggo merinuny, .. Na kengε chaldin hunde keana hira sholanenaye, bhallay kengertε, ko hunde logε kirgande,
- H.m nger erro kimsinyoga ramman na gena mezεε loga hira kengε challa gena mezεε ga hira kengε gerrsa.

- Na erro bhea eɛa kimsinyoke bansane erroye ku dhɔne dhɔne gaa keberana na yokone lɔga ginani wa mezinenea.
- Na hira madhiy madhesen erro rehi hana zugo ngakɔdhɔlesena na orro baba ko mama oo akimmɔ na hunde lɔ zunkte se kugumbeyte koyogesen baba, mama oo hira madhiy. Na ko yɔk katagatɔ.

Arko 8

Lɔga kemesso tok tok kutur 13: Ahaa kowoyea tɛyen

Kaye erro kengerɛ ahaa kowoyea gaminyaa gɛ gɛ. Na kɔɔɔ ngaganggoya eɛi karaneyɛ

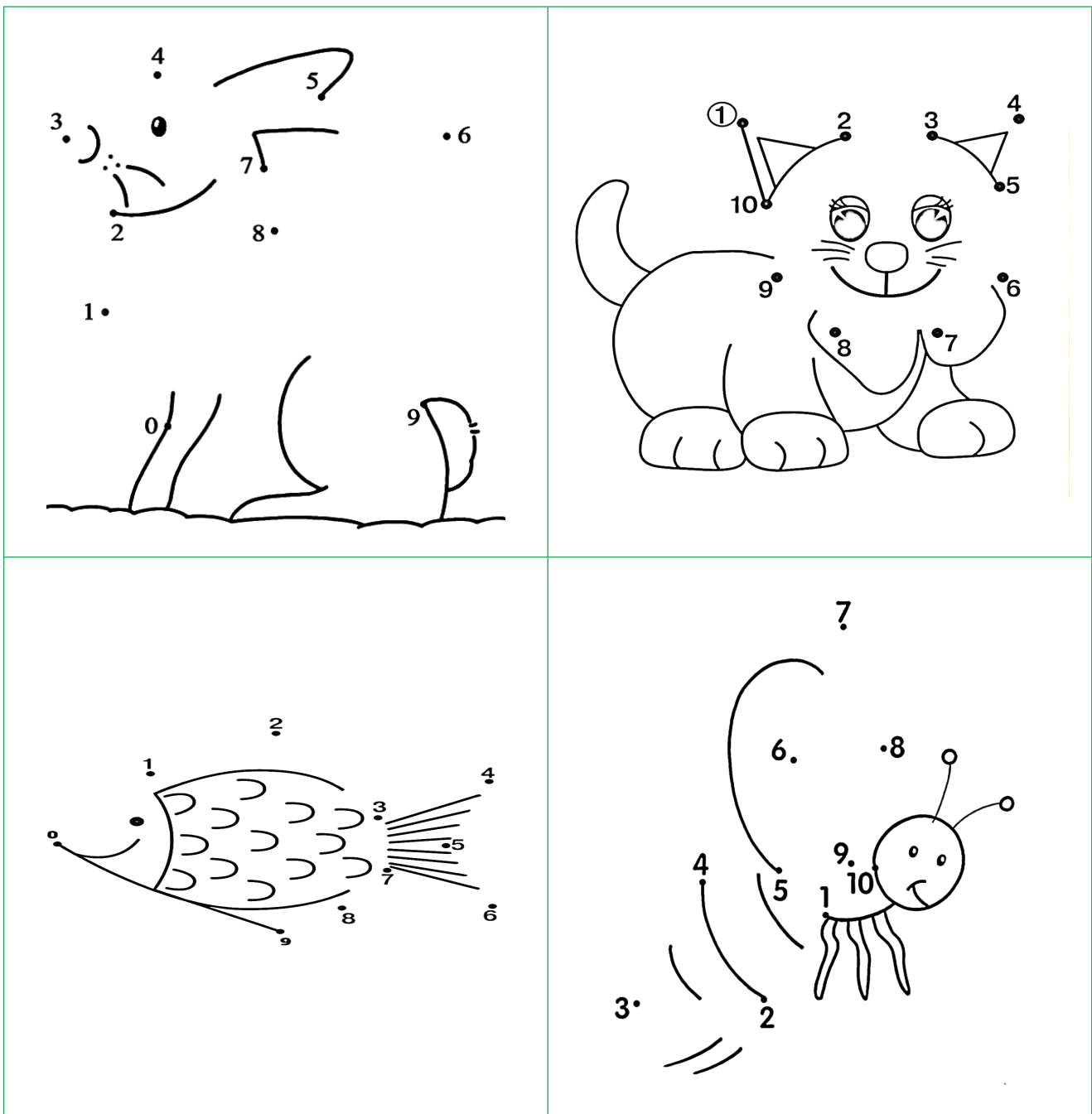
- H.m oy erro kimsinyokr kimsinyoke .
- Na yogesen lɔga ahaa kowoyea gena,
- Na aje siilinyaa lɔmma turumbel nyagari babur, gar, hartey galisey na gunyɛɔ.
- H.m ibhbhana dadabinyaye lɔmma siilinyaa ahaa kowoyea na aje erroye ku sizzi kimsinyoke kimsinyok ga ahaa kowoyea tumɔ, ga woyea bay ko ga woyea matoye
- H.m dhumana dadabinyaa chicho chicho lɔmma siilinyaa ahaa kowoyea na aje na esedhe gaminyaa gɛ gɛ.
- Na h.m yogesen erro na kengerɛ ahaa kowoyea gab ere kingnye ko ga ngani dhullanea ngabergunyaa gaminyaye gaminyae

Laga kemesso tok tok kutur 14: Messesiilinya kuturinyaye re

Kaye erro kengere ahaa kowoyea gaminyaa ge ge. Na kooɓo ngaganggoya ell karaneye

- Kaye erro kitinya kuturinya ko kutur na kete siiliya dhɔlagii ahi kaona.
- Kaye erro kitinyana ngakuturinyaa kɔɓɔn ke bolo boloye el siiliyo jaaye na kemesigi ke siili
- H.m ajje erro balunyaa lamma nuranya bhiy bhiy na kuhute siiliyaa mesaa.

Arko 11

Lɔga kemesso tok tok kutur 15: Tamuninya ko birinya

H.m aje erro tamuninya ko birinya kimsinyoke kimsinyoke na kojigi esedho kɔgɔnday gaa muchuktinɔ na ko bhee heyɛ mertinɔ. Na kojigi kɔwayɔ kɔwayɔ ngadamita eɛ karaneye

- H.m senesen erro ga ibhta tamuninya na oyto dadabo baya na ukuru bhea ihea tamuniyɔrɛ na hunde senno boyta na gɔnyigite a tamuni sabbaa nene rɛ.
- Na ibhana tamuniya ku 5,10, 25, ko na ku 50 ko biriya ku 1, 5, 10, 50, ko na ku 100 Na aje erro na oje bhiy bhiy gaminyaa ge ge.
- H.m ibha ngatamuninyaa bu merte na ko birinyaye na aje erro kimsinyoke kimsinyoke na esedhe kɔwayɔ kɔwayɔ

Arko 13

Laga kemesso tok tok kutur 16: Zangginya esedhinena

H.m ajje erro zangginyaa rammatinɔ ko mɔkɔnyndinɔ ɛlla bhi bhiy . Na kojigi kɔwayɔ kɔwayɔ ngadamita ɛɛ karaneye

- H.m senesen erro na kibhta zangginya oo kenɔ na ga ko mɔkɔnya dɔrdɔra ko ga rammaya chicho hetta na ko jigi hana ge ge oo kesedhetɔ.
- Erro kaye keteldi kimsinyoke kimsinyoke.
- H.m ibhana kenaa ginani oo zangginyaa ginani dɔrdɔra na aje erro kimsinyoke kimsinyoke
- Erro dhummanɛ kena mɔkɔnya, ga ɛlla gɔrɔkerghenɔ koga rammaya na esedhe kɔwayɔ kɔwayɔ.

Laga kemesso tok tok kutur 17: Nuranyaa ɛlla bhiy bhiy

H.m ajje erro siilinyaa lomaa nuranya na ngerɛ ɛnyaaɛnyaa. Na kojigi ɛnyaa ɛnyaa na kɔɔɔ ngadamita ɛɛ karaneye

- H.m oy gala lomaa ɛnyaa gena bay.
- Erro kaye keteldi kimsinyoke kimsinyoke.
- H.m ibhana galaa ginani na aje erro kimsinyoke kimsinyoke
- Erro dhummanɛ gala gina ɛnyaa ɛnyaa ga gɔlɔnya, bhulecho ko ga chak hɔla na oje ɛnyaa ge ge.

Loga kemesso tok tok kutur 18: yokone ahaa gena sara ko shoyñ

H. m ajje erro oriya ge ahaa gayea heta ko silki, kubay, algay ,rosso, nganyur ko gena gena. Na kojigi kowayɔ kowayɔ ngadamita ele karaneye

1. H.m oy siiliya dhollana ahaa gayea yɔku bany.
2. Segen siili maya kilak bhea korea zugu bhooy.
3. H. m dhɔl zenggiyɔ dhone dhone na yokone sara ge ko shoyñ

Loga kemesso tok tok kutur 19: ngerre bidhelinya

H.m dhɔlese erro bidhelinya bostero na elayo. Na ngerre bidhelinya kowayɔ kowayɔ. Na kojigi kowayɔ kowayɔ ngadamita ele karaneye

1. Bidhelinyaa bare ngaarkuya, A, a, B, b, Bh bh.
2. Ele bidhelinyaa bare ngarkuya ko hunde kogodhana na i enengge.
3. Na bidhelinya bhea elsa bhiy bhiy A a, B b, Bh bh, hunde bidheli kona ko kona hunde bhiy bhiy ele orre kemeziyeyto.
4. H.m ajje erro bidhelinya bilakboro na kumme na elene bhee ane dhoneye ko bhee ele bhiy bhiye
5. H. m dhɔlesen erro bidhelinya bilak boro , Aa, Bb, Bbh. hunde kogodha eneng enenge na ko yɔk illobeyo
6. Na bidhelinyaa kodhea hunde kodhe sheeye keldese laluge hunde dhaa kodhe enengge.
7. H.m ajje erro dadabinya kogodha lomme bidhelinyaa ku bolo bolo na kadhayeyo ke (dhobi)
8. H.m ajje erro bidhelinyaa arabhanena na kuhudhu nurayo shorroa ge ge na ngahochi
9. H.m yogesen erro na kogonda bidhelinya gena galde (Heo lotoronya tugi benne, kene kawarre,
10. Kaye erro kibhta nuraya ku na kachaluyo terteraa ge na kogonda bidhelinya bay gidha dhang.
11. Kaye h. m koyogese erro na kengerre nga bidhelinyaa, Aa, Bb kodhayo ko eliya ne ko hunde el eneng enengge bilakboro na kotoyto.

12. Kaye h.m koyogese erro na kengere nga bidhelinyaa, Aa, Bb kodhayo ko eliya ne. ko hunde ell eneng enengge bilakboro na kotoyto.
13. H. m yogesen erro bidhelinyaye gayeye na kogonda dadabinyaa ge na kotoyto.
14. H. m yogesen erro na ngabidhelinyaa wa kodheyekogodho segen.

Arko 14

Lɔga kemesso tok tok kutur 20: bhene moa kwayo

Bhene moa iho aha kergheno maya gaye na nger bidhelinya kwayo kwayo.

- Ahaa lamma nuranya heta ko kuren, ken kaware, lotoronya tugi, kuturinyaa ku dhone dhone kotoyyo, ahaa hisabu...
- H.m nger erro kimsinyoke kimsinyoke.
- H.m uchugurane ahaa anna ko bibi na aje erro
- Na wurtu ibhbhana kuturinyaa kotoyeo hatta na itinyanne ke dhone oo eresee ko gee ganeye ga hatta ko ga (kogaa, madhassa, chinyo, bo na muk bhee dhone
- Na ghin erro ngagalda bhee ene dhoneye na yakaneyo.
- Na segen na se hunde ngagalda ngaheto dhone ngayoye kasageonoyo.
- Na ghin bhee ngaitinyaneyoye na yakaneyo.
- Na ghin gee heta na oje kogoro na chinyo, na ku goro kerghen ko na bo dhogoy.
- Na wurtu dhogoy madhesen bhea itinyanea ngagalda.

Arko 15

Loga kemesso tok tok kutur 21: mesaa ahaa killongo

H.m ibhbhane ahaa kotoyyo ko kirrenya na aje erro na kiriri mɔsayyɔ ke dhɔne na katakteyyɔ.

1. H.m kune aha ko mɔseyɔ
2. Na ghin na se, “Ahaa killongno a bhea kesenea eneng?”
3. H.m lukana sari mɔsay na elehenana lotoronya tugi chinne na dhɔlesendo.
4. H.m dhumana ahaa kotoyeo ko mɔseyɔ na aje erro.
5. Na erro gunye na toyee na muke hana ge bhiy bhiy na dhollaneyɔ.

Loga kemesso tok tok kutur 22: Mesaa killobo

Erro kaye kedhemisi bhallogiya kuguleo taneo ngo, ko dadabinyaa kibhiiko na kemesso huna gongguluny. Na kɔɔbho ngaganggoya el karaneye.

1. H.m ibhbhana bhalloga ko dadabinya
2. Na ghendono bhalloga kuguleo, dadaba kemesso ke gonggul ko nyagari na dhɔlesendo.
3. Na ngadamita orrone errouye mese na ko yɔk dhollagiyeyɔ.

Arko 16

Loga kemesso tok tok kutur 23: Nuranya messa

H.m madhesen erro na kidingga nuray dhɔrɔ na kuchuta ko bhallokke segen. Na kɔɔbho ngaganggoya el karaneye.

1. H.m kune ba, bhalloga, hulda, ma, saniya kɔɔɔnga, langgaray
2. Na kɔdhɔlesen ngagalda el tunɔye hunde nuray keme eneng enengge na kartayɔ.
1. Na kibhana ngagalda wa ginani el tunɔye na dinganayɔ oo kuchudhanayɔ na nuray kemesoni. Na ko yɔk illobe na yellogiyeyɔ.

Lɔga kemesso tok tok kutur 24: Rɔga aha mugany

H.m kune ahaa kelehenna gena na aje erro na elehene na senna a muchugi, a ko muchugi a meri dhogoy. Na kabhangagangoya el karaneye.

1. H.m ibbhana zanginya oo kena mumura, jeometerinya. maseya na aje erro kimsinyoke kimsinyoke.
2. Na erro ibbhane maseya kajea na lukane ke teny.
3. H.m dhumana maseya na aje erro na kona lukane ke ukurtay. kona lukana ke halley, kona egedhishi ke karrey
4. Na ibbhane zanginyaye ku hayna na kutugese sari. Na ngasarroya wa ginani ku ramman el jaa jaaye, kibhana galaa ku zanginya ella toye na kutoyyo Na koo h.m ghindo ngasarroya ku rammande, sarite aha merte a inong? Na inde aha muchukte a inong?
5. Na ghindo hunde ngaahaya killongge mer giyongge na erro elehene na yokonyo hunde mer giyongge. Na a bhea kesenno katakte erro hunde lo ahaye killongge, kelehene toyeyo na ktakte aha gena

Arko 17

Lɔga kemesso tok tok kutur 25: Kenɔ imamo na kirogito

H.m senesen erro kenɔ hunde kimbe, kegen galde heo dhɔrdhɔrchina bangurrachin na keresen ba toye ko ma na koy suso na a inde shilleye.

1. H.m ibbhana ba ko dhɔrdhɔrchina
2. Na ibbhana ba ko dhɔrdhɔrchina kegedhdho na oy saniyo toye.
3. Na ibbhana galde heo bonggora na esesen dhɔrdhɔrchina toye na oy suso.
4. Na kesen ma kali kali na kuguny kugunyndo.
5. Na kaye erro hunde immigi kenɔ n ate ushaye kobotese ga lalugeyny kogonyoto.

Lɔga kemesso tok tok kutur 26: aha elɛɛn

H.m ajjɛ erro ahaa bo bibeo elɛa ba yis ko ga ko chicho chicho elɛa ba bhe chinyi hetta ko dadabinya

1. H.m ajjɛ erro ahaa bo bibeo ko ga chicho kimsinyoke kimsinyoke.
2. Na oy ahaye heo dadabiny ko gena gena alleyo tundo.
3. Na erro yokone ngaahaya re el alleyo tundo hunde kako elɛ ba yis oo elɛ ba bhe chinyi hungge.

Lɔga kemesso tok tok kutur 27: ngerre lɔgo na toyeyo

Erro hunde bidhelinya taga goore oo shee dhogoyte, lakte kee kogonda bhea toyonea, gaye ke bhaseni. Na kobho ngagangoya el karane.

1. Erro bidhelinyaa hetta ko **Chch, Oo ɔɔ, Eɛ** gayeye bidheli ko elɛa nene ngerayo a bhaseni .
2. Erro bidhelinyaa boɔ edhemisiyɛa sabbo hunde kee kogonda ahaa korro kawariyo bibio oo chichoye itinyanneyo ko siilinyaa ge lamma bhea ku hologun.
3. Erro ngabidhelinya kodhane **Chch, Oo ɔɔ, Eɛ** na toyee na chache na kodhane lak gena.
4. Erro ibhbhanene bidhelinyaa kutubhbho na itinyanne ke lɔgo.
5. Na toyee bidhelinyaa wa kodhea segen segen.
6. Erro kaye kogonda bidhelinya tunc na kayte karane na kogonda illisso na kotoyo.
7. Na kaye erroya bidhelinyaa wa kondhea lɔga kagaa.
8. Erro bidhelinyaa boɔ edhemisiyɛa sabbo hunde kee kogond ahaa korro kawariyo bibio oo chichoye itinyanneyo ko siilinyaa ge lamma bhea ku hologun. mea hunde kesse ngarateyte kitinyan ko siiliya nene.na kodhollanaye.
9. Erro hunde mesigi na te ushaye hony na toysene laluge bheya holde na ajineneyo .

Laga kemesso tok tok kutur 28: messε laga kətəgiseo

H.m yogesen erro na kəgənda laga kəgiseo bidhelinyaa borto edhemisiyεa ghegherite ku ramman oo ku sizzi na kotoyto. . Na kəbhə ngaganggoya εl karanεye.

1. Erro hunde bəə bidhelinya edhemisi na tagayeye ga hettaako **Ch ch, Oo Ɔə, εε**) kədhane ləkte kəgədhana ngabidhelinyaye na ngerre elea nene.
2. Erro hunde bəə bidhelinya edhemisi na tagaye na idhoyo ke ləgəye, laga chicho məkənya kətəgiseo kədhaneyo. kakoa ləkte galite **heo kese gharatey koye**, kagayo
3. Na erro hunde təgənda laga kətəgiseo na te ushaye, maa h.m senesen na kaye kotoy sεgen sεgen.
4. Erro hunde mesigi na te ushaye hony na toysene laluge bheya həlde na ajineneyo.

Arko 18

Laga kemesso tok tok kutur 29: Eləhennε ma ko ahaa dhəwəgəssa

H.m yogesen erro na kataga eləhena many ko na ahaa dhəwəgəssa

1. H.m kune kubay, dhasay, dhəwədhəwə ləmma ma.
2. Na oy erro kimsinyoke.
3. Na erro ibhane kubaynyaa hetta ku ramman εlla hələng ko dhəwədhəwə ma dhinenena na honye gərra hēlde na ojone bay.
4. Na ibhane kubay dhəne na dhεε ma dhik na kubay kona dhəte hələng .
5. Na erro kibta kubayyaa iho hələng na ubhugesene maa εlla kubayyaa kukona.
6. Na H.m madhesendə hunde nga maya kubhug kubayta ko inda na a dhəneye.
7. H.m ibhabna kubay ko dhasay na dhi kubay ma dhik na wutto ibhana maa εlla kubayyo na igesen dhasat na dhələsen erro na dhaa hunde kubay bheə dhasayny a buye yogesendə.

8. H.m ibhana kubaynya ko ma dhawrdhawrdhinne na aje erro na koyok keleneto na wurtu kamadhese shee.
9. Ngangaye, abhaa kesenno katakte ahiya mākonya ko na ramaya.

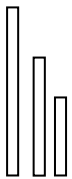

Laga kemesso tok tok kutur 30: rammatin komākonyndin

H.m senesen erro na kelchene galde rammate ko gee mākonde na korṭeyto

1. erro kengerrana kimsinyike gaminya ramman.
2. Na h.m ibhana kende chichi murmuri murmuri ga anda ko(mākonya, ga ella goro kergheno ko ga rammaya dhogoy).
3. Na ngeresen erro na kimsi dhone, aje kena rammaya, kimsiyaa ku ramman aje kena ella ko gorokeregheno kimsiyaa ku sizzi, aje kena mākonya dhogoy.
4. Na eleono eri kona kimsiyaa ku dhone na aje keya bu rammaya na ojono bay.
5. Na eleono eri kona kimsiyaa ku ramman an aje keyaa ko mākonya na kojo lalena rammaya jaa .
6. Na wurtu dhogoy eleono eri kona kimsiyaa ku sizzi na kuguyey keyaa chinyo mākonya na kojo kene lalugeye bay segen

Na ngadamitaye, erro bhooy bhaa eha kimsinyoke mese ngang na katakte ahi bhaa anea chiny, ko bu ko bu goore oo rammay, ko ramma ko rammay goore dhogoy.

H.m: kaye keseyese erro na hunde oje keno ngadamita bhaa anea kimsinyaga sizziye kojigi ngadamita.

Arko 19

Laga kemesso tok tok kutur 31: itinyanne lək gena

H.m senesen erro na kitinyana dadabinyaa kegedho chinychiny na kitinyannana kataga bhee ane bu oo chinyiye ko bhee ele bhi bhiye. Na kabho ngaganggoya el karaneye.

1. H.m oy erro kimsinyoke kimsinyoke.
2. aje erro ahaa ku dadabinya wa ginani kegedho chinyi chinyi.segende nanimoo siilinyayny gonyoto kutur 5.)
3. sabbo kibhana ngagalda kegen kegene na kaje erro kimsinyoke kimsinyoke na meseyo oo itinyanneyo na kimsite dhechana shawye, ngandonu magineyo.
4. H.m senesen erro hunde dheyte n ate ushaye, dhaldese lalugu.

Laga kemesso tok tok kutur 32: bhee ginaniye gaye

H.m yogesen erro bhea kagaye rendin ko bhea jaa na katagato(rena,jaa, toye, tunc....)

1. H.m ibhana siilinya,alley, kuren ko lotorony
2. Na ibhana Kura na oy erroye sabbo alleyo bay tolloy rkerngeno na wurto ghin na se, mea alleyo kergheno orro ahite ku ong?
3. Na oy lotoroy alleyo kaanyiyo na ghindo na se, mea alleyo kaanyiyo orro ahite ku ong?.
4. Na wurto yogesen na se,alleyo kergheno I Kura na dheeyo I lotoroy.
5. Na ibhana kurende ku ramman na oy erroye sabbo. Kona oy ko jaa kona oy rena na ghin erro na se, mea inde I renaye a inong? Na inde I jaaye ibhonong? Na yagesendo.
6. Na kighin ngalota segen segen na kojigi ahaa gena na katakte bhea yellogii rena ko jaa.

Arko 20

Lɔga kemesso tok tok kutur 33: ba gaana

Erro kaye kataga ahhye el baaneyte gee bhellana ko gee mesone zuguye na kojigi kɔwa ngadamita el karaneye.

1. Erro ga sabbo koyogesen lɔga bany na katagato
2. Na koyogesen hunde ba bhooy lo ahaa bere bhellana Tumu ko ga mesonea zuguye. ko bhee gaye
3. Na ahaaye kese bere bhellana Tumuye, a ahaa lamma basey ko ga basey ninggenena na idhoyo a kenɔ, **keginya, ma, ba, be, su, tagi, munyunya, ngoyo, idho a ngagiya idhoy bhoYTE.**
4. H.m yogesen erro lɔga koboyea na kugunyea ba bhokonɔ na kataga lɔga kugunyea ba.
5. Na hunde wokone gɔraa boyeyaye, kaye kemeziyey lɔga orrona nga baonu.
6. Na ahaaye keli kenɔ bere bhellana Tumuye, a **kenɔ re, lanyaa, ahaa kimmo, ahaa gɛwa, ko kenɔ kaware a ngagiyani kumulɔng.**
7. Na galde keli keginyaye segɛn a keginyaa kiwoo, a keginyaa dusuny, shɔa, urgussa... Na bhea keginyayny, a rɔsɔ, keginya dori, ngatuny, char, buga..
8. Na ahaa mesonea zugu, a dori, ganggu, koye, alley, ...

Lɔga kemesso tok tok kutur 34: ahaa kelɛhɛna dhidhingino

Erro gunye ahaa ella kesɔ toye gena dhidhinga goore, gena dhidhinga kohaale hung, gena hɔlhɔla na oje ke rɔga. na kojigi kɔwa ngadamita el karaneye.

1. H.m oy erro teny lugayo
2. Na ibha aha gena ga hetta na segende lamma dhidhingin oo kena bibio koga chicho ko aha gena na oy bhea errouny kerghenɔ.
3. Na hunde se kete haleye, erro ibhane gala ginani oo kenaa ginani sene na oje ke rɔga.
4. Na H.m ghindɔ hunde dhidhing inong oo hɔlhɔl inongge na yokoneyɔ.

5. Na ibhane kaykashanyaye het kudhɔne ɛnya hette.
6. Na ojesene ahaaye dhidhingi gena.
7. Na wurto erro bansane dhɔnedhɔne na dhɔngane ahaa ginani na kumme sene na orre inde dhidhingge. oo inde hɔlhɔlde.
8. Na hunde te ushaye, gayeyɔ dha dhidhing inong oo hɔhɔl inongge.

Arko 21

Lɔga kemesso tok tok kutur 35: ahaa korrɔnɔna kemesso

Erro kaye maa kemesigi aha gena kali kali na a inde kawara ge ko sene seseye. na kojigi kɔwa ngadamita el karaneye.

1. H.m ibhana kasay, dhɔr, kenɔ ko dadabinya.
2. Na kaye kukurta ahite heo dori, rata,ahiya ulucho huna ganggu..terteraa ge.
3. Na kibta dhɔr na kukumullana na kemeso ahite heo kajoroyy, sani, ahite heo bi oo galikona.
4. kaye kibta kenɔ ko galde heo kena kibiritinyaung na kitinyana na kemesigi ke ganggu.
5. Na sɛgen kaye kibta dhɔr na kemeso ghɛgeri gena, joometiri

Lɔga kemesso tok tok kutur 36: ahaa kojo ɛsedhɔ kɔwayɔ

Erro kaye kojigi aha kɔwayɔ na keleheneto na kese nganda adhine, nganda ihɔlɔng, nganda

1. H.m ibhana dhɔrɔdhɔrchina ga hetta gee ku wush ga many.
2. Na ibhana naa ku dhɔne na dhi ma dhik, naa ku ramman ɛresen ma banggura, naa ku sizzi ɛresen ga chicho godhe, naa anea wush dhɔ hɔlɔng.
3. Na oy erro kimsinyoke kimsinyoke.
4. Na aje dhɔrɔdhɔrchinaa wa ku wush many bhi bhi.

5. Na erro ibhane naa iho hōlong na dheε ma, ibhana naa lōma ma, na dhote hōlong na esedhe kōwayo kōwayo.
6. Na wurto dhogoy h.m guny erro hunde dhaa mesigi sheε na esedhe kōwayo kōwayoye. Oo oje ke rōgaye.

Arko 22

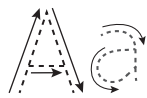

Lōga kemesso tok tok kutur 37: kōdhe bidhelinya, lōga ko ga kōgiseo

kaye erro kōgōnda bidhelinyaa bōo edhemisiyaa arkugeye na kōgōnda lōga kōtōgoseo chicho bhaseno kōwayo kōwayo. (Ch ch, Oo ጋጋ, Eε) ngabidhelinya.

1. bidhelinya bōo edhemisiyaa arkugiye kaye kitinyana ko ngabidhelinyaa kōgōn ke bhuseniye na kadhayeyo na a nganda dhollana laguno karaneye.

Aa

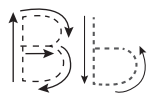

Aa

Aa

Aa

Bb

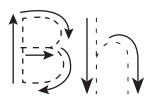

Bb

Bb

Bb

Bh

Bh

Bh

Bh

2. Kaye kōnday bidhelinyaa bōo edhemisiyaa arkugiye na kōnda ngadamita kōdhollana karaneye segeesen mea (Ch ch, Oo ጋጋ, Gg, Sh, Gh, Eε) chaha, oli, ጋlay,....) ko ga sara zugony
3. Kaye kōnda lōga kōtōgiseo bidhelinyaa bōo edhemisiyaa sabbo ko sara keginyayny hetta ok gharatey, shoay, gharatey wa kowa,
4. Kaye erro kōgōnda sara ge ko gaa shoongεung segen segen na kagatay bidhelinyaye kōgōdhane sara geyte

Lɔga kemesso tok tok kutur 38: gayeyɔ bhɛa ɛɛa aha

kayɛ kataga bhɛa kojɛa ahaa na koyoktoyɔ hunde ɛl ori oriye. na ngaganggoya karaneyɛ kɔbɔɔ.

1. H.m oy ahaa ku bhi bhi alleyyɔ tundo.
2. Na erro gunyɛ ahaa ɛlla alleyyɔ tundo na hunde ɛl ori oriye, yokogiyɛɔ.
3. H.m eli eri kona inde ikɔkte na kun an bhɔdhana mumɔ na shildo.
4. Na eli erikona sara na kighin hunde eroyaa ginani I oriye na dhɔllagito bhee ihɛye.
5. H.m dhagesɛn siilinyaa dhɔllagii bhokona dori jagarɛ na eleono erro dhɔnɛ dhɔnɛ na shilleyyɔ hunde ɛl ori na a nɛngge na liginɛ oriye na ɛl tana inonggee yokonɛyɔ.
6. H.m eleono erroye ku ramman na shille alleychinne kerghɛnɔ na ghin gaa mɛra hunde ngaerroye shille kangiten oo sɛtɛnde na kangiten shil noy oo sɛtɛn shil noyte yokonɛyɔ.
7. H.m ihbana erroye ku ramman na kona oy bhɛa alleyny ko rɛna kona ko jaa na ghin erroaa mɛra na se, erite I alleyyɔ ko rɛnaye, ainong na inde I ko jaaye a nɛng?Na erro yokonɛyɔ.

Lɔga kemesso tok tok kutur 39: bhɛa bhɛgɛa rɛhi gaggoe turrumbeluny.

H.m yogɛsɛn erro higginyaa kerresɛa ganggu na kɔbɔ ngaganggoya ɛl karaneyɛ.

1. H.m yogɛsɛn erro na kammatesɛ jugɛɛu ko shoonggeu lɔga ganggɔa turrumbeluny hunde kowo ɛnɛng ɛnɛngge na hunde honynde koyoktesɛ lalugɛ.
2. Kayɛ erro kammatesɛ higgsiya ganggu hunde ganggu kerɛ ɛnɛng ɛnɛngge
3. Kayɛ erro kammatesɛ mawratinyaa ɛlla ganggugiyɛ na kataga hunde mawratiya gɔlɔnya walate, zugo erresɛyɔ, na sɛgen hunde walɛ gaa bhilecho ko gaa chagaye zugo kishildo. na sɛgen kee kataga bhɛa turrumbelɛtuny hunde woyɛ na shille,ye.
4. H.m yogɛsɛn erro bhɛa Kura gɔrɔ ngakitiranye,ayo.

Arko 23

Loga kemesso tok tok kutur 40: bhea kengaa rahi keginyaa kengerssa.

H.m madhesen erro loga telea rahi bhea keginyaa kengerssa na kaboo ngaganggoa el karaneye.

1. H.m yogesen erro hunde rahi bhea keginyayny ko galde heo leyoga keeng eneng enengge na kogo na kighini joge ko shoongge na hunde honynde koyoktese lalugge.
2. H.m yogesen erro na kataga keginyaa a ngiteyaa heta ko rasi oo keginya gena na katagato.
3. H.m yogesen erro na kataga keginyaa a ejiyaa ko ga a ngiteyaa heta ko sisa, ringgy, leyogi, kono....

Loga kemesso tok tok kutur 41: bhea kengaa rahi loga idhaniyaa dari

H.m madhesen erro loga idhaniye dari heta ko go mawrati, ma oo zel na kaboo ngaganggoa el karaneye.

1. H.m yogesen erro hunde rahi bhea ahaa waldea heta ko gochina, mawratinya na kighini jugo ko shoongge na hunde wokonye, koyoktese lalugge.
2. Na yogesen erro na kataga ahaa wajdana go ko heta ko kibiriti, keryaga mawratiny.
3. Na segen yogesen keryaga mawratiny hunde kako a silonye na ngaibhe.
4. Na yogese na senese, kidhntoye, taano, bangna ko barmela ma dhinena ngatiranye ko loga dha bere dokono yogesendo.

Loga kemesso tok tok kutur 42: dadabinyaa lamma nuranya bhi bhi

H.m madhasen erro lamma nuranyaa ku bhi hbi na kemesigito keteye sese kawarru ko senu na kaboo ngaganggoa el karaneye.

1. H.m ibhana dadabinyaa chicho ko dho, llango.
2. Na chere oo dhalesene dadabinya shorro na utubheyo

3. Na h.m ibhana dadabinyaa wa kegedho na takuy huna worginyaa kojɛsɛna sɛnɔ na dhɔlɛsɛn erro.
4. Na erro damiya wa dhɔlɛsɛna h.m koyɔk kedhe dadabinya chinychiny na mesɛyɔ

Lɔga kemesso tok tok kutur 43: bhɛa kojɛa aha

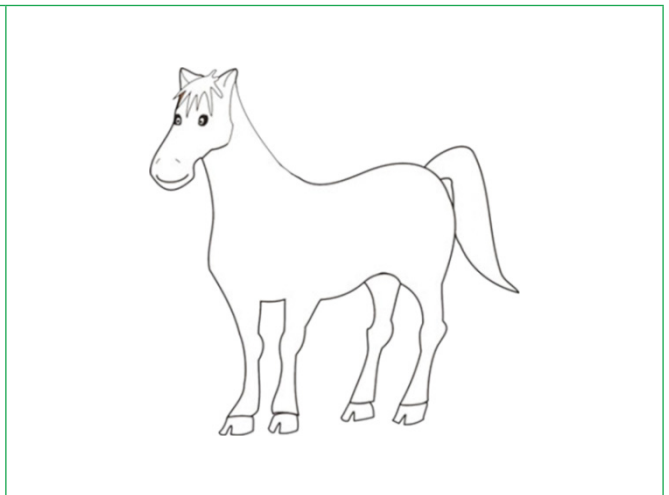
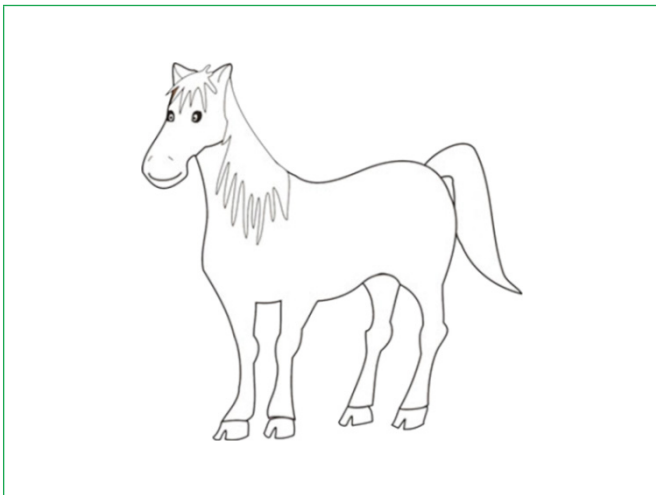
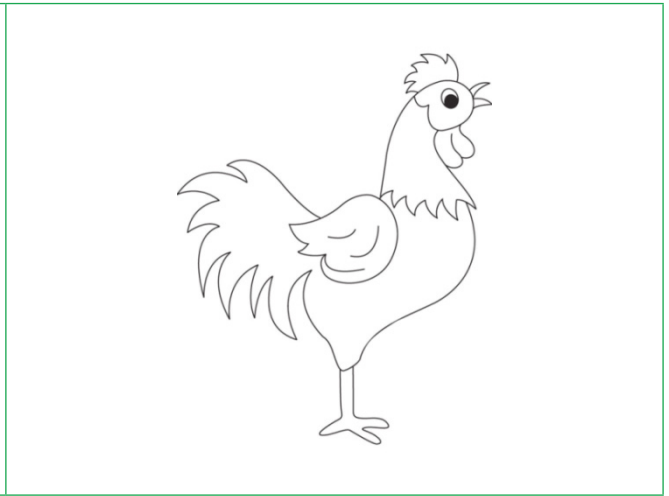
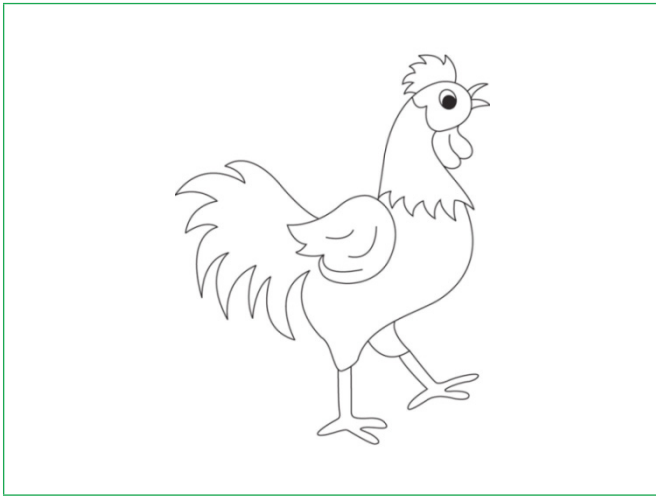
H.m yogɛsɛn erro na kɛsɛdhe nga ahaaya ɛl dorigiye toyeye oo kojigitɔ na ngaganggoya ɛl karaneye, kobɔtɔ.

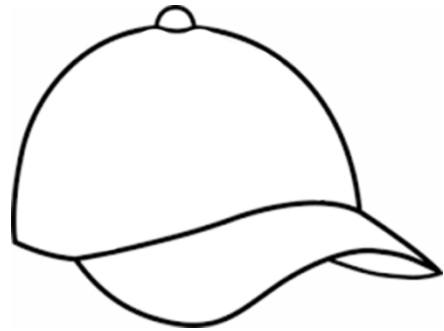
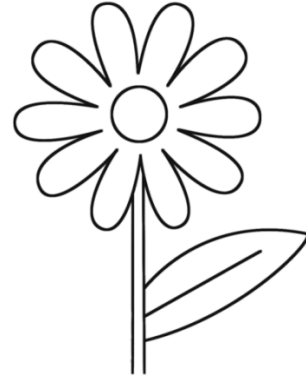
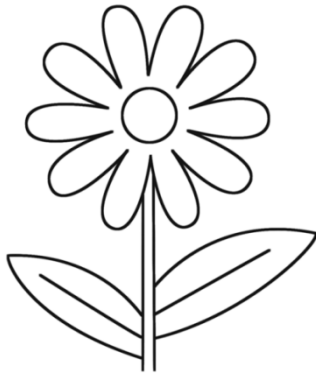
1. H.m yogɛsɛn erro na kɛsɛdhe nga ahaaya ɛl dorigiye shɛɛ.
2. Na kayɛ kojigi ahaa na kataga bhɛa ɛlɛa kangitɛn, sɛtɛn oo wurɔ na hunde yokonɛ ɛnɛng ɛnɛnggɛ kargi.tɔ.
3. Erro kayɛ kataga bhɛa kesenɔ kangitɛ, sɛtɛn, wuru na hunde abhɛa kesenɛa ɛnɛnggɛ katagatɔ.
4. Na kayɛ koyokto bhɛa hunde kojo ahaaye kesenno ngatanda a kangitɛn, ngatanda a sɛtɛn, ngatanda a sabbɔ ngatanada a wuwr.

Laga kemesso tok tok kutur 44: bhea elea bhi bhi ko bhea anea dhone

Erro kaye kibta siilinya hetta na segende gore ngahetao na keleeneto na hunde lo hande kutolloye kedhersito ga kogonyo ngasiilinyaa el karaneye.

Arko 25

Loga kemesso tok tok kutur 46: loga ngakalda

Erro bhea kesenno katakte logaa mesaa ngakalda oo kaliyokaliyo, kelee dhollana koleye gonyokarane nga re.

1. H.m dhalesen erro zinggoa kemeso bhorroyo, kaliyo, jhayno ko baro na mezzineneyo.
2. H.m ghin erro ahaa anda mesaa oro ko ga mesaa dora timirtiny na dha mese ong ongge yokoneyo.
3. H.m kune siili na dhalesen erro na ghindo siiliyo toye ngaya orro ong? na itinyanne lakte ganneye.
4. Erro el teny lugayo kali kengo na bhuguyya ge dhage galite kumuli nurayte bhuley na ghin nganurayta heo kole inong? na wurtu h.m yogesendo.
5. Erro el teny lugayo bar kengo na bhuguyya ge dhage galite kumuli nurayte korro na mesone munyunya na madhesendo hunde a kole inongge.
6. Na H.m dhalesen siilinyaa dhollana loga kole na itinyanne ko lakte ganneye

Arko 26

Loga kemesso tok tok kutur 47: yokone loga dokonea

Erro kaye koyokto loga dokonea hana ge, ore ge, doriyoa ge timirtiny ko ga ngakalda na koyoktoyo na koo bo ngaganggoya el karaney.

- Erro kaye kobotese dora ne re timirtiny na kogonyo galde el gibiyto toye ngonuye na kagata ahaaye el toyeye.
- Na h.m ghindo na wurtu ngakalda ghinneyo igge bare heo ori na orr ong.
- Na h.m yogesen erro na koyokto lakte kako bare dokone hana geyte oo meaye na yogesene lalugge.

Arko 27

Laga kemesso tok tok kutur 48: ungnaga arku

Erro kaye kengerε ungnaga arku bhi bhi na kataga na kɔɔɔ ngaganggoya εl karaneyε

1. H.m ibhana bilakbora bortɔ kedhemisiyεa siili unga sabb(sanyo, maksanyo, rob, hamus, arbi,
2. Kaye h.m kiba bilakborte lɔ unga arkuye na kilak bhee orε errouye na kotoy na katakte eroou unga arku.
3. kaye erro kojigi unga arku kɔwayɔ kɔwayɔ(μεα: bhea arku sanyo a unga sabbune ko na kɔdhanεa timirti, maksanyo anna kɔbha sanyo...

Hunde kee arkuye unga genyε a issabbay na hayna aga zinggoyny kɔdhanε sanyogiye ko bhee anε arbi bhoy a unga zinggouny na ungo ramman a ga kawseα arkua bo ko na chinyo

Laga kemesso tok tok kutur 49: ulala kena gewa

kaye erro kimigi kena gewa ghegheriya γε γε ko korkoronyaye toyε na kɔdhɔldayɔ na ganggoa kimmεa a ngagiya karane.

1. H.m ibhana gala kimmεa kena gewa.
2. Na ibhana gala kimnenεa kɔyε bhee lɔ bayε na dhεε dhik.
3. Na dhɔlesεn erro kena gewa hunde kim e,nεngge oo kuduk εnεngge.
4. Na h.m madhesεn erro hunde dha titi keme εnεngge (kerεsεn ma, kulaldɔ..).
5. Na h.m yogεsendɔ kolea senno kete bibi hunde dha keme εnεngge na koyɔk mese na dhɔlesεnε laluggε.

Arko 28

Lɔga kemesso tok tok kutur 50: amise

Erro kaye koyokto amisea gannena ko rehi shoynde neynde na kɔɔɔ ngaganggoya el karaneye.

1. H.m kaye koyogese erro ngakammannaa gɔrre amiseynynnde I karaney ke mɔkɔnyi.
2. Na kighin ghinanyaye bhosane kammannagiyeye na erro kiyaktayo

H.m se hunde kam tilena chala chalaye, re ko ke basi. Na bhea rehiye ga kesenno keteye challi, maya kam tilena shoyo shoyo song. Na tilaye kee karbohaydirochte, a tilaye ganne korehiya gayte ni na hunde kambe, rehiya ga awrrnne dhogoy. Na nganda kee birotinde anna irichey gigaa ga ko rehiya ga. Na sɛgen ngatilenda kojese ngornayte, a inde kirogiye erro na ngailagaseoye na baytami ko nganda kee maadinde, agee kenge ilagayte.

ngatilena kambe bhoy toye toye lo bhea ku rodhi kamana re. Na bhea kesenno koyoktoy kebhaseni, oo kamatese, ahite I tilagiye toyeye a rodhiya bu goore joninyana tilagiye toye. Na bhea kesenno kammatese erro na kaga tilena lamma rodhi, a ngatilenda ku gaminya sizzite Na bhea ngatilenda ku sizzite toye, dhone a tilaa kamana yiro. ramman tilaa irichey re, sizzi tilaa kenga mutan. Na ngatilenda bhooy keli tilena irichey rehi ko ga kengea mutannyoga.

Tilena kamana yiro. (karbo haydroet) bhea korronea shooyn

Na ngatilenda keli Tilena kamana yiro. (karbo haydroet) bhea korrsoone shooynde, Na bhee korrsonne shooynde, a ngaa kitiranyeya, a ngaa kengeseye, a ngaa kemesineneye ko ngaa kedhemiseneneye.

Na ngatilenda keli Tilena kamana yiro. (karbo haydroet) a rus, goso, gora, bacha, chukar, hatara, rete, ngornay, bayo oo logena, imbu, ko galde heo hulu, nyimo....

Tilaa irichey re, (borotin) bhee kihineye,

bhee kihineye hunde kambe mutan ngaibhecho, irichey rehiya ga. Na bhea ngatilenda irichey rehiye, a ayuga koboiny, urgusa bhurra, bonggora, bhea keno kawarruny ko urruny a hulu, ngornay, ko ura liisso.

Tilaa kɛnga mutan.(baytaminko maadin)bhee kihineye

Na ngatilenda bhooy a ga iricheyɛa rɛhi ko ga kɛngɛa mutannyoga.Na bheɛa ngagiya,atilɛna iricheɛa nigiya ko giga,ko rɛa na eri na kane,a dhɔrɔgɔsi na mutan ngibheyyo.Na nga a misɛnyaakɛnga mutande, a kɔsa, salata, shita kawarɛ,okondoy oo kunggachi na bheɛa kɛnɔ kawarruny, a manga, muzunya, bayabaya burtukaniny....

Arko 29

Lɔga kemesso tok tok kutur 51: kumukana ahaa meseɛ erro

kumukana zinggoa meseɛ erro na kumugɛsɛn dadabte dhɔnɛ na ke siilinya na ngaganngoya ɛl karaneye, maya kɔɔɔ.

1. kibhana siilinyaa bɔɔ meseɛ erro, lɔga bɔɔ kɔdheɛa ko gala bortɔ utubheɛa na dhagesɛnɛa dori.na kumugɛsɛn na keme ke siilinya.na koy dosite dhɔnɛ.
2. Na zinggoa wa erroony kumukana kichib na koy dosite dhɔnɛ
3. Na kibhana dadawaa wa lɔmma siilinya na kayɛ kayeyɛy ko bekanyaa gɛ na kɔgɔnyɔɔ. Na h.m mukana zinggoa meseɛ erro bhoy na oy ɛsɛdhɔ bhee dhɔnɛ shɛɛ.

Lɔga kemesso tok tok kutur 52: ahiya toyɛo ungo(kalander)

H.m ibhana bostɛra ibho unga oyo (kalander) na bheɛa kotoyonɛa ungo, kotoysɛn tagisinya na gayɛyɔ na oje kɔwayɔ kɔwayɔ ngadamita karaneye.

1. Erro kayɛ kataga tagisinyaa oyo ku 13 na kojigi gaanayɔ.
2. Na koyogɛsɛ h.m hunde tagise dhɔnɛ a ungo isɔnggɛ.
3. H.m ibhana bostɛra ibho unga oyo (kalander) na bheɛa kotoyyonɛa ungo ko tagisinya kayɛ kɛngɛrɛ bhi bhi.

Arko 30

Lɔga kemesso tok tok kutur 53: lɔga maa kagaa kolea amiseeny

H.m yogesɛn erro kolea amiseeny hunde keme ɛnɛngge na katagato na se ganggoye maya kɔɔb kolea amiseenynde a ngagiya (hunde kee kuseye, ga sabbo kony sɛno na hunde te ushaye, kony sɛgen ko ahiyaa kaminɛna na ganggoa dhɔlagiyɛa kɔwayɔ kɔwayɔ a ngagiya karane.

1. Kony samuniyɔ hunde ninggeye kony burɔ
2. Kayɛ h.m kobhnisi erro bho
3. Na kibta sɛno kotonyigi samuniyɔ na kasawa na kɔdhɔldayɔ
4. Ga sabbo keɛmbɛsɛ erroye hinnɔnɛ egoye an wurto kotonynde bhooy.na kollobo sɛgen sɛgen.
5. Na wurto kamadhɛsɛ na erro hunde se kuseye kotonyo sɛno samuniyɔ ko burɔ kali kali ko ahaa kaminɛna.

Dadawa Kedeysiyaa: Erro

Dadabinyaa 4: Nanimmo

Bhea Kobhoniseonea

Bhea Kogodhanaea	100
Kolea nanimo kutur 1: siilinya dhoga	101
Kolea nanimo kutur 2: Kitinyan siilinya.....	101
Kolea nanimo kutur 3: uhudhe siilinya	103
Kolea nanimo kutur 4: Kaye erro kuhudhu gaminyaa rehiny	104
Kolea nanimo kutur 5: kuhudh siilinyaa keginyaa kella kari.	105
Kolea nanimo kutur 6: uhudhe siilinyaa dholaneya zuga dora dhone zinggoa ge.	107
Kolea nanimo kutur 7: Uhudhe siilinyaa keginyany.....	108
Kolea nanimo kutur 8: uhudhe siilinya kenuny	110
Kolea nanimo kutur 9: ghendone keginyaa dori dhoro	111
Kolea nanimo kutur 10: Bidhelinyaa ku boli bolo kitinyana	111
kolea nanimo kutur 11: gala keghendo dhoro	112
kolea nanimo kutur 12: dadabinyaa kutubho.....	113
kolea nanimo kutur 13: Bidhelinyaa kemesso dhoro	113
kolea nanimo kutur 14: Gala keghendo na kitinyana.....	113
kolea nanimo kutur 15: Ahaa keghendono dadabinyaa ku uruuta (tanggira)	114
kolea nanimo kutur 16: dosi.....	115
kolea nanimo kutur 17: Bidhelinyaa kogodha na kutubho.....	115
kolea nanimo kutur 18: Ahaa hissabuny.....	116
kolea nanimo kutur 19: Mesone kuturinya siilinyaye-.....	116
kolea nanimo kutur 20: kulgul ko hoye.....	117
kolea nanimo kutur 21: keno imam ko bhea shilela	118

Bhea Kogodhana

Nga dadabita edhemisi erro kolea ghenndea ahaa gena oo shereonea ahaa gena na uhudhea nuranyaye. Na dhumanea dadabinya gena na errsheta na ghendoneta oo takushoneta na elhenaneta keteahikona. Na kolea kedhemisiyeta erro nanimona na kete nana ko yok ale kete genyndo ahaa gena sabbiya ge.

Na mea ngadadabita yellogi ganggoa keghendeta ahaa oo keshereonea ahaa gena. Na mea erro bansane lakte ku nganga na aynde ale a nana dhulde.

Arko 3

Kolea nanimo kutur 1: siilinya dhoga

“siilinya karagesena” Kaye kemesigi siilinya ngadamita kelesen karaneye.

- H.m utubh dadabinyaa kibhanεa kamananya, boster, dadabinyaa kotoyeo. kalander na kendo
- H.m aje erro siilinya kimsinyoke kimsinyoke na dhagesene dori.

Arko 4

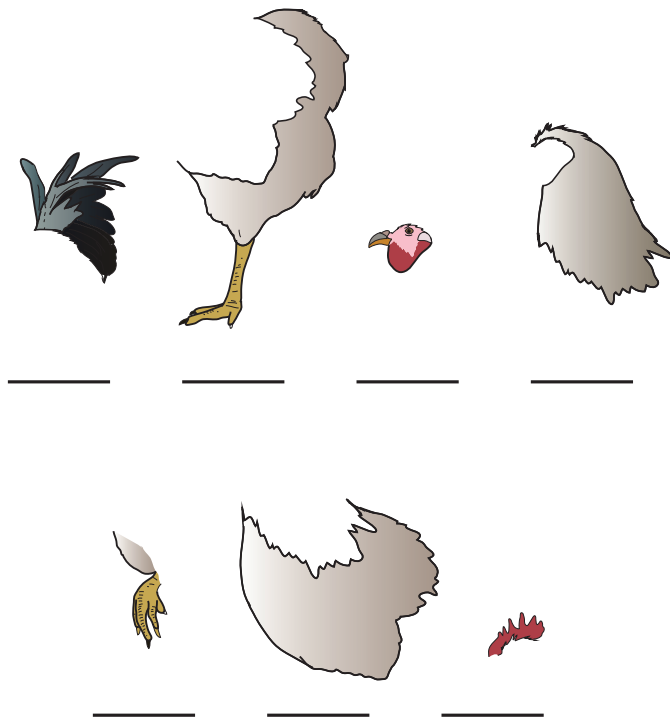
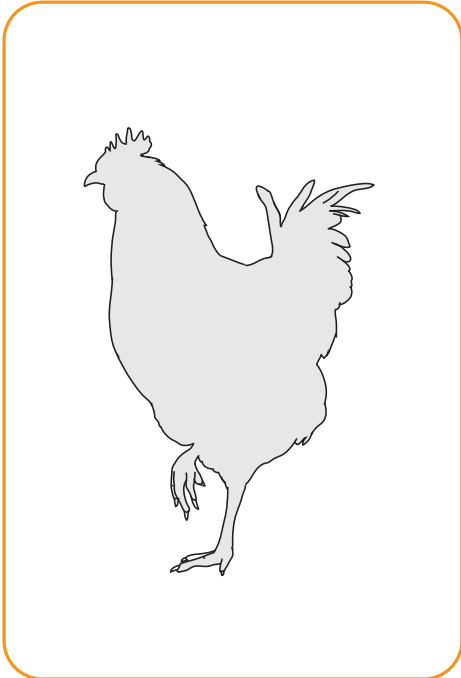
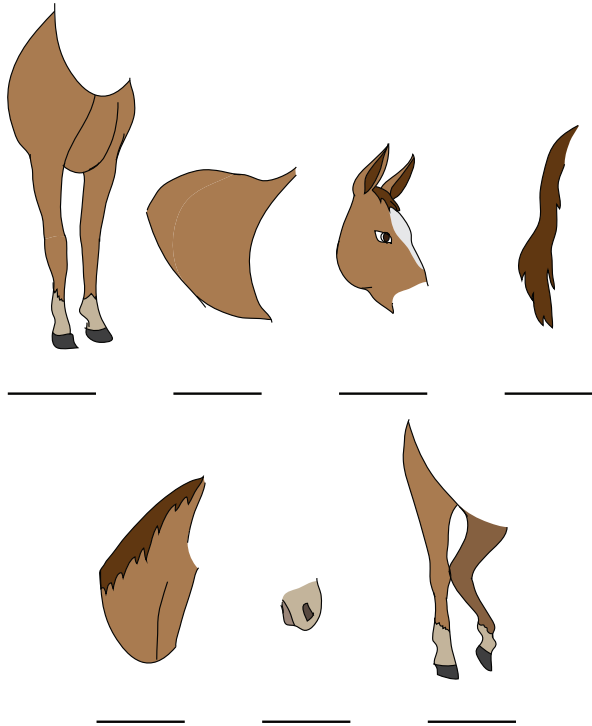
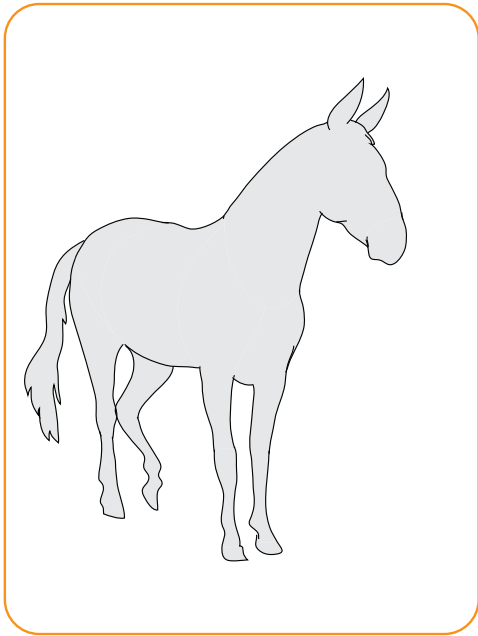

Kolea nanimo kutur 2: Kitinyan siilinya

H. m aje erro siilinyaa εlla bhiy bhiy na utubhe na itinyanne kea hi kona na illobe diir Na wurtε kabhe ngadamita kεdhεlesen karaneye kεwayε kεwayε

- kaye erro kutubu dadabinyaa kibhanεa kamananya, Hεta ko kalander, dadabinyaa kotoyeo, na kitinyana na kelehenda ahi kona.
- Na ngadadabinyaa wa utubhe ku dadaba kamananyany, boster, kalander, dadaba kotoyeoye ahiyaa ghendone kelesen erro sabbo.
- Kaye erro ketεldi kimsinyoke kimsinyoke na kibhta siilinyaa εrechea na ketegenydo kagaa kona.
- Na kimsite itinyane shaw shaw na dheshaneye a mεgine

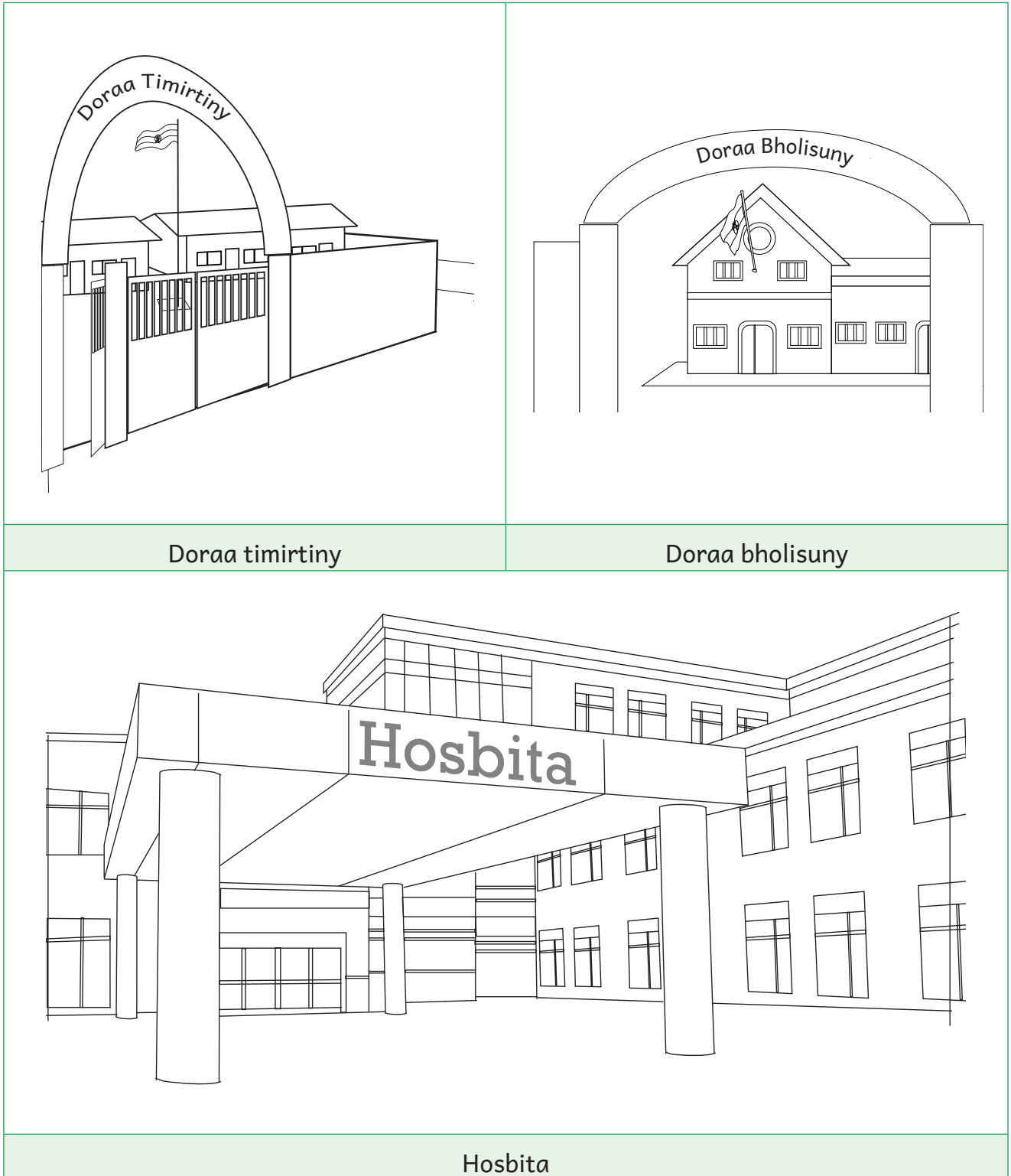
Nga siilinyaya ku raman εll karaneye anda kutub hung Na hunde erro mesigi na tagayege gee mεri meseyo.

Kolea nanimo kutur 3: uhudhe siilinya

erro kaye kuhudhu siilinyaa ella dadabinyaa ge kadhha na karrta ngasiilinyaa ell karaneye oo kaje siilinyaa dholagiyaa lkgena na kuhudhuto ookiloboto.

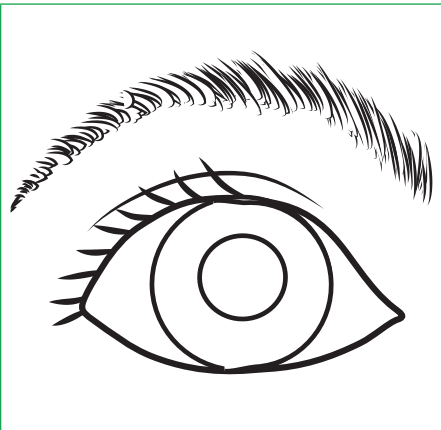

Arko 5

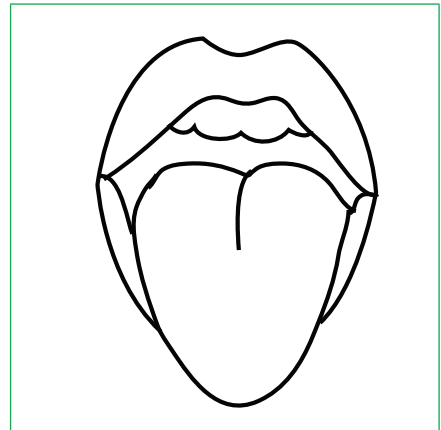

Kolea nanimo kutur 4: Kaye erro kuhudhu gaminyaa rehiny

tambarinya kaye kuhudhu gaminyaa rehuny ella dadabinyaa ge ookaje ngasiilinyaa ell karaneye na uhudheyɔ

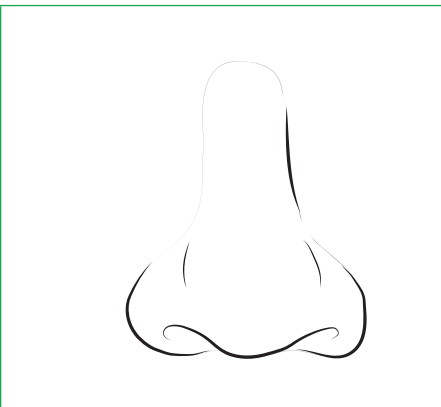
kawari

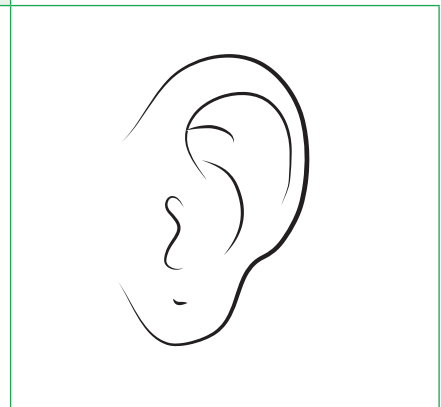
kayɔ

siyɔ

girɔng

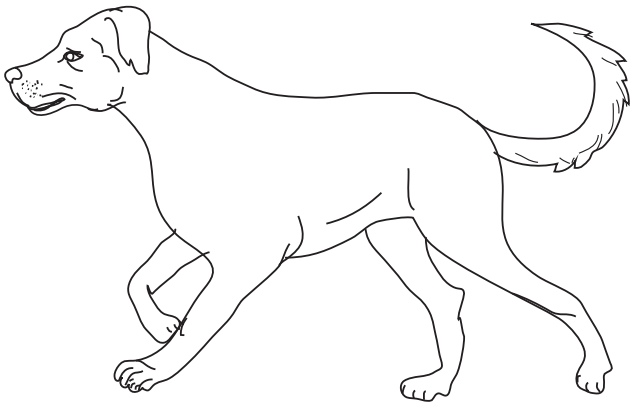
nyabi

Arko 9

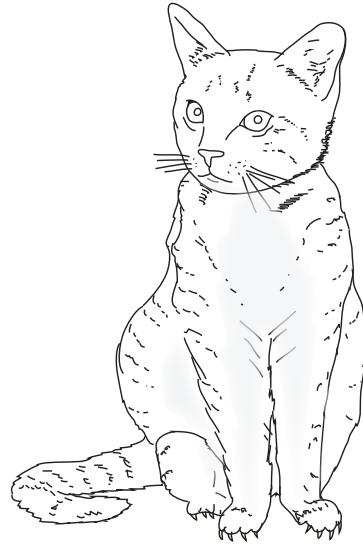

Kolea nanimo kutur 5: kuhudh siilinyaa keginyaa kella kari.

tambariny kaje siilinyaa keginyaa kella kari na uhudheyo hunde kelehenanaye a ngagiya ei karaneye.

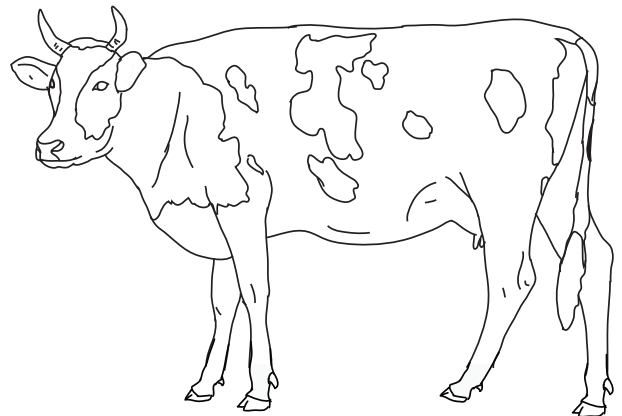
rɔɔɔ

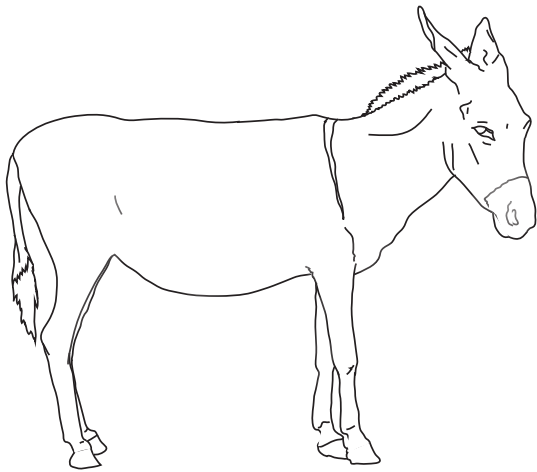
nganyur

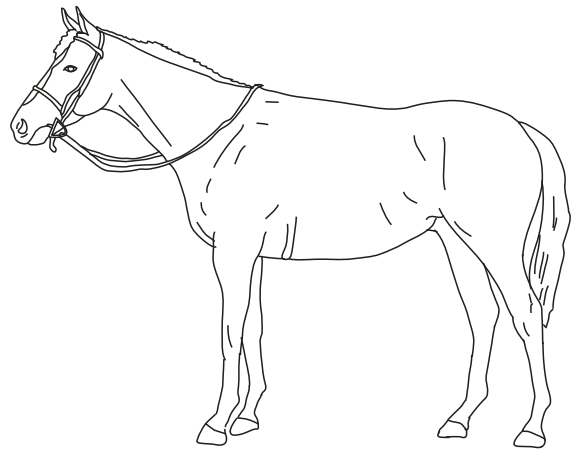
kobi

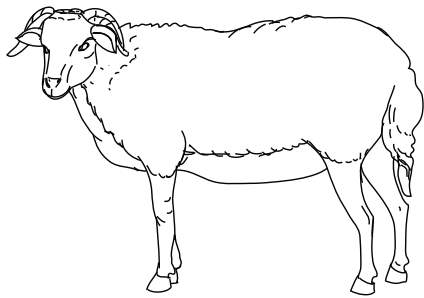
bi

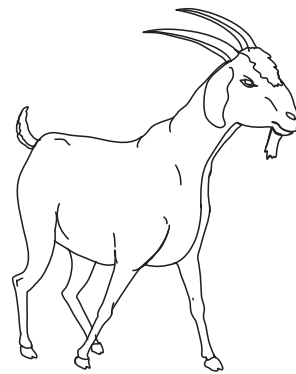
bhorsonoy

haete nyawa chicho

mædere

tɔngɔ

Arko 10

Kolea nanimo kutur 6: uhudhe siilinyaa dholanæa zuga doraæ dhone zinggoa ge.

tammbari kaye kuhudhu dholanæa zuga doraæ dhone ko zinggoa ge geye. hunde kelehenaanaye a ngagiya el karaneye.

baba

mama

gochongg

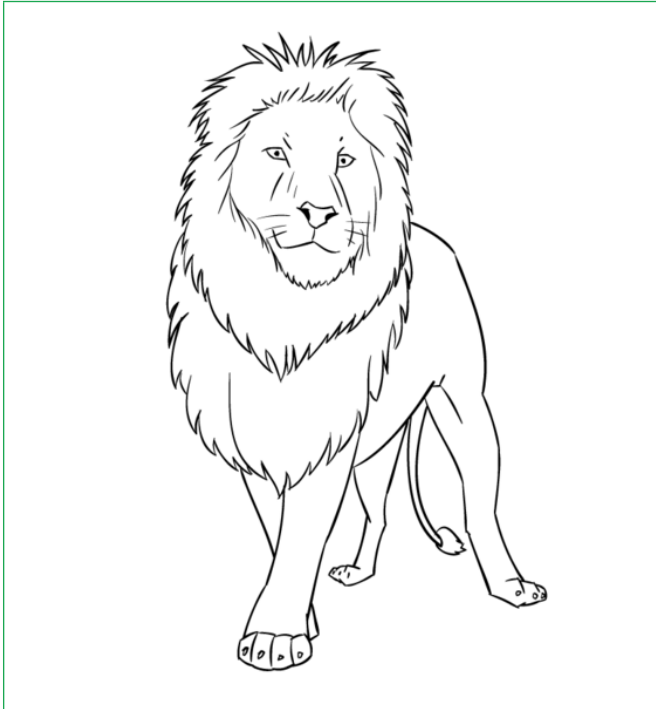

ngona

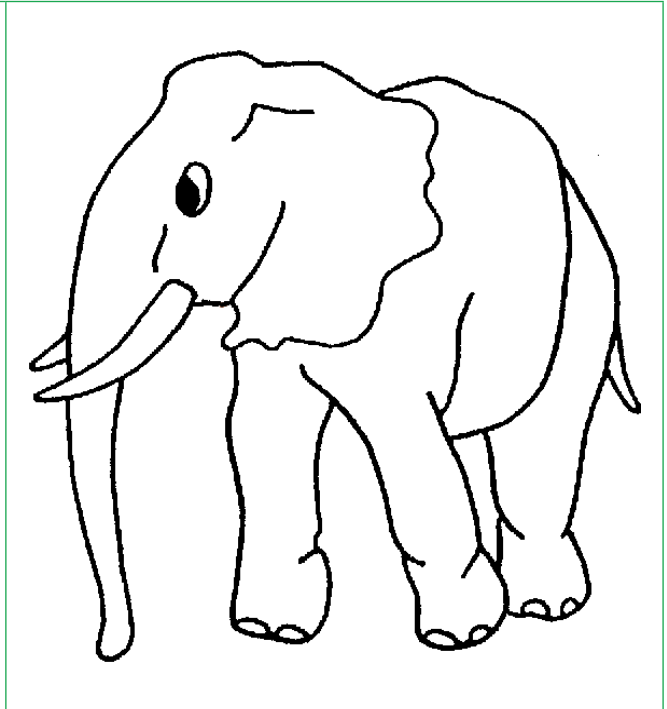

Kolea nanimo kutur 7: Uhudhe siilinyaa keginyany

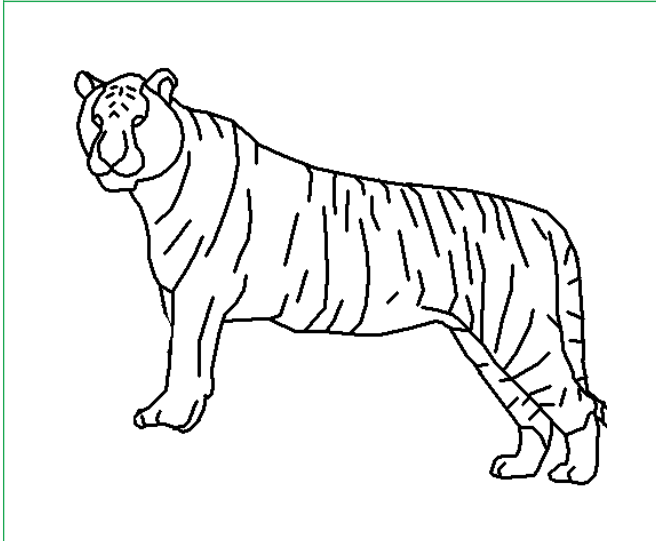
tambatinya uhudhe siilinyaa keginyany dadabinyaa ge kodhaa oo kaje siilinyaa keginyany na uhudheyo.

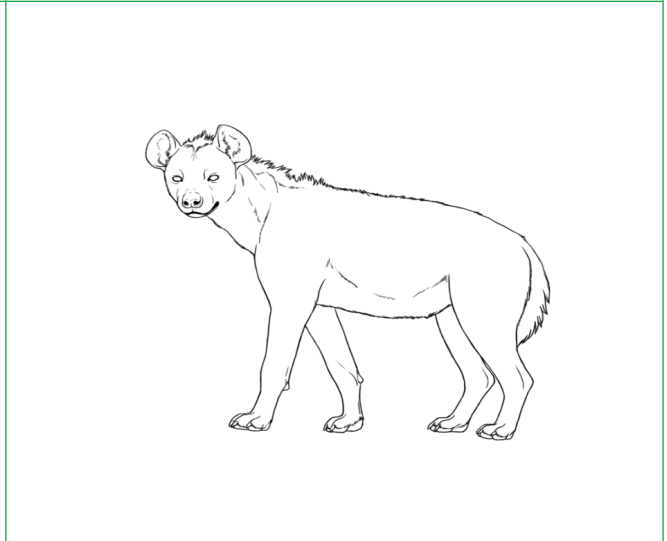
ngatuny

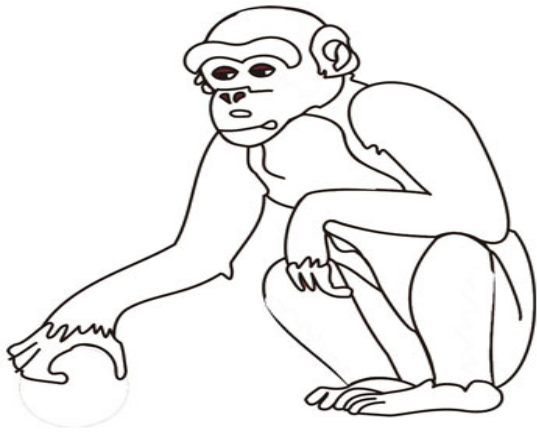
ngoro

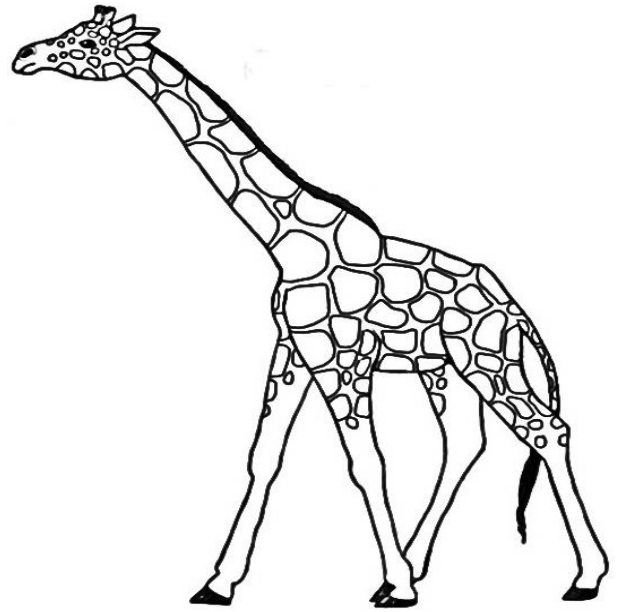
char

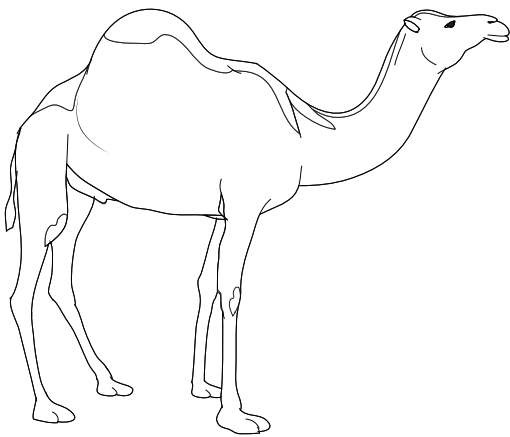
buga

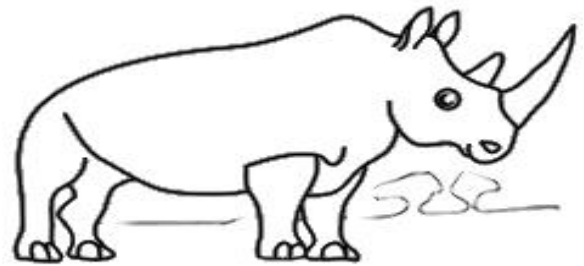
kangay

kirin

galisey

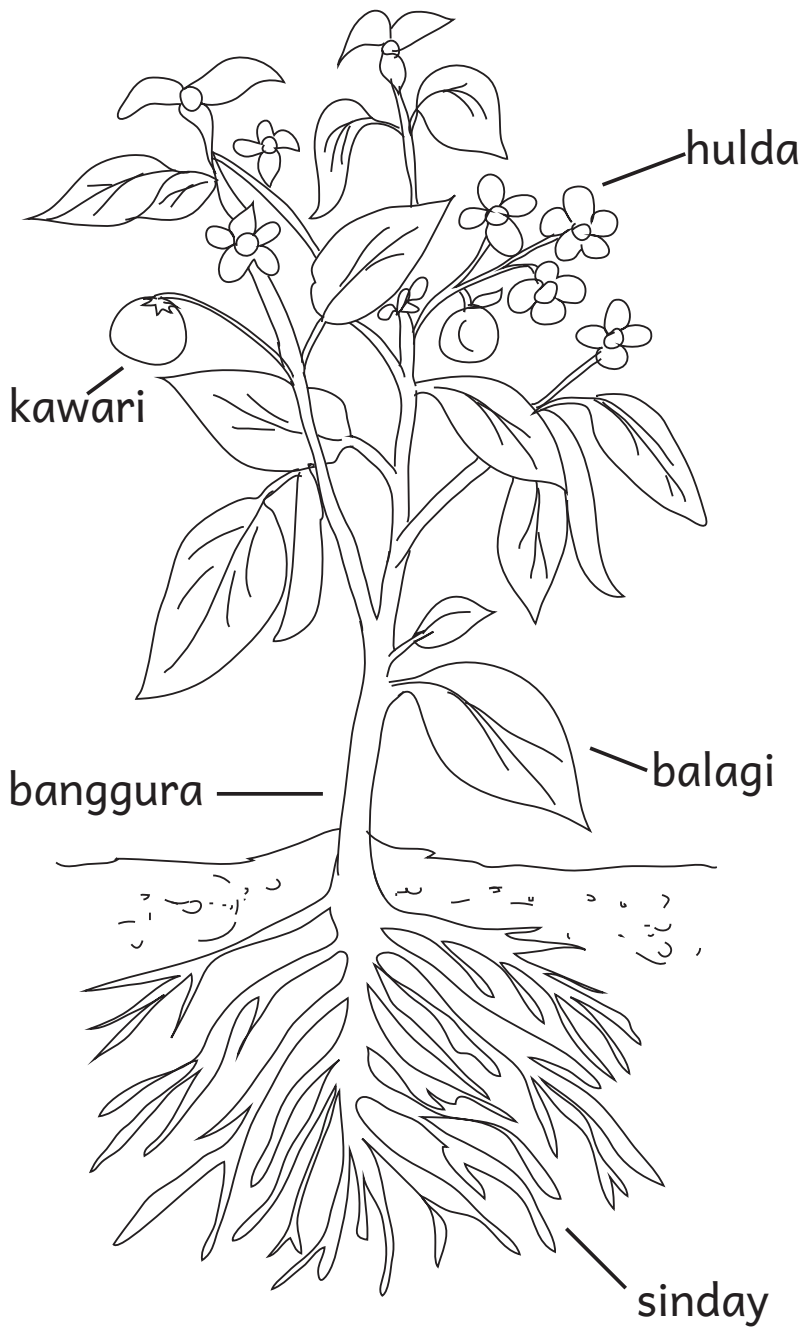
muleny

Arko 11

Kolea nanimo kutur 8: uhudhe siilinya kenuny

tambarinya kaye kuhudhu siilinyaa kenuny dadabinyaa ge kodhaa gee heo keyo banggura, bhalloga, siinda koo hunlda oo kaje siilinya gena na ilobbe uhudho.

Kolea nanimo kutur 9: ghendonε keginyaa dori dhɔɔ

Hira madhi aje erro dhɔɔ na ketegenydo keginyaa kella oo ngakeginyaa kelehenanaye kɔwayɔ kɔwayɔ.

- H. m yogεsen erro na ketegenydo gal gena dhɔɔ.
- Tɔɔɔnda ahaa kiwoo gena dhɔɔ na yelldoyɔ
- Kaye erro ketegenydo kekte hine yɔkuye dhɔɔ.
- Na wurto gala mesonea kɔdhɔldεε laluge

Arko 13

Kolea nanimo kutur 10: Bidhelinyaa ku boli bolo kitinyana

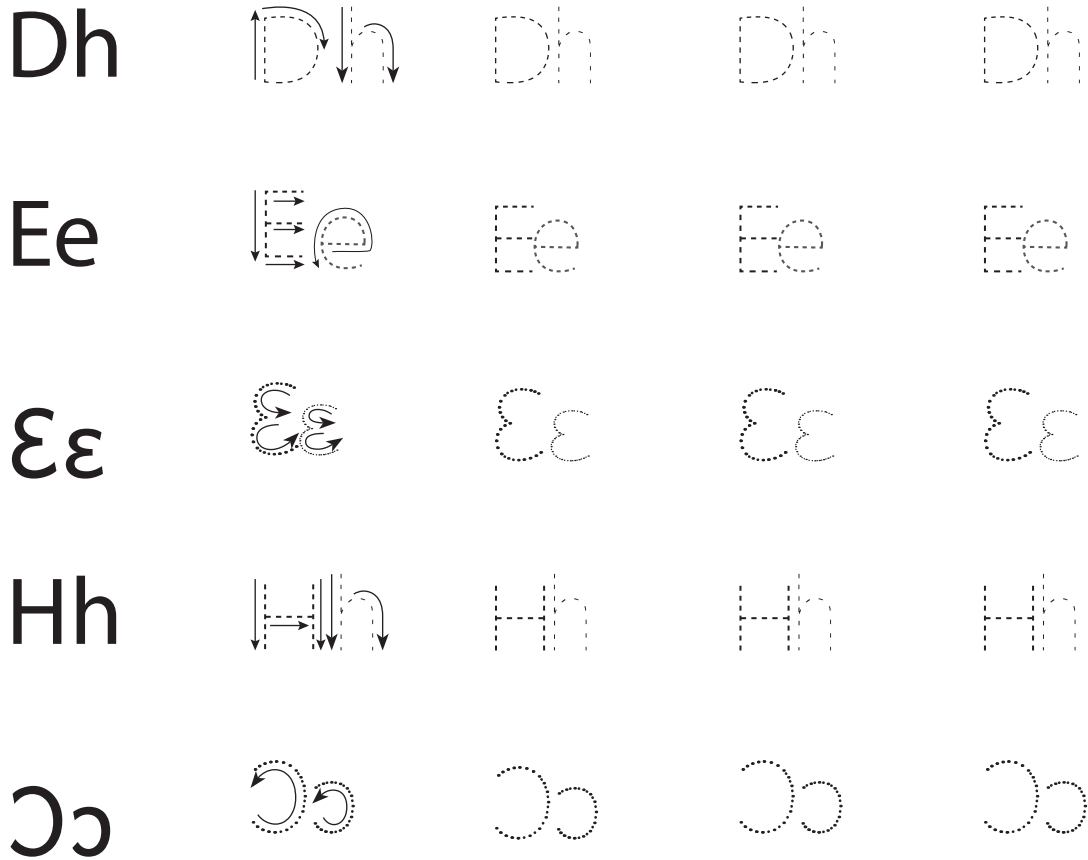
- H. m εana erro na kadhaye nga bidhelinyaa kɔɔɔn ke boloye sεgen sεgen. Na wurto kadhaye dadabinyaa ge kɔdhea nga damita kɔdhɔlesen karaneye na kengerte bidhelinya,

Aa Aa Aa Aa Aa

Bb Bb Bb Bb Bb

Bh Bh Bh Bh Bh

Dd Dd Dd Dd Dd

kolea nanimo kutur 11: gala keghendo dhoro

Kibhana dhoro kalasheo na kaje erro na keghendone ahaa dori na yokone bhee kihine ngakeginyaaye. Na kobho ngadamita karaneye,

1. kohonye dhornyoga
2. Na wurtu kaje erro dhoro.
3. ghendone ahaa dori gena na yelloneyo.
4. erro damiyaa ore ghendone aha gena dhoro na yokone bhe kihineye.
5. Na wurtu ahaa mesaa yelesene laluge.

Arko 15

kolea nanimo kutur 12: dadabinyaa kutubho.

kaje erro dadabinyaa lamma nuranya na utubhe nyomayɔ na dhagesenɛdadabinyaa hɔla..
Na kɔbho ngadamita karaneye,

1. kudhumana dadabaa kuhudho nurayɔ ko nyamay
2. H. m aje erro dadabaa kuhudho nurayɔ ko nyamay
3. H. m utubh dadabinyaa lamma nuray na dhagesen ga hɔla huurr na dhɔlesen erro.
4. Na ko yɔk erro orrone na utubhe na mese nganga re

kolea nanimo kutur 13: Bidhelinyaa kemesso dhɔɔ

Kibhana dhɔɔ kalasheo na kaje erro na keghendone ahaa dori na yokone bhee kihine
ngakeginyaaye. Na kɔbho ngadamita karaneye,

1. kohonye dhɔrnyoga
2. Na wurtɔ kaje erro dhɔɔ.
3. ghendone ahaa dori gena na yelloneyɔ.
4. erro damiyaa ore ghendone aha gena dhɔɔ na yokone bhee kihineye.
5. Na wurtɔ ahaa mesesa yelesene laluge.

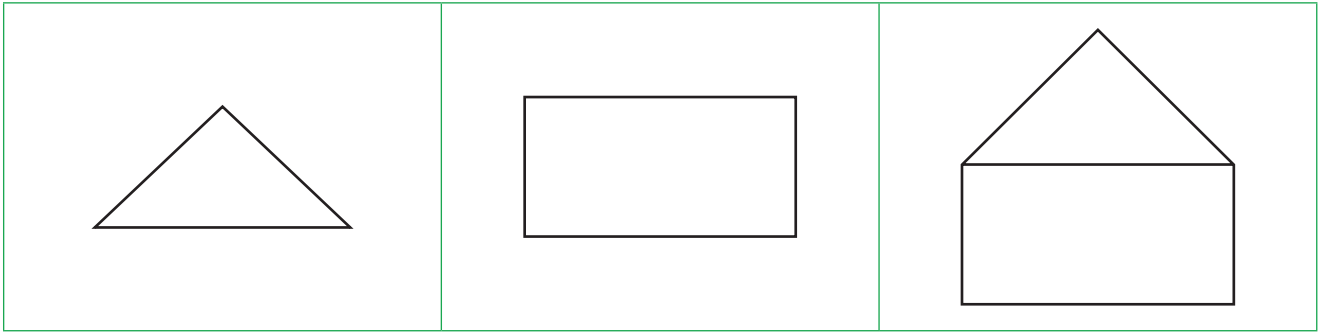

kolea nanimo kutur 14: Gala kegendero na kitinyana

H. m dhumana nyamay ko kartoni na utubh utubh shee ghegerichinne na itinyan segen. Na
kɔbho ngadamita karaneye

1. H.m dhumana kartoni ko nyomay
2. H.m utubh kartoni na me ngadamita korre karanenye
3. Na ibhana kartoninyaa wa utubhana na itinyan na dhɔlesen erro.

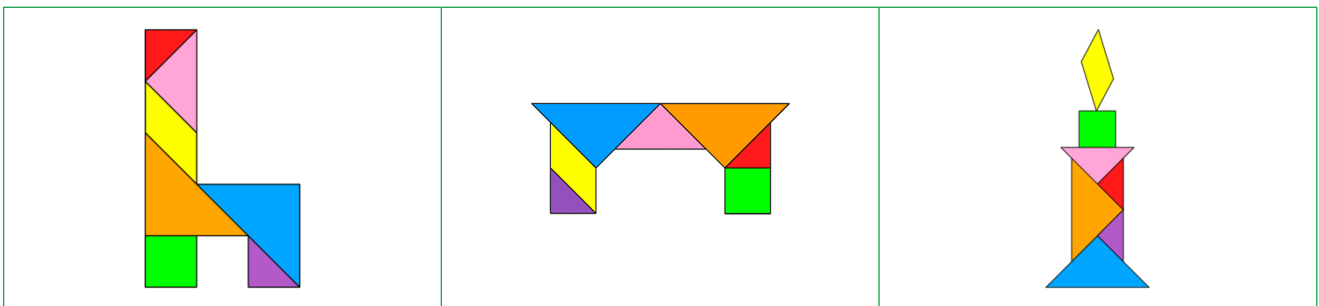
4. erro damiyaa orɛ ghendonɛ aha gena dhoro na yokone bhee kihineye.
5. Na wurtɔ ahaa mesɛa yelesene laluge.

kolea nanimo kutur 15: Ahaa keghendono dadabinyaa ku uruuta (tanggira)

H.m aje erro dadabinyaa kegedho chinyi chinyi ke uruuta na ghendonɛ ahaa dori gena. Na kobho ngadamita karaneye

1. H.m ibhana dadabinyaa ku uruuta.
2. H.m aje erro dadabinyaa ku uruuta
3. Na ibhana dadabinyaa ku uruuta wa utubhana na itinyan na dhalesen erro.
4. Erro damiyaa orɛ ghendonɛ aha gena dadabinyayena yokone bhee kihineye.
5. Na wurtɔ ahaa mesɛa yelesene laluge.

Arko 17

kolea nanimo kutur 16: dosi

H.m ibhana dosi oo dadabinyaa gotira ko dhɔlang na dhagesɛ na karta erro

1. H.m ibhana dosi oo dadawa gotira ko dhɔlang
2. Na aje erro kimsinyoke kimsinyoke.
3. Na dhagesɛn dadabinyaa kegedhana dosi tundo na dhɔlesɛn
4. Erro damiyaa ore ghendonɛ aha gena dadabinyayena yokonɛ bhee kihinsye.
5. Na wurto ahaa mesɛa yelesɛnɛ laluge

Arko 18

kolea nanimo kutur 17: Bidhelinyaa kɔgdha na kutubho

H.m ibhana dadabinyaa lamma bidhelinya kɔgdha kartoniyo na utubhana bidhelinya na itinyando.

1. H.m ibhana bidhelinyaa wa kɔgdha kartoniyo, dhɔlang ko nyɔmay
2. H.m ibhana bidhelinyaa wa kɔgdha kartoniyo, dhɔlang ko nyɔmay na aje erro.
3. Na ibhana bidhelinyaa ginani kɔgdha na utubh utubh na itinya ke bidhelinya bhasesenn na dhɔlesendo
4. Na ibhana bidhelinyaa ginani kɔgdha na utubh utubh na itinya ke bidhelinya bhasesenn na dhɔlesend.

Arko 27

kolea nanimo kutur 18: Ahaa hissabuny

H.m ibhana dadabinyaa bhikchinyi chinyi na utub na ke joometiri (gala ella hisab)

1. H.m ibhana dadabinya massmeriya (kega elhenuny) magas ko labis ko gena gena.
2. Na ibhana dadabinya na utubhana ke joometirinyaa kee halley, ukurtay, karre ko gema na bhik bhik na ken na dhalesendo hunde keme eneng enengg.
3. H.m yogesen erro na kibhigi na damiyaa orrone na ketegenydo gal gena.

Arko 30

kolea nanimo kutur 19: Mesone kuturinya siilinyaye-

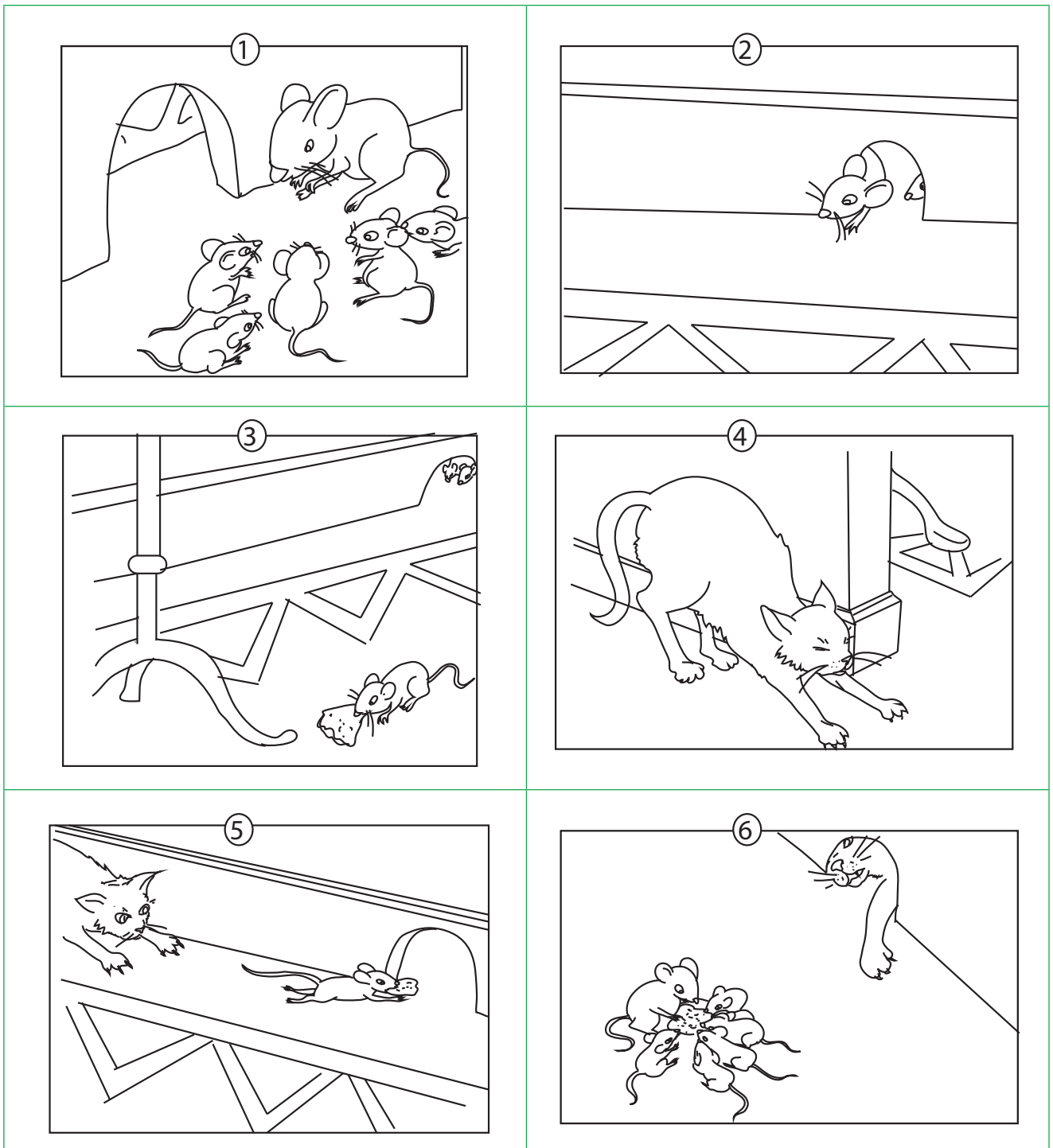
1. kaye erro bhooy kogoda kutura ku 3 ko na ku 8 dadabinyaa ge
2. Na na ku 3 keli ke nyabiya hiriuny, na ku isey kogonda ke nganyur.
3. Na erro maa Siiliny mese titi
4. kaye h.m kesese erro na kuhudhu siilinya nurayo galite heo rimboy
5. segen hunde kudhumba siilinyaa yellono baa ne na kemesigiye a challi
6. Kaye koyokto lakte ge lame bhea mesesa siilinyaye

Arko 31

kolea nanimo kutur 20: kulgulɔ ko hoyɛ

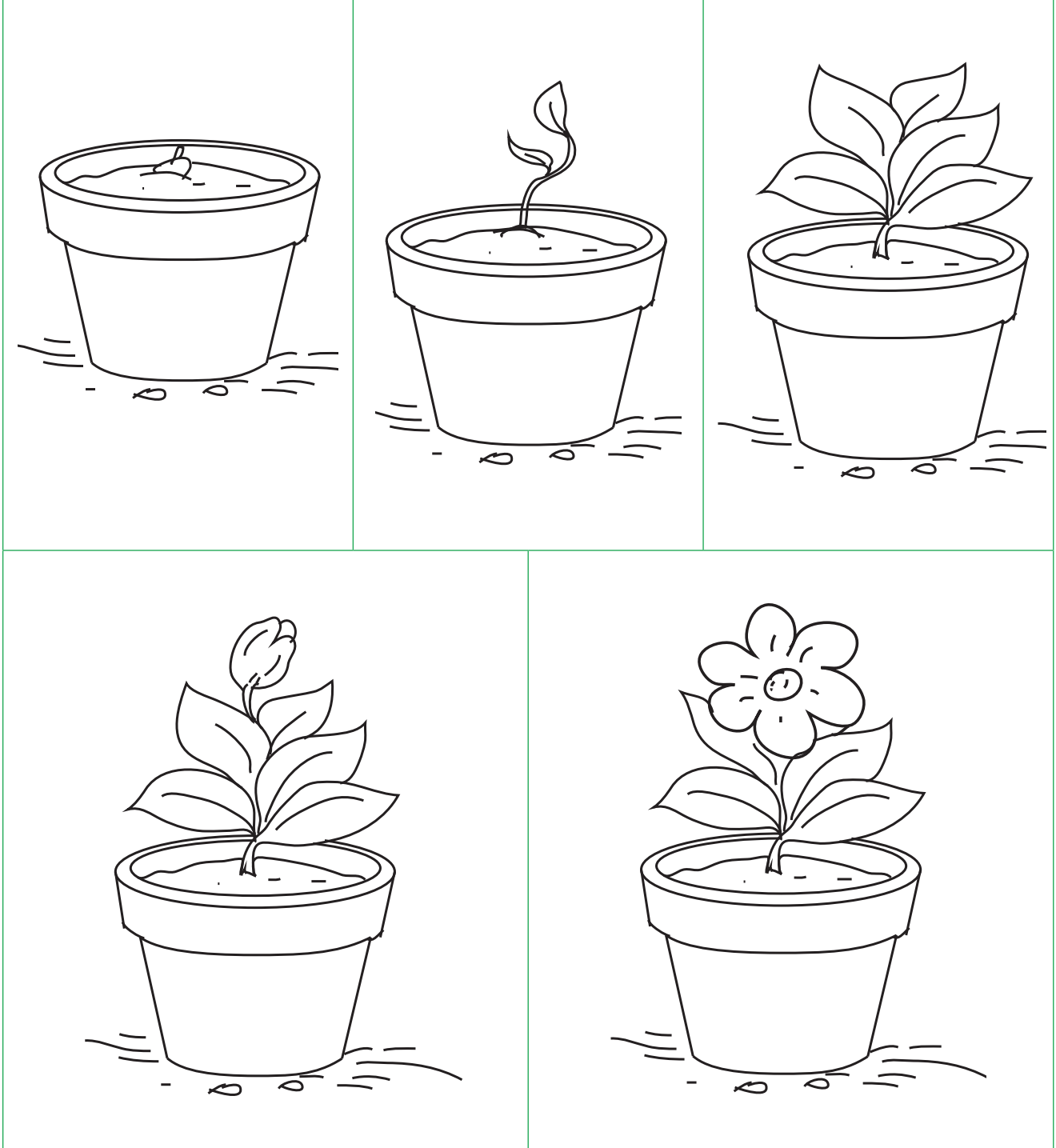
H. m aje erro ngasiilinyaa ku illeyte na kuhudhuto na hunde te ushaye koyokto kammanaa nɛɛɛ.

kolea nanimo kutur 21: kenə imam ko bhəa shiileə

H. m ajε erro siilinyaa na kuhudhuto na hunde te ushaye koyokto kammanaye siilinyanynde.

Dadawa Kedeysiyaa: Erro

Dadabinyaa 5: Tiranya Kitiranya Kesoo

Bhæa Kobhoniseonæa

Bhæa kəgəðhanæa	122
Tiranya kesuny kutur 1: Iwasheo əng?	123
Tiranya kesuny kutur 2: kuturinyaa uchuguranæna.....	123
Tiranya kesuny kutur 3: Mæzia zugo tenyiny tenyiny.....	124
Tiranya kesuny kutur 4: ghendinæn.....	124
Tiranya kesuny kutur 5: Rəginæna ahaa killongo	125
Tiranya kesuny kutur 6: æanaa hira shəllanæna.....	126
Tiranya kesuny kutur 7: Zinggoa zuga doraa dhənæna	126
Tiranya kesuny kutur 8: Tiranya gawu.....	127
Tiranya kesuny kutur 9: Bidhælinyaa ku dhənæ	127
Tiranya kesuny kutur 10: ahaa dhiyæa ko kuturinya.....	128
Tiranya kesuny kutur 11: Tiranya bərcəya bidhælinyany	129
Tiranya kesuny kutur 12: Tiranya hætæ ko hor kitinyanæa kuturinya.....	130
Tiranya kesuny kutur 13: Ahaa kitinyana ko nuranya	130
Tiranya kesuny kutur 14: Usura bidhælinyayny	131
Tiranya kesuny kutur 15: oje kirsu bhæa ihæa (galikona).....	132
Tiranya kesuny kutur 16: Holdoya ləkuny	132
Tiranya kesuny kutur 17: Kamauyu baa na	133
Tiranya kesuny kutur 18: Ahaa mesonæa zugu.....	134
Tirany kesuny kutur 19: Ba toyæ ngaa lə əng	134
Tiranya kesuny kutur 20: Bidhælinyaa jəninnyana sara ganyu.....	135
Tiranya kesuny kutur 21: Zinggoa terteruny	136
Tiranya kesuny kutur 22: Lamiya ganggoa bhonoseny	136
Tiranya kesuny kutur 23: Tiranya kitinyanæa bidhælinyaa.....	137
Tiranya kesuny kutur 24: Uchugurrana kænæ kamma	138
Tiranya kesuny kutur 25: Zugo Kumuləng hinne sanyo.....	139
Tiranya kesuny kutur 26: Tiranya kiyogisiyæ zuga ælla kammannagiye.....	140

Bhea kɔgɔdhanɛa

Ngakerɛta a tana kojɛa ganggoa yokogii tiranya kesuny tok tok. Na ngakerɛta tana kesenno uwagisonɛa timirtiya bare arku song nga ano. Edhemisey chɔɔ ganggoa kedhemisinɛna. Na a tiranya kitiranya kimsinyke kimsinyoke na gayɛa errou edhemisi ko zinggo.

Na ga sabbɔ erroa tiranyɛa bhooy maa gayɛ ganggoa kitiranyɛa oo higginyaa tiranyuny. H.m yogɛɛn erro ganggoa chalɛa tiranyɔ hunde kitirany shɛɛ oo gɛrrɛngge, kodkono lɔkte gɛrsi challi. Na hunde erro se kɔgɔnday tiranynde, h.m ihɛɛn erro jaa na gunyndo hunde tiranyɛ ɛnɛng ɛnɛngge na madhɛsɛndo. Na tiranyoga bhooy, lɔ ganggoa ku eego na maa kɔbhɛyɔ. ko lɔkte yogɛɛnde.

Na ngaya dhɔllagi ganggoa kemsinɛna. Na ngaganggoyɛa agga keno katakte lɔgɔ sabbɔ na kemesɛy

Arku 1

Titanya kesuny kutur 1: Iwasheo ɔng?

Erro kaye kataga lɔga ninea ko ga iwashiyea na kɔwɔ nganggoya el karaneye

1. Koyogesen erro adna iwashiyea.
2. Erro el teny lugayɔ na yakke kaware ɔra bilakboruny.
3. H.m ghin erro na koyokto lɔkte munyusey, demnneye, engesineneye, hinisi ane hɔliye.
4. Erro kaye keyello ngalɔkta el karaneye na kargito.
 - Erro kaye keyello munyusey, demnneye, engesineneye, hinisi ane hɔliye siiliyɔ.
 - Na elehene ngalɔkta el siiliyɔye na yokoneyɔ hunde a lɔkte ku ɔng ku ɔngge.
5. Na erro bhooy ajinene ngalɔkta na yelloneyɔ

ghinanyaa kemezinene

- Tirany wa I eneng? keɔng?
- Na tiranyɔ toye wa takto ore?
- Na hunde kee kitranyate maa keme ɔng?
- Na niney ore? Na bhee edeyseyte a ore?

Tiranya kesuny kutur 2: kuturinyaa uchuguranena

“katurinyaa uchuguranena” Erro kaye kitiranya tiranya kuturinyaa uchuguranena na kɔwɔ ngaganggoya el karaaneye.

1. H.m oy erro kimsinyoke 4-6.
2. Na aje kuturinyaa uchuguranena kimsinyoke.
3. H.m ibhana kuturinyaa kutubhana na elehen ko gaa ɛlla keterenyɔ toye na itinyan na dhɔlesen erro.
4. Na erro ngadamita wa orroneye, koyok elee kuturinya na itinyanneyɔ.

Ghinanyaa kamezinena

- Tirany yello goore dha? ke ore?
- Na hunde kee kitranyate maa keme ong?

Arko 4

Tiranya kesuny kutur 3: Mezia zugo tenyiny tenyiny

“bhea kengera zugo tugi mezza bhi bhi tenye tenye” Kaye erro kitiranya tiranya kishirara zugo tugi hunde mezzi hirre bu, eriyɔ, teriyɔye, Na kɔwɔ nganggoya el karaneye.

1. Kaye erro kataga mezzia ngazukta (bibiyɛ, errounynde, tennunynde, terrounynde, sedhenynde)
2. Na ko yɔk erro kiyogisi tugiya ngazukta.
3. Na erroakeberranakemezi ngazuktaye (bibiyɛ, errounynde, tennunynde, terrounynde, sedhenynde) na gaa ɛlla bay kishirara na koyokto hunde mezzi noyye.

Ghinanyaa kamezinena

- Tirany wa I eneng? keong?
- Na tiranyɔ toye wa takto ore?
- Na bhea kesenno kɔmɔktɛy maa keme ong?

Arko 7

Tiranya kesuny kutur 4: ghendinen

“Tiranya ghendinenuny” Kaye erro kitiranya ngatiranynda re. Na kɔwɔ ngaganggoya el karaneye.

- H.m oy erro 3-4 kimsinyoke kimsinyoke.
- Na aje erro ahaa keno ketegenyigiye hetta ko dhɔr, kena shabala,..

- Erro kaye keteldi kimsinyoke na ketegenyigi aha.
- Na ahaa ghendea keyeldese lalugge.

Ghinanyaa kemezinenea

- Tirany wa I eneng? keong?
- Na bhea kesenno komaktey maa keme ong?

Arko 8

Tiranya kesuny kutur 5: Roginena ahaa killongo

“Roginena ahaa killongo” Erro kaye kitiranya tiranya ahaa killongo na kowa ngaganggoa el karaneye.

- H.m aje erro ahaa hisabuny kee joo metiri ngerinyana bhi bhiy kare, halle, ukurtay.. ko maseya ramman ramman, ko galde kumuli kumuli ko kenɔ kaware kimsinyoke kimsinyoke.
- Na erro ibhane maseya ramman na mesone sarro bhee dhone.
- Na ibhane ngasarroya ku rammande na utugesε kuturinyaye hinneye ga hisabuny ku joo mētier galde kumuli kumuli.
- Na bhea ngasarroya ku rammande kaye kojigi jaa jaa na keginyaa wa ojea toyee ngoonu kumula kumula kotoyto.
- H.m ghin erro na se, bhea ngasarroya ku rammande sarite ahaa kotoyyo merte a inong? Na inde ahaa genye kotoyeo muchukte a inong?
- Na ngasarroya ku rammande toye gunye sarite ahaa kotoyeo inde merte oo muchukteoo kako hette na mezzineneyo na wurtɔ yogesene bekanyaa ge.
- Na ngalokta maya mese titi na a inde urruye senɔ kali kaliye.oo oje kerrɔga titiye.

Ghinanyaa kemezinenea

- Tirany wa I eneng? keong?
- Na tiranyɔ toyε wa takto ore?
- Na bhea kesenno komaktey maa keme ong?

Arko 9

Tiranya kesuny kutur 6: εanaa hira shollanena

“εanaa hira shollanena” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na kɔwɔ ngagangoya εi karaneye.

1. H.m sɛnɛsɛn erro, “ga heo kona ketɛhɛɛ ko hira kedho nyɔmayɔ oo ilagasa kɛngɔ na kadha ilagay”
2. Na heo ga kutung gɔɔ na kadha lalugge na gena heo koyoya na kighintɔ na keyayɔ.
3. Na hunde kaok ilagay te dhandali gooreye, eroo kago na koyoktɛsɛ zuga gɛ.
4. Na zuga gɛ hunde honynde, heo keyayɔ.

Ghinanyaa kɛmɛzinɛnɛa

- Tirany wa I ɛnɛng? kɛng?
- Na tiranyɔ toye wa takto ore?
- Na bhɛa kesenno kɔmɔktɛy maa keme ɔng?

Arko 11

Tiranya kesuny kutur 7: Zinggoa zuga doraa dhɔnɛna

“Zinggoazugadora dhɔnɛna” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na kɔwɔ ngaganggoa εi karaneye.

1. Erro kaye ketɛldi kimsinyoke kimsinyoke na kiyogisi lɔga jugɛny ko shoonggeny kona ketɛhɛ ko jɔnɛ oo shɔɔɔnɛ na kemesigi zinggoye dhaa mesɛ yɔkuye.
2. Na hunde ɛlɛhendɛsɛ jugɛ ko shoongge rɛhi na te ushaye, kaye kemesigi ahaaye taa mesɛ jugɛɛyɛ na kitiranyatɔ.
3. Na kodhɔldɛsɛ tiranyaa ginani wa tiranyɛa lalugge.

Ghinanyaa kemezinenea

- Tirany wa I eneng? keong?
- Na tiranyo toye wa takto ore?
- Na bhea kesenno komaktey maa keme ong?

Tiranya kesuny kutur 8: Tiranya gawu

“Tiranya gawu” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na kowa ngalokta el karaneye.

1. Erro kaye keteldi kimsinyoke kimsinyoke na gena kete zuga talnenea ahaa gena kete zuga tallea aha.
2. Na kaje ahaa hetta ko birinya zuga talnenea ahaa ko ga tallea ahaa.
3. Na zuga talnenea aha kaye kotolom ahaaye heo balunya, bennay, bhalloga, ko galde heo bena na kataldeyto.
4. Na erroa ku gena heo kerta ahite hinneye na katalato.

Ghinanyaa kemezinenea

- Tirany wa I eneng? keong?
- Na tiranyo toye wa takto ore?
- Na bhea kesenno komaktey maa keme ong?

Arko 13

Tiranya kesuny kutur 9: Bidhelinyaa ku dhone

“bidhelinyaa ku dhone” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na kowa ngalokta el karaneye.

Erro maa bidhelinya gayeyo na hunde keli bidhelikonaye sarre anda kogodhana bidheliyaa ginaniye esedheyo.

1. H.m ilak bidhelinya bostero na senesen erro “Ga gonyigito”Gee gao ngabidhelinyaaye anno geong? Nganda abhea bidhelinyany. “Na mea ga kutumu kaware na kodhol bidheli kona” Na ga ko igge dhola hunde nanynde. Na wurtu hira madhiy aje erro dadabinyaa chicho chicho lamma bidhelinya na lomme sene.
2. Na wurtu ghin kadhinyaa lomea sene hunde a bidheli inongge. Na erro gayeyo hunde a bidheli inongge. “Na lakte kogdhanen ngabidhelita ell?”
3. Na erro esedhe bidhelinyaye anda gayeye na elleyo. Na hira madhinena kon bidhelinyaa yokonea erro bilakboro. Na hunde erro rekeye elhenaana lak gena na eanayo.
4. Na erro damiyaa kodhalesena hony dhone dhone dhumane bidhelinyaa ella saniyo.
5. Na erro bidhelinyaa wa heyaa any kelehenday gali kona hung.
6. Na erro hunde ngani kodhanen loko madhaye, “Any kemeso bidhelinya bostero” Na kataga bidhelinyaye kelee yok re sara gayte.

Ghina kemezinena

Erro kaye kitiranya kitirany bidhelinyany na kighin lakte kogdhanen ngabidhelinyaonuye.

Tiranya kesuny kutur 10: ahaa dhiyaa ko kuturinya

“Kuturinyaa shorroa ahany” Erro kaye kitiranya tiranya kojaa ahaa bhee dhone na katagato.

“Kuturinyaa shorroa ahany” Na kitiranya ngatiranynda na kowoo ngaganggoya el karanye.

Erro lomme kardhinyaaa lamma kuturinya na hunde orre ahaaye lo kuturaa lomea ye he na mukane na esedhe kuturinyaa ge ge.

1. “Erro kani kitiranya tirany kona! Mea kajung kardhiya lamma kutur. Na igge mukano ahaaye dhe ko ngakuturtonuye. Hunde kutur a dhoneye, ko nong ahi a dhone. A ramann oo a isabay .. ye ko igge ahaa ojeseno damite kuturunynde.
2. H.m aje erro kadhinya na hunde mesy na te ushaye yakaneyo.
3. Na hunde mesigi ngangaye na te ushaye h.m yogesen na kecheriyo shorroa kuturinyany. “Na ghin na se jim shoro inong? Na bhea ngakuturinyaa bhooy chiny inong“? Na bhea ngaahaaya mukanoye inde mukana ke muchugiye a eneng?”
4. Erite lo kutura ku dhoneye kun sabbo gorra na shil bhea lamma ahiya gannena ko kutura lamma siyo na shil kangiten.

5. Na eriyaa lamma kutura gannena ko ngaahaya ku ramman kun na shil bhea ahaa ganena ko kuturaa lamma siyo seten.
6. Na mese ngadamita segen segen ko bhee kuturinya kesedhe shoroa ge ge.
7. Kaye kodhob kuturinyaa ella kardhiyo ko ahaa na kotoyto. hunde senne dhooeye ko nong ahi adhone. hunde senne rammande ko yok ahaa a ramman.
8. Na hunde mesigi ngangaye te ushaye ahaa ginani kumukta na kiyakta na kojigi bhea ginani.

Ghinanyaa kemezinena

H. m ghin erro na kumukta ahaaye ganne ko kuturinyaa lamma seneye.

Tiranya kesuny kutur 11: Tiranya boroya bidheliyany

“Tiranya boroyny” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na kooa ngalokta el karaneye.

1. Erro kaye kecheriyo karey na ghegeri ku wush na kengerta 3 ngadamita keso toye butiyo bay gidhahdng.

ch	l	k
----	---	---

2. Na wurto hira madhinena kamadhese erro damiya tiranyuny. Na kese “Mesa kogodhane tirany na hunde senno boroyte bidheli kona ikangoyo na hunde doko bidheli konaye boroto na eleoyo
3. Na mesa karrea sabune lamma bidheliya kee “Ch” boroyeseno na eleoyo bidheli sara. Na kareya ku ramman lamma bidheliya kee “L” Na boroyesene na elae bidheli sara. Na kareya lamma bidheliya kee “K” Na boroyesene na elae bidheli sara.
4. Na keye erro kigomese kumulong Na erroye boroyesene cheeye keterisandoo gee ngawansoye kiriyto.

Ghina kemezinena

Erro kaye kitiranya kitiranya koboroyesena bidheliyanya na keli bidheliya sara ge ge

Arko 14

Tiranya kesuny kutur 12: Tiranya heta ko hor kitinyaneta kuturinya

“Tiranya kuturinyany” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na katakta kuturinya.

kaye hira madhinena oy erro kimsinyoga hayna na kayne bena itinyaneta ko kuturinya alley shina gegge na sabbu kamadhese bhese shes na wurto hune tiranyaye nong kogony na keayo. Na hunde tiranya ngangaye kiwa galde heo siilinya na killobosegen. Na wurto kighin erro dhaa ngagalda ko kuturinya tagaye? Na kiwa kuturinyaa gala gina na kitiranynde na kamarak hunde dhaa tagaye oo nganiye.

Tiranya kesuny kutur 13: Ahaa kitinyana ko nuranya

Kaye erro kitinyana ahaa ko synyaa ge. Na hunde tiranyeye kataga ngaahaaya bhee ganeneye.

“kitinyana ahaa ko synyaa” Kaye erro kitiranya ngatiranynda re na kobu ngalokta el karaneye.

H.m kaye kenger erro kimsinyoga illey illey na kayne nuranya synya ella bhiy bhiy na kuhute galled synya hett hette.

1. Erro kaye kitinyana nga ahaaya kemesono ko nuranyaa ge.
2. Na ngagalda kemesonoye a yok chi na maa kitinyan ko nuranyaa ge.
3. Na ngauranyaa a yok chi na maa kitinyan ko gala kemesono hetta ko halley, ukurtay, karre.

Ghinanyaa kemeszinensa

Erro kaye kitiranya kitiranya koboroyesena bidhelinyayny na keli bidhelinya sara ge ge

Erro kaye kitiranya tiranya ngagalda kemesono tolong heo halley, ukurtay, karre. Na kitinyana ko nuranyaye ganneye.

Arko 15

Tiranya kesuny kutur 14: Usura bidhelinyayny

“Usura bidhelinyayny” Erro kaye kitiranya tiranya bidhelinyayny na katagato na bhea senno kitiranynde ngatiranynda kaye kooᵛo ngagangoya el karaneye.

Na erro bhea eᵛa bhooy kibta kardinyaye lo bidhelit na kitinyana ko inde lo lalenoye hunde hette.

- Hunde ga sabbo ngani kooᵛondachoye, h.m oy bidhenyaa hetta kardinya ramman rammano.
- Na erite dhone kaje kardhi dhone hunde erro a meriye kemesono ga hetinena ko erro.
- Na erro rib na woyee kaware na hunde joane erite lo bidheliya hetta ko na neneye ko na shille kari. Na hira madhinena senesen erro bhea konno katakte kardhinyaa lamma bidhelinyaa gu ga hetta gonyigi shee. Na hunde bekaya nunu lamma kardhiya heta ko nanunu uturbhani enengge ga marakto.
- Na kimsiyaa mesaa sabbo keterisando. Na ngagiya kimsinyokta ku 2, 3, 4, ko 5 hunde honynde yok galda elee sara. Na hira madhinena any keterisan erro bhooy. Na erro bhea yebea rehiya ge ko bhea hinea dadab gore maya gayo.
- Na erro bhea ele kimsinyoke yellone kardhinyaa ga kako hira madhinena yokono ngani kamatiyeyeyo sara.
- Na wurtu kayne kardhinya segen na kitiranyde dokikanyaye ku 15 - 20 hunde ngani hineye.

Ghinanyaa kemeszinena

Erro kaye kitiranya kitiranya kusurea bidhelinya na keli bidhelinya sara ge ge na kighindo.

Arko 17

Tiranya kesuny kutur 15: oje kirsi bhea ihea (galikona)

“Dadabinyaa kutubho chinyi chinyi na kitinyana.” kaye kitiranya tiraanya dhɔlana kirsiyɔ bhea ihea bhɔyn ko ngushiyn. Na kɔbho ngalɔkta el karaneye

1. H. m ibhana dadabinya utubh chinyi chinyi lɔmma nganyur, rɔsɔ, dori
2. Na itinyan na dhɔlasen erro
3. Na ko yɔk erro mese ngadamita rɛ.

Ghinanyaa kemezinɛna

Ngadadabinyaa kutubh na kitinyande orro ɔng ko ɔng?

Arko 18

Tiranya kesuny kutur 16: Holdoya lɔkuny

“Holdoya lɔkuny” Kaye errokitiranya ngatiranynda rɛ na hunde lɔ bidhelinyaye gaye kemeso lɔkgena. Na hunde se kitiranya ngatiranyndaye kɔbɔ ngaganguya ikaraneye.

1. H.m mukana ahaaye ku 6-10 ga ella bhiy bhiy na ojesen kolite toye.
2. Na erro lukane teny ke kumuli bhea h.m sabbɔ na el bay.
3. “Na se meɔ keni kitiranya lɔk gena oo(gitim)! Meɔ keni kadha koliteyena toye! Na hunde kelii lɔk genaye igge dhumano lɔgaa kelii kolitegiye toye. Na hunde gitim oo lɔgɔ tugiye ge bhiy bhiy el ɛnengge katayɔ” Na hunde keni nadhɔrɔgɔsaye ibhta na dhɔrɔgɔsa kolitegiye toye. Kenga tugɔ anɛ dhɔneye. Lɔgɔ keli (borku) ko ga dhɔrɔgɔsa. Na hunde lɔgaa eleo a lɔgɔ shɛeye katayɔ kako lɔlɔktedhɛeyɔ.
4. Hunde eriya sabune kɔ kolite konɔye kudhumana lɔgaa ella ngakoliteonu rɛ na keliyɔ.
5. Na hira madhi ghin erro na kayteahiyaa lɔmma lɔgaa meseɔ.

6. kaye hira madhii keterisan erro lɔɔa mesea na wurtɔ kumukta ahaa. Na kagoko tirany konno na hunde shɛɛ ngamesɛoye kili ahiyaa gina tuga nene oo sara genye. kako lɔlɔkte dhɛɛyɔ na ghindɔ. Na dhumana eri kona na berana ahi kona na eli sara ko tuga nene hunde keli enengge diir dokikay dhɔne ko bhee elɛ kege shɛɛ.
7. Na hunde ahaa a meri na erro a meri sɛɛɛnde maya erro kaje lɔkte ngani chagi sɛɛn. Na tiranyane gaminya (2, 3 ko ahaye berane yɔkuye gena.

Ghinanyaa kɛmɛzinɛɛa

Mɛa tiranyɔ toye wa meso lɔkte ku isɔng? Na lɔkte dhandali bhea nuye a geong?

Arko 19

Tiranya kesuny kutur 17: Kamauyu baa na

“Kamauyu baa na ” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na kataga bhea kamauyɛa ba hunde a bhea kɛnɛa enengge. Na kitiranya ngatiranynda na kɔbɔ ngalɔkta ell karaneye. Na wurtɔ kɛmɛzi ko erro bhea kamauyɛa na hunde lɔlɔkte ɛdeneye kemesigi shɛɛ. Na kitiranya ngatiranynda na kɔbɔ ngalɔkta ell karaneye.

1. H, m nger erro kimsinyoke kimsinyoke 5.-6 na ibhana kekete heo (boster) na aje erro oo obhonisi bho na lameone ba bhee mɔdhɔse na ghende doriyo ngoonu oyogisɛɛ bhea kemesɛa ba shɛɛ.
2. H.m woye erro kimsinyoke kimsinyoke na senɛsen erro mɛa toye kamauyuti baa na shɛɛ go! Na ngoonu erro ghende doraɔ dadabuny, doraɔ akimuny, keginya, kenɔ, ganggo ko hana ku gawo, na yellogiyeyɔ.
3. Na wurtɔ dhumane dhɔrnyoga , dadabinya, ruminya, bhaloga, kenɔ, balunya lɔmma nuranya naaje erro na meseyɔ hunde zuga tallɛa gawu.
4. H.m guny erro lɔɔa ge wa bany kɔdhanɛa ja ko rena hunde I eneng enengge.
5. H.m ghin erro na se, “Hunde baa kemesigi na te ushaye keme eneng”? Na mɛzinɛɛyɔ.

Ghinanyaa kɛmɛzinɛɛa

1. H.m ghin erro na se, bhee hinno tiranyɔ gooreye a orr? ke ore?
2. Na tirany hande maya keme shɛɛye a ore?

Arko 20

Tiranya kesuny kutur 18: Ahaa mesonea zugu

“Ahaa mesonea zugu” Erro kaye kitiranya ngatiranynda gorre ahaaye mesone zugu ye na kagatay baaney.

1. H.m kune siiliya lamma ahaa mesonea zugu hetta ko doriyoo kabhaka, doriyoo timirtiny, ga akimuny, an kagatay erroo ahaye anda el orea gey dha mese zuduye.
2. Na segen kagatay ahaaye anda zugu ngameseoye.

Ghinanyaa kemezineea

- H.m ghin erro ahaa mesonea zugu a giyong ko giyong?

Arko 22

Tirany kesuny kutur 19: Ba toye ngaa lo ong

“Ba toye ngaa lo ong?” Erro kaye kitiranya ngatiranynda re na katakte baa ne hunde kamawot enengge. na ga kowoo ngaganggoa el karaneye kowayoo kowayoo.

1. Erro kaye kukurta ukurtay bay gidhadhang na ketelda bay.
2. Ba a ji amise, ma, ko ahaa bu mera an hunde shee ngakamawtoye nga a haaya nga koojanao
3. Na hunde ba kotolo tugoo anda senagi eneng dha? Ga eleheneto?heo anda se, ala gee zurgay ngaujokaganyu oo ngaigidhgananyu, na keginyaa ganyu ko kena agnyu ngatiranyeo! hunde kese nga nga anda kehe ori? oo kese eneng?
4. H.m el ko erro bay na mezinene ngalokta banynde hunda dg aba zogo senesen enengge na kee nong kamawuyoo enengge. na ghin erro.

Ghinanyaa kemezinenea

1. H.m ghin erro na se, bhee tɔlɔhe ban a sene nga ngaye a ore
2. Na bhea senno ba kamawte shee anda senagi eneg dha?
3. Na and aba kamaw eneng?

Tiranya kesuny kutur 20: Bidhelinyaa jɔninyana sara ganyu

Erro tiranye tiranya kee bidhelinyaa ella sara ganyu na dhollane kardinyaa lɔmma sara ge ko ga lalugɛɛny na katakte bidhelinya.

1. H.m ajee erro dadabinyaa chicho chicho ko ballo na he gɔra kardinyaa lɔmma sara ge
2. Na yogesen na kɔɔnyɔ sara ge shee.
3. Na he kardhinyaye lɔ sara marta ko gee sara bidhelinya muchuk heo Kite, Bargu Barsu gube.. na lɔmme erro sene, na h.m ghin erro gaa merra na kɔɔnyɔ lalugea lɔma kardhinya.
4. Na segen erro kardhinyaa lɔmmea kako na konuny ko na konuny hette. kako anna sabune oo anna wurtune na senesen kuyeyɔ. Na keya na kɔdhɔdese bidhelite hette. Na gaa mera kargitɔ.
5. Na kemesigi nganga ko erro gena segen. Na kɔɔnda bidhelinyaye el bhea sara eriny sabɔye na kighindɔ hunde a bidheli inongge. Na h.m kamarak erro bhea eia keso toyee hunde bidhelinya gunye sheeye na wurtɔ kɔɔdha bidhelinya bilakborɔ na kamadheseɔ.
6. Na hunde se kete haleye senesen erro na kɔɔnda sara ge dadabinyaa chicho chicho. Na hunde kɔnneye nɔng woye erro na ana gee dinggildingilde. Na eterra erroye wa illobeye. Dokikanyaa kajea a 15-20. Na kali kona segen mese ngadamita ko erroye ngaaɔɔeye.

Ghinanyaa kemezinenea

H.m kaye kighin erro bidhelinyaye el sara ge toyeye?

Arko 23

Tiranya kesuny kutur 21: Zinggoa terteruny

H.m mukana ruminyaa lamma ghulsinya ko hana kichigesena na onoyo chiirr nan yuk chiirr segen na yɔk erro shirarnɛyɔ. “Na dhoki siyɔ” Na aynde ɔge kaware ko senɔye.

1. H.m kune ruminyaa lamma ghulsinya ko hana kichigesena.
2. Na dhɔlesɛn erro hunde ruminy ghulsinyaye kunyuk ɛnɛng oo kichigesɛn ɛnɛngg na dhɔlesɛn bheɛ kibɛɛ tertera rɔk ɛnɛngge.
3. Na ngadamita ore errouye ko yɔk illobe ruminya bheɛ kunyugeɛ ghulsinyaye na kichiigesena tertera ko rɔgate nɛynde na ko yɔk killobotɔ.

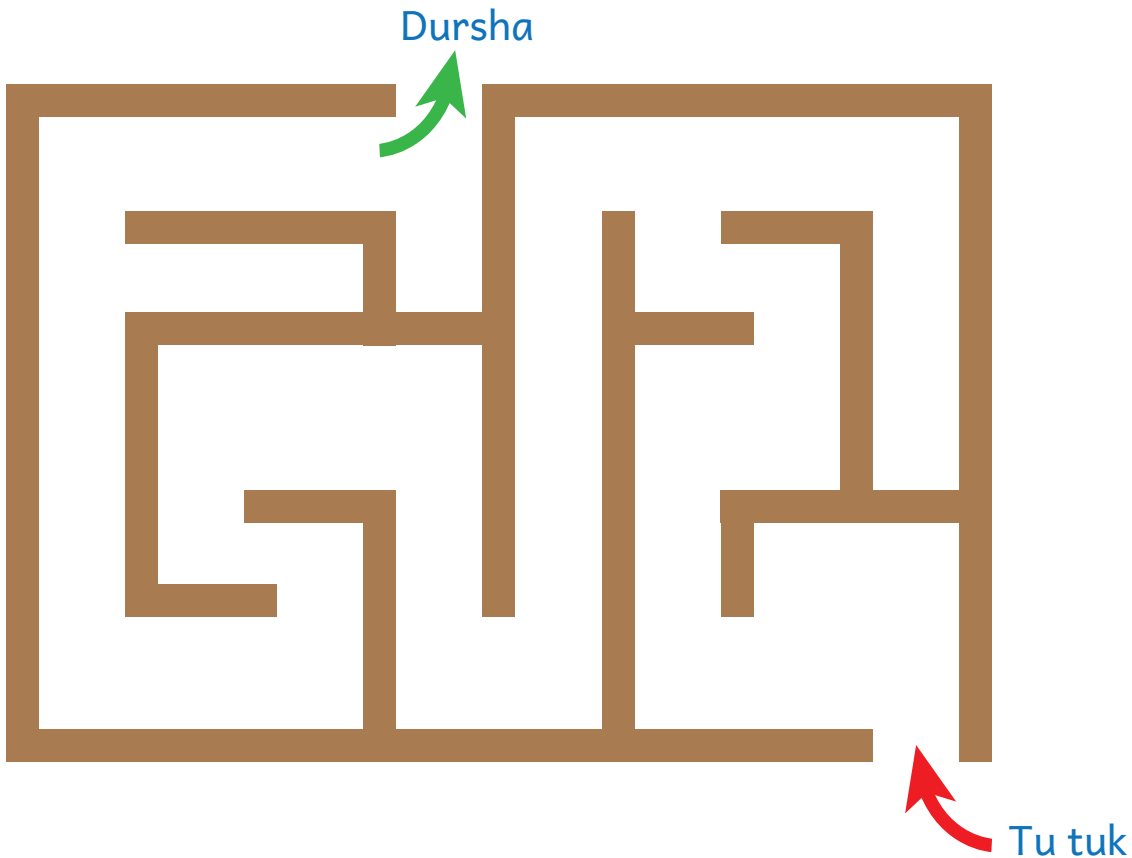
Ghinanyaa kemezinɛna

1. Na bheɛ nu inde dhoki siyɔ na rok gooreye a nɛng? ke ɔng?
2. Hunde ke kɔnyɔɔ ketiri na koyo ketiriye maya keme ɛnɛng?

Tiranya kesuny kutur 22: Lamiya ganggoa bhonoseny

H.m ngasiilita na tunukke toye na ulluch hana ku tollo tollo na kɔhɔya warana bhonseɛ na hunde kona jɔɔ ketiri na bhonu shawye, ngandonu wa bhono ketiriye, a inde mɔginɛye. Na gaa dhɔynɛna bay, yɔk gunye na ko yɔk sɛreyɔ

Ghinanyaa kemezinenea

1. Tirany chali ker? ke ore??
2. Na adhadhali oo? ke ore?

Arko 25

Tiranya kesuny kutur 23: Tiranya kitinyanea bidhelinya

Erro kitiranye tiranya kitinyanea bidhelinya na mese lɔga kɔtɔgiseo bidheliny gene na kɔbhe ngaganggoa el karaneye.

1. H.m nger erro 5-7 kimsinyoke kimsinyoke.
2. H.m bhasasen dadabinyaa chicho chicho kɔgɔdha ban a mukane errou
3. Na kimsinyoke dhɔne dhɔne he ko rena bhechiny na kɔrgɔreyɔ.
4. Na wurtɔ h.m dhɔlesen shee.

- Na bhea kimsinyokuny kimsinyokuny erro dhone dhone shille sabbo nag a mera el ba rib
 - Na hunde senesen h.m tógundayte, erro bhea shilea ngesé góraa élea bidhelinyaung na dhonga ne hee bhea tiranyea.
5. Na hunde senesen gaa dhoyneena tógundaye, ngesé hunaa lalugeyny na ibhane bidhelinya segen na ngesé góraa tiranyuny.
 6. Na hunde bhea élea kimsinyoke tirany tēhetiyeyte, bidhelinyaa mukanea, kodhane ke lckgena.
 7. Na erro kimsinyoke bhooy gunye lóga wa kodhanea.

Ghinanyaa kemezinenea

8. H.m ghinne na se, kisiyoga gu gu wa mesoo lakte ku eneng ?
9. Na ngalokta toye gee gao elle ? Na a geong ?
10. Na bidhelinya anda lóga kótógiseo kógodhanayo?

Arko 26

Tiranya kesuny kutur 24: Uchugurrana kena kamma

Erro kaye kitiranya tiranya uchuguranenena kena kamma kawarru na kówo ngaganggoa el karaneye.

1. H.m nger erro 6-10 kimsinyoke kimsinyoke.
2. Erro shille teny lugayo rena rena na orre seno illiso tanda ko tanda na ngaidharneo
3. Na h.m aje erro keno kaware ga ku bhiy bhiy. Hetta ko muzunya, lomunya, burtukaninya , mangga. Na hunde elee erro sara kenuny bhiy bhiyye h.m karto
4. .Na ngaerroya hunde tiranyeye, hunde kako kimsiya ne a illeyte maya keno kaware berane raman hunde a tomunde berane sizzi.
5. Erro bhea ele kimsinyoke kimsinyoke berrane erro dhone dhone ke gulsachin hana ge ge na a gulsachina
6. H.m aje erroaa shillea teny lugayo buto marker.

7. Na erro bhooy cherεε ba ke bho na shille tiye ngoonu.
8. Na hunde dhεlese na te ushaye, nggiya wurtuneye kεdhεlda eego.
 - Na naa ku gulsa elisen lalugge kenε kaware na gaa shikea bhonsane bho na likane teny kona bhichang.
 - Na tenyε kergheno shi erite dhεεne song.

Ghinanyaa kemεzinεna

1. Na ngakenda kammbe gee yello goreye a geong ? Na marro geong?
2. Na ngakenda hunde kambe?keme εng?
3. Na bhe kesenno kεjyay ngakenda kam na ganne ko rεhiye, maya keme εng?

Arko 28

Tiranya kesuny kutur 25: Zugo Kumulεng hinne sanyo

Kaye erro kitiranya tirany kesenno zugo kumulεng hinne sanyo song na kεεwa ngaganggoya εl karaneye.

1. H.m senεsen erro ga kuchugulu yelloya unga arku kee sanyo.
2. Sanyo sanyo yelle zugo bhooy ke bhea anεa unga kusbba.
3. Err kayε kuchugulu ngaylloyta ko h. m kari.
4. Na ngadamita, erro chugulle unga arku ke ylloy.
maksanyo maksany, maksanyo zugo yelle bhooy.
maksanyo a unga bu challa.
arkugiye a unga ku ramman.
5. Na h.m yogεsen erro na kuchugulu ngaangga arkuye bhooy ke yelloy.
6. Na h.m senεsen erro na keteldi teny lugayε na berrana eri dhεne na aje kura na hunde ujugesen kona na irriyte, naa irricho kura eli unga arku kona na se, sanyoye erro ga mεra chuguleke yelloy.

7. Na erroa ginani hunde dheyta yelloyaa wa chugulleaye eriyaa kujugesena kura aje inde berana neyaye na hunde naa ginani maksanyo segende erro ga mera chugulle maksanyo ke yelloy segen.
8. Na mese ngadamita ko bhee chugule na doge arkoo bo.

Ghinanyaa kamezinena

1. Unga arku a inong ko inong?
2. Arkugeye unga sabbune dhogoy a inong ?
3. Arkugeye unga wurtune dhogoy a inong ?

Arko 30

Tiranya kesuny kutur 26: Tiranya kiyogisiye zuga ella kammannagiye

Erro berrane kammannaye gaye yokuye na iyogisee rehi hunde ngazukta el kammannagiye toyeye.

1. Erro kaye kagata kammannanyaa bo sabbune gee yogayo bhasende na koyoktoyo.
2. H.m senesen erro na kebarta kammannaye shigineneye na kataga lakte yok kammannaye.
3. H.m yogesen erro lakte yok kammannaye, hunde tiranyeye na kataga hunde keme eneng enengge na gee el gerrengge kagatayo.

Ghinanyaa kamezinena

1. Kammanna hunde wa orroye iseneng? Na hinno dhogoy? ke ore?
2. Na goore hinno tirany inong?

Dadawa Kedeysiya: Erro

♩ Dadabinyaa 6: Yello

Bhea Kobhoniseonea

Bhea Kɔɔdhanɛa	144
Yelloy kutur 1: Erro bhooy hoyɑ	145
Yelloy kutur 2: Gaminyaa rɛhunɔ	145
Yelloy kutur 3: chɔɔɑ.....	146
Yelloy kutur 4: Yelloyɑ kɛginyaa kiwoo	147
Yelloy kutur 5: Yelloyɑ any kitiranyayɛ	147
Yelloy kutur 6: bhɔɔɔgɛ.....	148
Yelloy kutur 7: sɛnɔ onyɑ.....	148
Yelloy kutur 8: goona Bardhidhi	149
Yelloy kutur 9: geenno kɔlkɔ	150
Yelloy kutur 10: kogonu beo hin I sɔng	150
Yelloy kutur 11: Maamoo lele.....	151
Yelloy kutur 12: Erroɑ ku haynɑ ubulanɛnɑ.....	151
Yelloy kutur 13: Galisey ngorrinya tumɔ	152
Yelloy kutur 14: maradhnggɛy	152
Yelloy kutur 15: rɛhi onyɑ.....	152
Yelloy kutur 16: Rɔsɔ.....	153
Yelloy kutur 17: bidhɛlinya gaana.....	153
Yelloy kutur 18: Mɛn chinyo.....	153
Yelloy kutur 19: Dalemo dhɔɔɔ bay.....	154
Yelloy kutur 20: Saynsi.....	154
Yelloy kutur 21: kani lengguy.....	155
Yelloy kutur 22: Eiyɑ ghurghurɑ.....	155
Yelloy kutur 23: kidhing kidhing	155
Yelloy kutur 24: Any timmayɛ chi chi.....	156
Yelloy kutur 25: Yelloyɑ ungɑ arku.....	156
Yelloy kutur 26: Oyo taanɑ bɑ tewɑ susɛn	157
Yelloy kutur 27: hinisi tɛ hɔli	157
Yelloy kutur 28: Yelloyɑ kulugunynɛnɛɑ.....	157

Bhea Kɔgɔdhanɛa

“Kolea yelloyny” Ngadamita ngayelloyaye, a yelloa hunde kesenno kedhemisiye arkugiye arkugiye iricheyyɛa na kebheseyɛa sabbi Na H.m hunde se kucugulɛɛ erro yelloyte maya nger yelloy ke mɔkɔnyi mɔkɔnyi na chugulɛɛ chinyi chinyi haale haale ko bhee tugi ibhanɛ. Na hunde hira madhinɛna chugul yelloyte erro yɔk kɔbhe tugo diir ko bhee yelloy ibhanɛ tuk. Na hunde erro yelloy ibha tukte hira madhiy ga sabbɔ matana yello gena na kune na shirare na hunde taga ku bhea ku hologun shɛɛye, chugulleyɔ. Na wurtɔ ghin yello hunde madhagiye lɔkgeongge na mezinɛneyɔ. Na ngakaldonu kebɛta ko yelloya orrony ka ga kuchugullo, ga kitiranyɛa, ga kuduriyɛa ko galla ko jɛa yello

Arku 1

Kolea Yellony

Yelloy kutur 1: Erro bhooy hoya

Erro bhooy hoya
 erro bhooy hoya (2)
 hoya kəgədhə dadan
 hoya kəgədhə dadab (2)
 Ibhta dadabte chaalde
 ko bənayte chaalde
 na kəgədhə aggeu
 na kataga aggeu (2)
 Dhaa choy gərəng
 Dhaa choy gərəng (2)

Yelloy kutur 2: Gaminyaa rəhunɣ

sabba kii gərəng sabba kii gərəng
 sabba bu gərəng
 sabba bu gərəng
 sabba kii gərəng sabba kii gərəng
 ləkɔra lɛy gərəng
 ləkɔra lɛy gərəng
 sabba kii gərəng sabba kii gərəng
 kəmma dhu dhung gərəng
 kəmma dhu dhung gərəng
 sabba kii gərəng sabba kii gərəng
 kawarɛ lɛy gərəng

kaware ley gereng
sabba kii gereng sabba kii gereng
nyawa gal gal gereng
nyawa gal gal gereng
sabba kii gereng sabba kii gereng
gawulo bibe gereng
gawulo bibe gereng
sabba kii gereng sabba kii gereng
ter tera ley gereng
ter tera ley gereng

Yelloy kutur 3: choya

nga erroya rogo guycye
agge shoya zuga ngoshin chaa ga
agge shoya zuga ngoshin chaa ga
kugurneno bar bar
kugurneno bar bar
kutunggo bhee sayse dori kishibe morra
kutunggo bhee bayse dori kishibe morra
anye kologon gogota sukeelu sukeelu
anye kologon gogota sukeelu sukeelu

Yelloy kutur 4: Yelloya keginyyaa kiwoo

Yelloya keginyyaa kiwoo

Beo emerre baa baa (x2)

Garsano emerre baa baa

Terriyo emerre baa baa

Koshiyo emerre baa baa

Teno emerre mee mee(x2)

Kesee emerre mee mee

Garsano merre mee mee

Rammanne ajiyee chasey ko ura (x2)

Kumulong ajiyee chasey ko ura(x2)

Rosi bochee uwuw uwuw (x2)

Rosi bhehiye gorre gore(x2)

A gala bhekiya baara(x3)

Arko 2

Yelloy kutur 5: Yelloya any kitiranyaye

bhoroge bana koo haa haa enya ameri

1 2 3

Lenggu dhaktawa na baanu

kil ko kolde kil ko kaldi ko

4 5 6

Lenggu dhaktawa na baanu

kil ko kolde kil ko kaldi ko

7 8 9 10

Lenggu dhaktawa na baanu

kil ko kolde kil ko kaldi ko

Yelloy kutur 6: bhawge

bhawge bana koo haa
einya mergeng einya a meri (2)
bhuley, chagi, galonyi
reghe chak hal chak kor 2
Tihay koo bhawge bana

Arko 4

Yelloy kutur 7: sena onya

Erro hbooy hoyo!
hoyo kuchuru mumi(3)
Erro hbooy hoyo!
hoyo kotonyo sena(3)
sena kony eneng?
nga nga nga nga.
kaware kuchur eneng?
nga nga nga nga

Arko 5

Yelloy kutur 8: goona Bardhidhi

goona Bardhidhi

Wa tungu kaa

wa tungu kaa

bhilday wa karakta

bhilday wa karakta

baana

baana

ee kansando

ee kabansando

kuchurran kaware

kuchurran kaware

ngani kami tiila

ngani kami tiila

na kasanungo

na kasanungo

doraa timirtiny

doraa timirtny

Arko 6

Yelloy kutur 9: geenno kɔl kɔ

kɛdhemma kɔl kɔl
geenno kɔl kɔl
ngini nginiya shulage
ngini nginiya shulage
na kabhasaye kadhagas.

Arko 8

Yelloy kutur 10: kogonu beo hin I sɔng

Kogonu beo hin isɔng? (2x)	Yeya, chargɔlɔny!
Kalde a dhɔnɛ , ami lay!	Yeya, chargɔlɔny!
Kalde a ramman , ami lay!	Yeya, chargɔlɔny!
Kalde a sizzi , ami lay!	Yeya, chargɔlɔny!
Kalde a wush , ami lay!	Yeya, chargɔlɔny!
Kalde a hayna , ami lay!	Yeya, chargɔlɔny!
Kalde a illey , ami lay!	Yeya, chargɔlɔny!
Hunde a mɛdɛrɛ , kadhaleny!	Yeya, chargɔlɔny!
Hunde a tɔngɔ , kadhaleny!	Yeya, chargɔlɔny!
Kagammi ngɔrɔ kɛrreyɔ!	Yeya, chargɔlɔny!

Arko 9

Yelloy kutur 11: Maamoo lele

Maa moo lele
 Baa babao lele
 Lii leo lele
 Ghiyendeo lele
 wo woo lele
 wo woo lele.

Yelloy kutur 12: Erroa ku hayna ubulanena

Bhea nayo bhoy (2x)
 agge kanno **hayna**, bhea nayo bhoy
 Wa kona garra, bhea nayo bhoy
 agge kanno **wush**, bhea nayo bhoy

Wa kona garra, bhea nayo bhoy
 agge kanno **sizzi**, bhea nayo bhoy.
 Wa kona garra, bhea nayo bhoy
 agge kanno **ramman**, bhea nayo bhoy

Wa kona garra, bhea nayo bhoy
 na dhoye **:dhonso**, bhea nayo bhoy.

Arko 11

Yelloy kutur 13: Galisey ngorrinya tumo

Galisey ngorrinya tumo (2)

Galisey kodhe ba

Galisey ngorrinya tumo

Galisey kodhe ba (2)

Kudhugo kayeng kayeng

Kudhugo kayeng kayeng(4)

Arko 12

Yelloy kutur 14: maradhanggey

maradhanggey kon dori

tundo (3)

ngayo toye

chidhinya

karane(3)

guyo toye

chidhinya

karane (3)

Yelloy kutur 15: rahi onya

Erro bhooy kushuru mumi,

hunde kabansana ungeye 2

Erro kumulong kotonyo sena,

na kusayto. 2

na te ushaye kotonyo segen.

Arko 13

Yelloy kutur 16: Rɔsɔ

Rɔssa chiny sani kilongo na aminɛ sɛnɔ onya ningge
 Na hunde kun doriye koo taharu, tɛheru, na dhɔyyaa
 Na ilagau gore ke ngaya aminɛnɛ
 nganga hung sɛnɔ ngaonyɛoye.

Yelloy kutur 17: bidhelinya gaana

Erro bhooy hoyo Erro bhooy hoyo
 Erro bhooy hoyo Erro bhooy hoyo
 hoyo kedhemisi bi- dhe-li-nya A, a B b, Bh bh, Ch ch.
 A, a B b, Bh bh, Ch ch!
 Na kataga aggeu

Yelloy kutur 18: Mɛn chinyo

Ngamenda a demmni ngor kolite na kɔyɛ gawugiye na muk zurgaye ngonu
 na nga chaso
 na koo ghe lanyaa uyasea na sani ngoonu na hunde wokono ɔrte lamiu dori
 na emeru na jɔa gɔra dori na tunugo.

Arko 15

Yelloy kutur 19: Dalemo dhoyɔ bay

Timirti ka bana bay timirti kaba na bay

Timirti kaba na bay

Ghe ghu ghi kabana bay

ghe ghu ghi kaba na bay

hoo Timirti kabana bay

hoo Timirti kabana bay

kabana bay

Ghe ghu ghi kabana bay

ghe ghu ghi kaba na bay

Arko 16

Yelloy kutur 20: Saynsi

saynsi edhemisey gore

tony senɔ

edhemisey gore

chur kaware

edhemisey gore

tony senɔ

edhemisey gore

chur kaware

Ye saynsi

A ziwaa noyo

madhii

madhii

Arko 18

Yelloy kutur 21: kani lengguy

Lenggu dhaktawa na baanu
 kil ko kolde kil ko kaldi ko
 Lenggu dhaktawa na baanu
 kil ko kolde kil ko kaldi ko
 Lenggu dhaktawa na baanu
 kil ko kolde kil ko kaldi ko

Arko 19

Yelloy kutur 22: Eiya ghurghura

Eiya ghur ghura hunde dho gɔɔye
 ɪgɔ ɛsetɔ nganga hung nga woyo
 hunde chɔɔ dho ganggɔa turombelunynde
 bhɔdhine na dho ganggɔa nene kangite

Arko 26

Yelloy kutur 23: kidhing kidhing

kidhing kidhing ɔɔgoyɔ
 ɔɔgi kidhoa kogol
 sedhey nga kegen dinggoy
 Barkidho liya bhɔngi
 kudhuguneny gore
 wosogony toye (2)
 UUUU UUU UUU UUU

Yelloy kutur 24: Any timmaye chich

Any timmaye chichna karage dangadhay
dangadhay muju geeɛɛn
Gghiyennde jɔɔɛ
Any timmaye chich
na karage dangadhaydangadhay muju geeɛɛng
ghiyennde jɔɔɛ
Tɛrite bee dogine ngaayee
Any timmaye chich
na karage dangadhaydangadhay muju geeɛɛng
Ghiyennde jɔɔɛ
Any timmaye chich
na karage dangadhay
dangadhay muju geeɛɛng
ghiyennde jɔɔɛ

Arko 27

Yelloy kutur 25: Yelloya unga arku

unga arku 7 ɛlla na a geong ko geong
Sanyo 1 maksany 2 rob 3 hamus4 rab5 arkua chinyo6 ko naa bo 7
Na unga mesny gee ku hayna ɛlla na a geong ko geong.
Sanyo 1maksany 2 rob 3 hamus4 rab 5 arkua.
Na ga kawusea ba gee ku raman ɛlle
arkoa chinyo 6 ko naa bo 7

Arko 29

Yelloy kutur 26: Oyo taana ba tewa susen

Oyo taana ba tewa susen(2)

Oyo taana ba tewa susen

Oyo taana ba tewa lɔɔ

Oyo taana ba tewa lɔɔ

Oyo taana ba tewa lɔla

Oyo taana ba tewa lɔla (2)

Arko 31

Yelloy kutur 27: hinisi te hɔli

any ke challi ke challi krreyo dor konɔ

hinisi te hɔli kerryo dori konɔ

ke challi ke challi krreyo dor konɔ

hinisi te hɔli kerryo dori konɔ

ke challi ke challi krreyo dor konɔ

ke challi ke challi krreyo dor konɔ hinisi te hɔli kerryo dori konɔ

Yelloy kutur 28: Yelloya kulugunynɛnɛa

ga wo ee ga wo ee

ga wo ee ga wo ee

wo ni

ga wo ee ga wo ee

ga wo ee ga wo ee

wo ni

Dadawa Kedeysiyaa: Erro Dadabinyaa Ku Illey 6

(Kamanna, Tiranya Bhone, Tok Tok, Nanimmo,
Tiranya Kesuny Ko Yello)

ISBN: 978-99944-2-864-9

Timirtiya Bhedherali Ko Dimokirasiya Itobiya
Timirtiya Ministeruny

Dabub Bere Bereseb Kili
Timirtin Biro

Waga: 100.00